

ВЕЛИКО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА ИЗВЪНРЕДНА СЕСИЯ

Стенографски дневник

2. заседание

Вторник, 31 август 1948 г.

Открито в 15 ч. 40 м.

Председателствувал председателят Райко Дамьянов.

Секретари: Тодор Тихолов и Илия Радков.

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр		Стр
Общища:		Говорили: м-р Райко Дамьянов	14
Отпускни	5	Иван Ченое	14
Законопроекти	5	Яни Янев	15
Дневен ред:		Христо Лилков	17
Предложение за одобрение на указите, издадени от Президиума на Великото народно събрание за времето от 24 март до 21 август 1948 г.	5	2. За лова. (Първо четене)	20
Говорил: Йордан Чобанов	6	Говорили: Раденко Видински	24
Законопроекти:		Кръстьо Недков	27
1. За изменение на закона за наказателното съдопроизводство. (Първо и второ четене)	8	Дневен ред за следващото заседание	27

(Близо министър-председателят Георги Димитров, последван от останалите членове на Правителството. Всички стават прави и продължително ръкопляскаат.)

Председател Райко Дамьянов: (Звъни) Присъствуват необходимо число народни представители. Обявявам заседанието за открито.

(Отсъствуват: Атанас Митков, Борис Тасков, д-р Васил Ханджиев, Ванда Василева, Владимир Димчев, Владимир Поптомов, д-р Вера Златарева, Ганю Златинов, Георги Григоров, Георги Колев, д-р Георги Петков, Грудю Атанасов, Данчо Димитров, Димитър Гренов, Ефрем Митев, Жейка Хардалова, Иван Нопрининов, Иван Димитров, Иван Попов, Иван Масларов, Израел Майер, Илия Кемалов, Коста Лулчев, Крум Миланов, Людмил Стоянов, Никола Колев, Ниньо Стефанов, Петко Търпанов, д-р Петър Дертлиев, Петър Братков, Руса Петкова, Симеон Лазов, Стела Благоева, Стойко Рамков, Стойно Гяуров, Тачо Даскалов, Тодор Найденов, Тодор Самокумов, Тодор Живков, Христо Пунев, Цветана Ниранова и Янчо Георгиев)

Разрешен е отпуск: на д-р Васил Ханджиев — 10 дни, на Димитър Нейков — 7 дни, на Раденко Видински — 7 дни и на Стойко Гяуров — 5 дни.

В бюрата на Великото народно събрание са постъпили следните законопроекти:

От Министерството на правосъдието — законопроект за изменение и допълнение на закона за гражданското съдопроизводство и законопроект за опазване на държавната тайна.

От Министерството на комуналното стопанство и благоустройството — законопроект за временната трудова повинност.

Тия законопроекти ще бъдат отпечатани и раздадени на народните представители.

Присъпване към първата точка от дневния ред:

Предложение за одобрение на указите, издадени от Президиума на Великото народно събрание за времето от 24 март до 21 август 1948 г.

Има думата секретарят на Президиума д-р. Йордан Чобанов.

Йордан Чобанов (н): (Чете)

МОТИВИ

към предложението за одобрение на указите, издадени от Президиума на Великото народно събрание за времето от 24 март до 21 август 1948 г.

Другарки и другари народни представители! Според основните идеи на Конституцията на Народната република България и на закона за Президиума на Народното събрание. Народното събрание гласува само закони, като под това се разбира само общи правни норми, които дават една по-дълго-

трайно уреждане на принципните линии на дадена материя. Детайлното уреждане на общо регулираните от закон област се извършва чрез укази, които уреждат по начало всички въпроси на управление и на подробности по прилагане на закон, както и въпросите от устройствено естество, административни процедури и др. Тези укази, които доразвиват основните идеи на закона, по начало не подлежат на одобрение от Народното събрание.

Законът за Президиума обаче предвижда в чл. 5, буква «б» и «в», укази от особено важно естество, които поради това подлежат на одобрение от Народното събрание в най-близката сесия, която се свиква след издаването на тия укази.

Всички издадени укази от Президиума по чл. 5, буква «б» и «в», за периода време от 24 март до 21 август т. г. отговарят на изискванията на цитираните текстове: те са издадени по предложението на Правителството и се отнасят или до държавния народостопански план и държавния бюджет (буква «б») или до отменяване и заменяване на законни постановления, издадени преди 4 декември 1947 г., които са в явна противоречие с Конституцията на Народната република България (буква «в»).

Пред вид на това и поради факта, че настоящата сесия на Великото народно събрание е най-близката сесия след издаването на указите, следва тя да се занимае с одобрение на указите, издадени по чл. 5, точки «б» и «в», от закона за Президиума на Народното събрание.

По тия съображения моля, другарки и другари народни представители, да гласувате и приемете туй приложеното решение.

Председател на Президиума на Великото народно събрание:
Д-р Митко Нейков

Секретар на Президиума на Великото народно събрание:
Йордан Чобанов

РЕШЕНИЕ

за одобрение на указите, издадени от Президиума на Великото народно събрание за времето от 24 март до 21 август 1948 г.

Одобряват се следните укази, издадени от Президиума на Великото народно събрание въз основа на чл. 5, точки «б» и «в», от закона за Президиума на Народното събрание за времето от 24 март до 21 август 1948 г.:

1. Укази по чл. 5, буква «б»

1. Указ за изменение на закона за държавните привилегии, акцизите и патентите — «Д. в.», бр. 73, от 30 март 1948 г.
2. Указ за освобождаване от вносни мита и такси на вносени от Чехословакия камioni и други вещи за нуждите на Бургаската община — «Д. в.», бр. 91, от 20 април 1948 г.
3. Указ за изменение и допълнение на закона за обществените осигуровки — «Д. в.», бр. 89, от 17 април 1948 г.
4. Указ за изменение на постановлението за семейна добитък — «Д. в.», бр. 89, от 17 април 1948 г.

5. Указ за изменение на закона за закриване на апелативните съдилища — «Д. в.», бр. 91, от 20 април 1948 г.
6. Указ за създаване на държавно цирково предприятие при Комитета за наука, изкуство и култура — «Д. в.», бр. 95, от 24 април 1948 г.
7. Указ за изменение и допълнение на закона за данъка върху оборота — «Д. в.», бр. 93, от 22 април 1948 г.
8. Указ за изменение и допълнение на закона за спирта и подсладените спиртни напитки и търговия с плодови ракии — «Д. в.», бр. 93, от 22 април 1948 г.
9. Указ за изменение и допълнение на закона за държавен монопол на тютюна — «Д. в.», бр. 93, от 22 април 1948 г.
10. Указ за изменение и допълнение на закона за Държавния застрахователен институт — «Д. в.», бр. 100, от 30 април 1948 г.
11. Указ за допълнение на закона за държавните имоти — «Д. в.», бр. 102, от 4 май 1948 г.
12. Указ за безплатно лекуване и къпане на гръцки деца — бежанци — «Д. в.», бр. 102, от 27 април 1948 г.
13. Указ за освобождаване от всякакви данъци, гербов налог, нотариални мита, общински налог, берии, такси и др. дарението на недвижимия имот, находящ се в гр. Стара Загора, зъгъла на улици «Ц. Борис» и «Захари Княжевски», от Борис и Марко Маркови Близнакови на БРП(в) — «Д. в.», бр. 106, от 8 май 1948 г.
14. Указ за изменение бюджета на Министерството на външните работи за 1948 г. — «Д. в.», бр. 111, от 14 май 1948 г.
15. Указ за допълнение на обяснителните таблици за личния състав към бюджета на Министерството на мините и подземните богатства — «Д. в.», бр. 111, от 14 май 1948 г.
16. Указ за освобождаване залозите, гаранциите и поръчителствата, издадени от и за сметка на предприятията с бивше германско капиталово участие — «Д. в.», бр. 114, от 8 май 1948 г.
17. Указ № 881 за отпускане на народна пенсия на заслужили културни дейци — «Д. в.», бр. 131, от 7 юни 1948 г.
18. Указ № 882 за отпускане на народна пенсия на заслужили културни дейци — «Д. в.», бр. 131, от 7 юни 1948 г.
19. Указ за закупуване на рентгеновите апарати — «Д. в.», бр. 121, от 26 май 1948 г.
20. Указ за допълнителен бюджетен кредит по бюджета на Министерството на индустрията и занаятите за 1948 г. в размер на 140.200.000 лв. — «Д. в.», бр. 140, от 17 юни 1948 г.
21. Указ за фискални облекчения на някои банки — «Д. в.», бр. 133, от 9 юни 1948 г.
22. Указ за разрешаване да се предвидят в централното управление при Министерството на народната просвета за 1948 г. 15 инспекторски за предучилищното възпитание и 10 инспекторски по физическо възпитание — «Д. в.», бр. 134, от 10 юни 1948 г.
23. Указ за одобряване щата на временния персонал при Главната дирекция на цените и за отпускане кредити на същата дирекция — «Д. в.», бр. 134, от 10 юни 1948 г.
24. Указ за изменение и допълнение на обяснителната таблица за разходите на личния състав към бюджета на Министерството на земеделието и горите за бюджетната 1948 г. — «Д. в.», бр. 137, от 14 юни 1948 г.
25. Указ за изменение на закона за отпускане на народни пенсии на заслужили лица — «Д. в.», бр. 143, от 21 юни 1948 г.
26. Указ за изменение и допълнение на наредбата-закон за облекчаване на бежанците, настанени по закона за селско-стопанско настаняване — «Д. в.», бр. 177, от 30 юни 1948 г.
27. Указ за изменение и допълнение на закона за данъка върху общия доход — «Д. в.», бр. 177, от 30 юли 1948 г.
28. Указ за изменение и допълнение на закона за гербовия налог — «Д. в.», бр. 146, от 24 юни 1948 г.
29. Указ за продължаване работата на областните съдилища и прокуратурите, за които не са предвидени кредити в бюджета на Народната република — «Д. в.», бр. 154, от 3 юли 1948 г.
30. Указ за допълнение на закона за безплатните и с намалени цени къпаня в минералните и морски бани и налечебници — «Д. в.», бр. 157, от 7 юли 1948 г.
31. Указ за прехвърляне собствеността на винарските изби от Българската народна банка на Държавния спиртен монопол и на кооперативните сдружения — «Д. в.», бр. 157, от 7 юли 1948 г.
32. Указ за изменение на обяснителната таблица на личния състав към бюджета за 1948 г. на Министерството на външните работи — «Д. в.», бр. 157, от 7 юли 1948 г.
33. Указ за одобрение таблицата за допълнение обяснителната таблица за разходите на личния състав на Държавната планова комисия — «Д. в.», бр. 157, от 7 юли 1948 г.
34. Указ за изменение на обяснителната таблица за разходите на личния състав към бюджета на Министерството на комуналното стопанство и благоустройството за 1948 г. — «Д. в.», бр. 157, от 7 юли 1948 г.
35. Указ за изменение на обяснителната таблица за личния състав към бюджета на Министерството на народната просвета — «Д. в.», бр. 157, от 7 юли 1948 г.
36. Указ за освобождаване от вносно мито и други данъци и такси внесените 1.000 юр. книги от Българо-съветското дружество от СССР — «Д. в.», бр. 157, от 7 юли 1948 г.

37. Указ за освобождаване от училищна и други учебни такси учениците от някои околии на Пиринския, Родопския и Странджанския краища — «Д. в.», бр. 157, от 7 юли 1948 г.

38. Указ за приемане дарението на Цветана Иванова Кантарджиева в полза на държавата — «Д. в.», бр. 164, от 15 юли 1948 г.

39. Указ за уреждане и отчитането на суми и вещи, погнати поради военни действия при изключителни събития, свързани с войната — «Д. в.», бр. 177, от 30 юли 1948 г.

40. Указ за изменение на обяснителната таблица за разходите на личния състав към бюджета на Министерството на електрификацията и мелiorациите за 1948 г. — «Д. в.», бр. 169, от 21 юли 1948 г.

41. Указ за отпускане на народна пенсия на заслужила артистка — «Д. в.», бр. 179, от 2 август 1948 г.

42. Указ за одобрение съгласението относно източно-европейските съобщения за пътници и багажи и съгласението за превоз на стоки с железници в международно пряко съобщение — «Д. в.», бр. 186, от 10 август 1948 г.

43. Указ за разрешаване на допълнителен бюджетен кредит по бюджета на Министерството на труда и социалните грижи — «Д. в.», бр. 188, от 12 август 1948 г.

44. Указ за продължение на някои срокове по чл. 208 от закона за митниците — «Д. в.», бр. 188, от 12 август 1948 г.

45. Указ за допълнение обяснителните таблици за разходите на личния състав към бюджета на Министерството на външните работи за 1948 г. — «Д. в.», бр. 197, от 23 август 1948 г.

46. Указ за разрешаване на допълнителен бюджетен кредит по бюджета на Министерския съвет за 1948 г. в размер на 18.297.600 лв. — «Д. в.», бр. 197, от 23 август 1948 г.

47. Указ за продължаване срока по чл. 208 от закона за митниците — «Д. в.», бр. 196, от 21 август 1948 г.

48. Указ за безмитен внос на толкова нови автомобилни гуми от вносна централа «Българска търговия», София — «Д. в.», бр. 194, от 19 август 1948 г.

49. Указ за изменение на чл. 22а от закона за уредба и управление на българските държавни железници и пристанища — «Д. в.», бр. 193, от 18 август 1948 г.

II. Укази по чл. 5, буква «в»

1. Указ за изменение на военно-съдебния закон — «Д. в.», бр. 110, от 11 май 1948 г.
2. Указ за изменение на някои термини от действащите закони — «Д. в.», бр. 131, от 7 юни 1948 г.
3. Указ за мините и подземните богатства — «Д. в.», бр. 135, от 11 юни 1948 г.
4. Указ за държавния печат и за печатите с изображение на държавния герб — «Д. в.», бр. 136, от 12 юни 1948 г.
5. Указ за сключване на колективни трудови договори — «Д. в.», бр. 159, от 9 юли 1948 г.
6. Указ за чуждите училища — «Д. в.», бр. 180, от 3 август 1948 г.
7. Указ за изменение на наредбата-закон за задълженията за издръжка — «Д. в.», бр. 191, от 16 август 1948 г.
8. Указ за местните народни съдилища — «Д. в.», бр. 201, от 27 август 1948 г.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия по решението за одобрение на указите, издадени от Президиума на Великото народно събрание за времето от 24 март до 21 август 1948 г.

Законодателната комисия изказва мнение, предложението на Президиума по указаното решение да бъде прието и гласувано от Великото народно събрание.

Председател на законодателната комисия: Д-р Из. Панов.

Другарки и другари народни представители! Този доклад ще бъде изгледан, ако във връзка с направеното от нас предложение до народното представителство не се кажеха няколко думи по някои извънредно важни въпроси на нашето ново държавно право, които се поставят с това решение и въобще с практиката на Президиума на Великото народно събрание, основана на Конституцията и на закона за Президиума на Великото народно събрание.

Необходимо е да се каже веднага, че в настоящото изложение не може и въпрос да става да бъде дадено тълкуване и изчерпателно разрешение на тези въпроси. Новата наша държавно-правна наука ще има да работи може би продължително време, за да осмисли и сведе в стройна и хармонична система принципите на новото ни народно-демократическо държавно устройство.

Тук имам за задача само да дам някои указания за посоката, в която отива разрешаването на някои от тези въпроси от нашата практика, която се вдъхновява от постановленията на Димитровската ни конституция, от маркс-ленинското учение за държавата и от изискванията на държавния ни и стопански живот. Пред научните работници стои неотбито поле за работа, за да се анализира, систематизира и обобщат постиженията на практиката, да бъде тя осмислена, а заедно с това да се

дават общи теоретични указания и по този начин да се изработи с течение на времето стройната система на народно-демократическото и социалистическо държавно и конституционно право.

Не ще и дума, че резултатите от досегашните проучвания на съветските научни работници в тази област, творчески усвоени от нас, ще ни бъдат от най-голяма полза в това отношение.

Към унаследените понятия на буржоазното държавно и конституционно право ще следва да се подходи най-осторожно и критически, за да не станат тези понятия и категории — дълбоко вкоренени в съзнанието и в подсъзнанието на почти всички правници от нашето поколение — пречка за изграждането на новото ни държавно право. Това естествено не може да означава, че ние отхвърляме като ненужна смет всичко, което научната мисъл е постигнала в тази област през течение на вековете. То означава само, че е необходимо нейните постижения да се усвоят критически, творчески, през призмата на маркс-ленинското учение за държавата и на положителните разпоредби на Конституцията и законите, като се държи сметка за изискванията на политическото ни и стопанско развитие на днешния етап.

Изхождайки от тези основни идеи, ние се стараем да определим какъв вид нормативни актове следва и напред да се издават само от Народното събрание, т. е. да определим понятието «закон» в по-тесен смисъл на думата, за разлика от нормативните актове, които може да издават Президиумът, Министерският съвет, отделните министри, подведомствените им учреждения, народните съвети и техните служби и т. н.

Търсейки това определение, ние трябва да констатираме, че няколковековната работа на буржоазната държавно-правна наука не е успяла да даде един задоволителен отговор на най-главния въпрос. Понятието определение на «закон» във формален смисъл на думата — т. е. че закон е онова, което се гласува от законодателния орган — се свежда, при последна сметка, до една банална тавтология — че «закон е онова, което е закон». Що се касае пък до определението на «закон» в материален смисъл на думата, давано от буржоазните учени, то то не позволява да се разграничи законът от най-обикновената имперска заповед, засягаща, да речем, чистотата и хигиената на населеното място, правилата за движението и пр., с която заповед не само се създават общозадължителни правни норми, но се и предвиждат санкции за тяхното неспазване. Такава заповед също би трябвало да се признае за «закон» в материален смисъл на думата, което някои видни буржоазни учени изрично поддържат.

Тази неустановеност на понятието «закон» е била една от причините, задето в нашето Народно събрание не само до 9 септември 1944 г., но дори и след тази дата — до гласуване на Димитровската конституция и на закона за Президиума на Народното събрание — са гласувани ежегодно огромен брой актове, за които не би могло да се намери абсолютно никакво разумно оправдание да бъдат те таксувани като «законови» и прокарвани през законодателното тяло. В мотивите към законопроекта за Президиума на Народното събрание, гласувани през м. февруари т. г., бяха цитирани красноречиви цифри за тази колосална «законодателна» дейност. Пак там бяха изтъкнати редица съображения, поради които се явява съвършено неприемливо да се товари и напред Народното събрание с подобна дейност.

Тук е необходимо може би да се кажат две думи и за друга една страна на въпроса.

В епохи, когато експлоататорските класи са управлявали безразделно си икономическо господство и са имали, благодарение на това, цялата политическа власт в ръцете си — независимо от това каква «форма на управление» е била в сила — прогресивните и демократични движения всякога са се застъпвали за едно колкото се може по-голямо разширяване на компетентността на законодателното тяло и за възможно най-голямо ограничаване прерогативите на тъй наречената изпълнителна власт — държавен глава, правителство и т. н.

Такова поведение е напълно понятно и оправдано. Колкото парламентите и да са представлявали една по-скоро декоративна фасада без ефективна власт при подобни режими, все пак те са били — и сега още са в капиталистическите страни — единственият орган, където са могли да проникнат понякога представители на трудещите се маси и на прогресивната и демократическа общественост. Всичко останало — монарши или президентски дворец, правителство, чиновнически апарат и т. н. — т. е. местата, откъдето се върши действително управление, а не се задоволява с произнасяне на реч — е бивало и е здраво в ръцете на експлоататорските малцинства и на верните изпълнители на тяхната воля, без никаква възможност за народните маси да упражнят каквото и да било въздействие върху функционироването на тези органи.

При това положение понятно и оправдано е, че политическите представители на трудещите се мнозинства в миналото всякога са ратували за това, щото колкото се може по-голям брой функции да се изземат от ръцете на изпълнителната власт за да минат в ръцете на законодателното тяло, където трудещите се са успявали така или иначе при господството на формалната буржоазна демокрация да изпатят какво да е свое представителство. Тук очевидно е играло роля, и то напълно основателно, политическото съображение — да се извоюват известни минимални възможности за трудещите се да упражняват някаква въздействие върху държавното управление. Теоретическите съображения на прогресивните представители на правната наука от това време, изтъквани в подкрепа на това

политическо становище, са образец на прогресивна идеология, т. е. на такава идеологическа надстройка, която гласна напред и улеснява общественото развитие, улеснявайки борбата на народните маси за отслабване и сломяване на политическото господство на паразитните и експлоататорски малцинства.

Очевидно е, че съображенията, които са били в сила при описаната обстановка, не могат да имат валидност при днешните обстоятелства.

Днес в нашата страна с редицата познати на всички ни мероприятия на народната власт икономическото господство на експлоататорите е силно подмолано, а в някои области на стопанския живот то е напълно елиминирано. С това е отнета базата и за политическото им господство.

Това, което по-рано се наричаше изпълнителна власт — т. е. апаратът за управление във всички му разклонения — не е вече в ръцете на тези групи, а за пръв път в ръцете на народа чрез неговите свободно избрани представители. В този апарат, контролирани напред от народа и от изпитаните в десетилетни борби народни политически организации под идейно-политическото ръководство на авангарда на работническата класа и на всички трудещи се — Българската работническа партия (комунисти).

При тези условия очевидно отпадат всички онези съображения, които са били в сила тогава, когато трудещите се бяха икономически и политически угнетени. Днес не може да се касае до това да се «издърпва» определена материя от компетенцията на един вражески орган, за да отиде тя във ведение на единствения орган, където народът има някакво представителство. Днес всички органи на държавната власт и на държавното управление са от горе до долу в ръцете на народа и на неговите бойни политически и други организации.

Днес следователно при разпределяне на компетенцията между различните органи на държавната власт и на държавното управление ще се изхожда изключително от съображенията за по-голяма целесъобразност и оперативност, естествено при грижливо спазване постановленията на Димитровската конституция и като се държи особена сметка за ролята на Народното събрание като върховен орган на държавната власт, имащ върховния надзор над всички останали органи на държавната власт и на държавното управление.

Ето от тези общи съображения ще следва да се изхожда, когато ще има да се определя обхватът на понятието «закон» и естеството и ролята на указите, издавани от Президиума на Народното събрание.

В цитираните вече мотиви към законопроекта за Президиума на Народното събрание е прокарвана твърде важната идея, че напред «закон», гласуван от Народното събрание, ще трябва да остане само такъв нормативен акт, такъв свод от правни норми, който дава едно по-дълготрайно уреждане на принципните линии на дадена материя, без да се въвежда в създание на правила с преходен и конюнктурен характер и в детайлно уреждане на въпроси от устройствено естество, на административна процедура и т. н.

Изхождайки от тази идея, законът за Президиума на Народното събрание, специално членове 5 и 6, казват твърде определено кое не е закон по това схващане, т. е. кои нормативни актове ще могат напред да се издават не от законодателното тяло, Народното събрание, а от такъв орган, какъвто е Президиумът на Народното събрание.

От редакцията на чл. 5, буква «а», на този закон се вижда ясно, че напред, вместо Народното събрание, Президиумът на Народното събрание ще издава такива нормативни актове, обличани по-рано във формата на закон, които, според изразите, употребени в мотивите към законопроекта, съставляват «правила с преходен и конюнктурен характер, даващи детайлно уреждане на въпроси от устройствено естество, на административна процедура и пр.» Тези правила очевидно нямат характер — пак според изразите на мотивите — на «норми, които дават едно по-дълготрайно уреждане на принципните линии на дадена материя».

Чл. 6 отива още по-далеч. По силата на този текст Президиумът не само ще издава напред норми от естеството на тези, за които се говори в чл. 5, буква «а», но и ще ревизира, т. е. ще изменява или отменява подобни норми, съдържани в стари закони, поети преди гласуване на закона за Президиума на Народното събрание. Това е съобразно с новото ни понятие за закон, така, както то е определено по-горе. Онова, което ние днес изхождайки от сегашното си разбиране на понятието за «закон», не третираме вече като такъв, а като акт на управление или акт на приложение на закона, ще може да се изменява или отменява и без интервенцията на законодателното тяло.

По-друг характер имат указите по букви «б» и «в» на чл. 5, които са предмет на днешното предложение за одобрение от Народното събрание.

Вторите от тях — по буква «в» — имат да отговарят на една временна, но много важна задача: да се съгласуват с новата ни Конституция постановленията, съдържащи се в старите закони, като се отстранят онези от тях, които се намират в явно противоречие с буквата и духа на конституционните постановления. Не може да има спор относно целесъобразността на тази разпоредба, която ще позволи да се съобразят бързо и оперативно завареното ни законодателство с новата Конституция. Предвиденото задължително последващо одобрение от Народното събрание дава всички гаранции, че върховенството на този орган ще бъде зацелено.

Буква «б» пък иде да отговори на изискванията на стопанското строителство, което се нуждае от особено бързо, напред

менио и гъвкаво нормиране на материята. И тук последващото одобрение от Народното събрание дава всички желани гаранции.

Тези няколко обяснения, другарки и другари, смятах за необходими, едно, защото действително сам по себе си въпросът заслужава да бъде разработен повече и, друго, защото в последните заседания на нашата законодателна комисия при разглеждането именно на това предложение за одобрение на издадените от Президиума укази се развили разисквания, които всъщност, че действително е необходимо да се дават повече обяснения по тази страна на въпроса, което пък ще даде възможност и на научните работници в областта на нашето ново държавно право да обработят, да осмислят, да систематизират неговите основни принципи, за да създадем по този начин новото наше народно-демократическо, и социалистическо по-нататък, държавно и конституционно право.

Преди да приключа — макар това да няма пряка връзка с доклада, който направих, и по-специално с нашето предложение за одобрение на издадените от нас укази — само като информация за народното представителство — защото Президиумът е все пак орган подотчетен на Народното събрание, макар никакво формално постановление в закона за Президиума и в правилника за вътрешния ред на Народното събрание да не предвижда такъв отчет за друга дейност, освен оная, която се извършва от утвърждение съгласно закона — смятам за целесъобразно да дам съвършено накратко някои сведения за другата наша дейност, оная, която не се визира от точки «б» и «в» на чл. 5. Тук ще ви дам цифри и едно кратко изложение на другите наши решения, обличени един във формата на укази, а други останали само като решения на пленума на нашия Президиум. Издадените укази по букви «б» и «в» вече ти бяха докладвани. По другите текстове от закона за Президиума, а именно по чл. 5, буква «а», неподлежащи на одобрение от Великото народно събрание, са издадени от началото на настоящата 1948 г. до днес 20 броя. Укази по чл. 6 от закона за Президиума на Великото народно събрание са издадени 18.

Издаден е един указ за денонсиране на спогодба. Това е училищната спогодба между България и французката република, денонсирането на която се наложи във връзка с издадения указ за закриване на чуждите училища. Освен това издадени са специални укази, между които този за утвърждаване на правилника за прилагане на закона за отчуждаване на едрата градска покрита недвижима собственост. От това естество има издадени 5 укази.

Издадени са 111 указа за назначения, премествания, пре-назначения и уволнения на висши чиновници, без някои специални категории служители; укази за назначения, премествания, преназначения, уволнения и произвеждания в по-горен чин във войската — 42; укази за назначения, повишения и уволнения на професори и доценти — 53; укази за назначения на министри и помощни-министри — 8; укази, с които са проведени промени в съдебното ведомство — 5; укази за назначения, премествания и уволнявания на лица от дипломатическото тяло — 42; укази за назначаване на временни управи на околийски, градски и селски общински народни съвети — 350. Това е най-голямото перо в нашата дейност, което не малко ни обременява при другата ни редовна работа. Укази за промени в състава на временните управи на околийските и градските и селските общински управи — 192; укази за сливане и отцепване на села и групирането им в общини — 12; укази за сливане на служби при народните съвети, съгласно чл. 60 от закона за народните съвети — 30; укази за обнародване на закони, решения и правилници, гласувани от Народното събрание — 76; укази за помилвания и намаляване на наказания — 8; укази за отчуждаване на имоти за държавна и обществена полза — 151; укази за одобряване на стопански планове, на регулационни планове на населени места и др. — 48; укази за свикване на Великото народно събрание на заседание — 2; укази, имащи връзка с определяне графическото изобразяване на държавния герб — 3; укази за награждаване с ордени — 37; укази за ратификации на сключени договори, конвенции и т. н. — 15; укази за въздигане на наши легации в ранг на посолства — 4. Касае се за бившите наши легации, сега посолства, в Москва, Прага, Бухарест и Белград. Един указ за ордените и почетните знаци и един указ за свикване на наборна комисия; укази за лишаване и даване на българско гражданство — 54; укази за назначаване на чужди поданици на държавна служба — 3.

Освен това Президиумът е взел следните решения, които, съгласно Конституцията, закона за Президиума и правилника за устройството и работата на Президиума на Народното събрание, не следва да се обличат във форма на укази: решение за одобрение шата на Президиума на Великото народно събрание; решение за одобрение правилника за устройството и работата на Президиума на Великото народно събрание; решение за избране на членове на бюрата на Президиума на Великото народно събрание; решение за оставяне без последствие на различни молби за опрощаване на дългове; решение за одобрение наредбата за реда на публикуването на законите от Президиума на Великото народно събрание; решение да се поемат на държавна сметка разходите по погребението на народния представител Иван Поддимилов от Казанлъшка изборителна колегия; решение за даване съгласие за задържане под стража и възбуждане наказателно преследване против народните представители: Коста Андреев Лулчев, Георги Петков Георгиев Иван Георгиев Копринков, Петко Иванов Търланов, Петър Антонов Дергачев, Петър Иванов Братков и Христо Константинов Пунев; решение,

с което не се уважава искането на жителите на някои населени места да се обособят в самостоятелни общини и решение да се отпуснат на съпругата на починалия казанлъшки народен представител Коста Крачанов 80.000 лв. помощ за погребални разходи.

Това е, драги другарки и другари народни представители, в няколко думи дейността на Президиума на Великото народно събрание — не само оная, която подлежи формално на одобрение, съгласно закона, но и останалата. (Ръкопляскания)

Председател Райко Даминов: Полагам на гласуване предложението на Президиума.

Който приема проєкторешението за одобрение на указите, издадени от Президиума на Великото народно събрание за времето от 24 март до 21 август 1948 г., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка втора от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за изменение на закона за наказателното съдопроизводство.

Моля секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Тодор Тихолов (с): (Чете)

«М О Т И В И»

към законопроекта за изменение на закона за наказателното съдопроизводство

Уважаеми народни представители! След като влезе в сила Конституцията на нашата Народна република и се създаде новата организация на съдилищата със закона от 26 март т. г., налага се да се съобразят с разпоредбите на Конституцията и със съдоустройствения закон и правилата на съдопроизводството по наказателни дела, за да се осъществят по-пълно задачите, които са поставени на наказателното съдопроизводство. Тази цел си поставя и предложеният законопроект.

В изпълнение разпоредбите на чл. 57 от Конституцията, законопроектът предвижда участието на съдебни заседатели в правораздаването по наказателни дела. Съгласно проектирашките изменения на членове 25 и 26 от закона, съдебни заседатели ще участвуват при разглеждането и решаването на наказателни дела както в околийските, така и в областните съдилища, когато те разглеждат делата като първа инстанция. При това и в областните съдилища всичките дела ще подлежат на разглеждане от състава с участие на съдебни заседатели, а околийските съдилища, с участие на съдебни заседатели, ще разглеждат само делата за по-важните престъпления, а именно ония от общ характер, за които в закона е предвидено наказание над една година тъмничен затвор. По-маловажните престъпни деяния не представляват особен обществен интерес и затова разглеждането на делата по тях може да се предяви на околийските съдии еднолично. Не се предвижда участие на съдебни заседатели във Върховния съд на Народната република, понеже тоя съд не разглежда дела като първа инстанция, а винаги като втора инстанция; той разглежда само дела, образувани по жалби или протести против присъдите на областните съдилища, и при това действа като касационно-реvisionsна инстанция. Само ако отмени обжалваната пред него присъда, Върховният съд решава делото по същество, за да се избегне връщането на делото за ново разглеждане в областния съд. Тоя ред за разглеждане на делата пред Върховния съд следва да се запази пред вид на това, че в постановлението на присъдите, които се обжалват пред Върховната инстанция, винаги ще участвуват съдебни заседатели. Освен това по наказателните дела почти винаги има предварително следствие преди да бъде внесено за разглеждане делото в съда, при което следствие се събират най-важните доказателства и преценяват същите. Поради това предварителното следствие по наказателните дела се явява винаги като първа инстанция, в която съществото на делото е подложено на всестранно обсъждане и преценка. Съдебното дирене се явява един вид като втора инстанция в това отношение. При това положение напълно оправдано е, щото проверката на Върховния съд да се явява към това дали е спазен законът при постановяване на обжалваните присъди. Не се предвижда участие на съдебни заседатели в състава на областните съдилища, когато те разглеждат като втора инстанция.

Разпореденията в горния смисъл, относно участието на съдебните заседатели в състав на съдилищата, съществуват в съдоустройствения закон на СССР.

Друго важно нововъведение по законопроекта е увеличаването компетенцията на околийските съдилища. Според предвиденото изменение на чл. 26, на околийските съдилища ще станат подсъдни наказателните дела за всички престъпления и нарушения, за които в закона е предвидено наказание лишаване от свобода (т. е. заприране, тъмничен затвор или строг тъмничен затвор) до пет години или глоба до 200.000 лв., и то независимо от това дали тя се предвижда като самостоятелно наказание или заедно с наказанието лишаване от свобода. В случаите на съвкупност околийските съдилища ще могат да наложат наказание, което надминава казанния размер.

Делата за по-тежките престъпления, които надхвърлят компетенцията на околийските съдилища, остават подсъдни на областните съдилища като първа инстанция (чл. 25). Новия компетенцията на околийските и областните съдилища; разглежда се, остават делата, които по особени закони са подсъдни на други съдилища.

Отменението на чл. 2 и изменението на чл. 3 се налагат от новото устройство на Прокуратурата. Обвинението по наказателни дела пред околийските съдилища е предоставено на околийските прокурори. Какъвто законът за Прокуратурата предвижда. На прокурорите изобщо е възложено започването и движението на наказателното преследване, включително и обвинението пред всички съдилища.

Забележката към чл. 4 следва да се отмени като излишна и понеже въпросът е уреден в наказателния закон.

Едно лице може да бъде задържано само в случаите и по реда, които са предвидени в някой закон, а не само в закона за народното съдопроизводство; в такъв смисъл се изменя чл. 6.

Една от основните промени, предвидени в законопроекта, се състои в това, че в ръцете на прокурорите се съсредоточава наказателното преследване изобщо. Като повдигането на таква преследване, така и прекратяването му до внасянето на делото в съда с обвинителен акт е предоставено на прокурорите. Поради това само прокурорските органи са в състояние да проверят дали едно лице е задържано от надлежния орган и по надлежния ред. Чл. 2, буква «а», от закона за Прокуратурата възлага на прокурорите да упражняват надзор за основателността на задържането под стража и да освобождават незаконно задържани лица. В съгласие с това положение се изменя чл. 7. Същото важи и за изменението на чл. 17. За да се поднови едно наказателно преследване, което е прекратено от прокурора без да е постановена присъда, че е нужно определение за това от съда, прокурорът, който е прекратил преследването, може да го поднови, когато се съберат нови данни в подкрепа на обвинението. Но ако делото се внесе в съда с обвинителен акт и там се прекрати с определение, съдът сам ще може да отмени това определение и да даде пак ход на делото, когато законът допуска това. Прокурорът може да подаде, разбира се, частен протест против определението за прекратяване на делото, съгласно чл. 550.

Чл. 24 следва да бъде отменен като излишен, понеже въпросът се урежда в членове 472 и 473.

Във връзка с участието на съдебни заседатели при разглеждането на наказателните дела се налагат и изменението на членове 27 и 29.

Изменението на чл. 33, тъй е във връзка с новото устройство на Прокуратурата, която е вече отделно от съдилищата, а не е при тях. Същото важи и за чл. 68 и пр.

Законопроектът възлага на Върховния съд, като първа и последна инстанция, разглеждането на делата за престъпления, извършени от съдии, съдебни заседатели, прокурори и следователи при изпълнение на служебните им длъжности, като предоставя на главния прокурор на републиката, в съгласие с председателя на Върховния съд, възбуджанието на наказателното преследване. Това представлява достатъчна гаранция както за лицата, които биха били подвеждани да отговарят по този ред, така и за самото наказателно преследване. Подробните и излишни формалности, които се съдържат в сегашните членове 39—43 от закона, следва да се отменят. Наказателната отговорност на други длъжностни лица се урежда по общите правила, а тази срещу военни лица — в съответните закони; затова и членове 45—53 следва да бъдат отменени. Законопроектът изключва препирни за подсъдност между околийските съдии и следователи и затова алинея трета на чл. 57, който урежда разрешаването на тия препирни, се явява излишна. Излишен е и чл. 59 пред вид на това, че въпросът за реда, по който се разрешават повдигнатите препирни за подсъдност между съдилищата, се урежда изчерпателно в членове 57 и 58.

Новата алинея към чл. 71 изяснява отношенията на милиционерските следователи към прокурора. Извършването на предварителното следствие включва и вземането на мярка за неотклонение спрямо обвиняемите, а следователно и задържане под стража за повече от 48 часа. Обаче, по силата на чл. 82, алинея втора, от Конституцията, задържането под стража за повече от 48 часа може да стане само с постановление на съдебните органи или на прокурора. Милиционерските следователи са безспорно милиционерски, а не съдебни или прокурорски органи и те могат да постановяват таква задържане само когато следствието им бъде възложено от прокурора. Иначе би се отишло в разрез с наваната конституционна разпоредба.

Отменението на чл. 73 и изменението, които се внасят в членове 75 и 83, алинея втора, се обуславят от възбудянето на прокурорския институт и при производството по наказателните дела пред околийските съдилища.

Важно изменение се предвижда в текста на чл. 79. Този текст е съобразен преди всичко с разпоредбата на чл. 82 от Конституцията, според който никой не може да бъде задържан повече от 48 часа без постановление на съдебните органи или прокурора. На второ място текстът дава едно по-целесъобразно разрешение на въпроса за продължаване срока на задържането на заподозрения в стадия на предварителното разследване, т. е. преди да е възбудено наказателното преследване. Този въпрос е свързан с разследване на престъплението, което се ръководи от прокурора, и затова следва да бъде разрешаван само от него, но не и от съда. Прокурорът, по общо правило, може да разреши задържането да продължи до десет дни, когато това е необходимо, за да се извърши по-бърже и по-успешно разследването. Само по изключение, в извънредни случаи, при сложност на разследването, прокурорът може да продължи срока на задържането до 30 дни. Този срок е максимален, но той е напълно достатъчен. Предварителното разследване, във връзка с което се задържа лицето, има за задача

да разкрие дейността на това последното, за да се види дали има достатъчно основание да се подозира, че то е извършило или участва в извършеното престъпление. При едно дейно разследване в течение на 32 дни винаги ще може да се даде точен отговор на този въпрос. Не ще съмнение, че когато се даде положителен отговор на въпроса, заподозреният ще бъде привлечен като обвиняем и неговото по-нататъшно задържане ще се постави в зависимост от мярката за неотклонение, която ще трябва да определи прокурорът или следователят, съгласно разпоредбите на закона.

В членове 85 и 92, се правят само редакционни поправки. Изменението, което се внася в чл. 97, е продиктувано от новото правоположение на следователя, който е вече орган на прокурора, а не на съда. Правилата, които важат за отвеждането на прокурора (чл. 109), следва да бъдат отнесени и при отводите на следователя. Отменението на чл. 99 се свързва с прието в проекта начало, според което прокурорът се явява единствен господар на обвинението и може сам да прекрати предварителното следствие, когато намери, че няма основание за възбудяне на наказателно преследване (чл. 282).

С изменението на чл. 101 се установява правилото, че всички органи на администрацията, в дейността си по разкриване и разследване на престъпните деяния, са подчинени на прокурора, респективно на следователя. Това произтича от самата основна функция на прокурора, като пазител на обществената ред и законността на страната. (Членове 1 и 2 от закона за Прокуратурата)

Измененията на чл. 101а се правят с цел да се съгласуват разпоредбите и на този член с други промени, които се внасят в закона.

Отменението на алинея втора от чл. 103 и на членове 104—108 е продиктувано от изтъкнатото по-горе положение на следователя като орган, подчинен на прокурора. Във връзка с това се отменя текстът на чл. 116, който предвижда да се иска разрешение от съда за продължаване на ерока за довършване на предварителното следствие.

В чл. 119 се урежда по-пълно и по-точно въпросът по кои деяния е задължително предварителното следствие и когато такава не трябва да се извършва. Правила по този въпрос сега се съдържат в чл. 13, който се отменя с проекта и се пренася в подобрена редакция на своето систематично място. Текстът е ясен — предварителното следствие е задължително за деяния, които се наказват със строг тъмничен затвор, не по-малко от пет години, освен случаите, в които законът разпорежда противното. Имат се пред вид главно деянията, които се разглеждат по реда на бързите производствa (чл. 650). Новият текст, от друга страна, изрично пояснява, че по-дело от частен характер предварително следствие не се извършва.

Щом като следователят е орган на прокурора и е подчинен нему, не може да става въпрос за разгласие между следователя и прокурора и за предоставяне разрешение на това разгласие от съда. Следователят е длъжен във всички случаи да се подчини на прокурора. Поради това с проекта се предвижда да се отмени второто изречение на чл. 130в, засягащо този въпрос.

С проекта се възприема правилото, че следователят може да започне предварително следствие и по свое лично усмотрение, щом като узнае и се натъкне на извършеното престъпление, а не само в случаите, когато заваря да се извършва престъплението, както е сега.

Поради това се предвижда да се отменят членове 132 и 133, които ограничават правата на следователя, а това отнасяне.

С изменението на чл. 145 се предвижда да се прилагат и спрямо вещите лица санкциите, които важат за свидетелите, в случая на неоправдано невявяване пред следователя. С това се цели да се отстранят причините за забавяне на следствията по рина на вещите лица.

С предлаганото изменение на чл. 153 се премахва институтът на съдебния лекар като постоянен съдебен експерт при областните съдилища. Практиката показа, че този институт не дава очакваните резултати и не оправдава съществуването си. Следователят, респективно съдилищата, трябва да бъдат свободни в избора на най-подходящи и компетентен лекар, съобразно подлежащия на изследване случай.

Премахват се и «бабите» като помощници на съдебния лекар.

Проектът засяга и разпоредбите, отнасящи се до вземане мярка за неотклонение на обвиняемия. Преди всичко премахват се алинея трета—пета на чл. 221, тъй като при наличността на чл. 649, във връзка с чл. 651, те се явяват излишни; в двата последни текста се урежда изчерпателно въпросът както за реда на разглеждане на делата за престъпление по членове 421, 423 и 430 от наказателния закон, така също и за вземане на мярката за неотклонение на обвиняемия в извършване на тия деяния.

От друга страна дава се възможност на прокурора, при поставяне на обвинителен акт, да може да определи мярката за неотклонение на обвиняемия, ако такава не е взета от следователя, както и да отмени взетата от последния мярка за неотклонение (чл. 294).

При това постановлението относно мярката за неотклонение може да бъде обжалвано само пред надлежния прокурор, резолюцията на който не подлежи на обжалване (чл. 231а).

Обжалването пред съда, което създаваше досега само изключително затруднение, се премахва заанапред, съгласно изменението на чл. 550; съдилищата ще се занимават по жалба с мярката за неотклонение само в случаите на членове 451, алинея втора, 536, 537 и 589б.

С проекта се правят съществени изменения и на глава XII от книга II. В съгласие с началата, върху които е изграден новият закон за Прокуратурата, със законопроекта се възлага на прокурора той да се произнася по прекратяването на делата, внесени от следователя, било когато последният намери, че следствието не трябва да продължава поради някоя от причините, предвидени в чл. 11, или поради това, че разследваното деяние не съдържа признаци на престъплението, или защото деецът не е открит (чл. 288). Резолюцията на прокурора за прекратяване на следствието ще може да се обжалва само пред по-горния прокурор, резолюцията на който не подлежи на обжалване (чл. 298).

Днес само съдът може да прекрати делото (членове 99 и 282). Този начин на процедурите, който често довежда до излишни прережняния, с които се занимава дори Върховният съд, с нищо не може да се оправдае.

Тия изменения правят излишни текстовете на членове 283, 284, 290, 296 и 297 и затова се отменят.

Със създаването на чл. 184а се прави едно нововъведение. Когато се налага да се освидетелствува обвиняемият, да се вземат отпечатъци от пръстите му или да се взема кръв за изследване за изясняване на обстоятелствата, свързани с престъпно деяние, предвижда се това да може да стане принудително по нареждане на прокурора или следователя. По този начин ще бъдат отстранени затрудненията, които днес се срещат в подобни случаи.

С изменението на чл. 269 се предвижда, действията на следователя, колкото се отнася до взетите от него стеснителни мерки и неложности, да се обжалват пред прокурора, а не пред съда. Това изменение се прави в съгласие с началника, възприето от закона за Прокуратурата. Във връзка с него се отменят и членове 270, 271, 276—281.

С изменението на чл. 287 се дава възможност за по-бързо движение на делата. Днес разделянето на обвиненията може да стане, когато се касае до бързи производства (чл. 652, алинея втора). Уместно е обаче тази възможност да се разшири за всички наказателни дела от общ характер, съгласно изменението на казания чл. 287. Когато обвиняемите са няколко лица, делото ще може да се внесе от прокурора само за ония обвинения, за които то е готово или може бързо да се приготви, ако разглеждането на деянията за останалите би отнело значително време.

За да се даде една правна гаранция на страните в следствения процес, новият текст на чл. 298 предвижда обжалване резолюцията на прокурора за прекратяване на следственото дело пред по-горния прокурор.

С оглед на бързото разглеждане наказателните дела се изменя чл. 332, като се предвижда, че неявяването на гражданския ищец или на неговия повереник в съда не е пречка за разглеждане на гражданския иск, макар да не са искали да се гледа в тяхно отсъствие, стига да са редовно призовани.

Във връзка с института на съдебните заседатели и участието им при разглеждане наказателните дела чл. 333 се допълва, като в новите му алинеи се предвижда начинът, по който ще се избират от председателя на съда съдебните заседатели, които ще участвуват при разглеждане насрочените за определени дни наказателни дела. На второ място се предвижда по известни наказателни дела, че участието на прокурора в съдебното заседание не е задължително — по дела от частен характер и други маловажни дела. В чл. 338 се прибавя нова алинея, която предвижда причините, поради които по отвод на страните могат да бъдат отстранени от участие в делото съдебните заседатели. В чл. 426 се правят малко стилисти промени; отменя се забележката към чл. 468, като с новата алинея втора се определя срок, в който собственикът на отнетите чрез престъплението вещи може да ги търси.

Към членове 476 и 483 се прибавя по една алинея, които възлагат на председателя на съда, той лично да изложи присъдата писмено и мотивите към нея, тъй като съдебните заседатели, които участвуват като съдии при разглеждане на делата, не са юридически подготвени, за да могат да изготвят тия актове. Чл. 485 се отменя като останка от монархическия режим.

По-съществени изменения се правят в членове 489, 493 и 495а, които целят бързото разглеждане на наказателните дела и затова чл. 489 предвижда, че неподписването на мотивите от един съдия не лишава присъдата от силата на съдебен акт, а чл. 492 има пред вид случаи, в които се явяват дилемания за подсъдността при разглеждане наказателните дела и за избягване забавянето им, предвижда начина за по-бързото им разглеждане от съдилищата. Все с оглед на бързото движение на наказателните дела се изменя чл. 495а, който предвижда, че по делата за престъпления, наказуеми с лишението от свобода до една година и глоба, заедно или поотделно — околийският съдия излага мотиви към присъдата само ако страните по делото в тридневен срок заявят писмено, че не са доволни от присъдата.

Отменението на членове 549а и 549б е във връзка с измененията, които се внасят в проекта на закона за местните народни съдилища.

В чл. 550 се дава пълно и систематично изброяване на всички случаи, при които се допуска обжалване с частна жалба. Изброяването е изчерпателно. С втората алинея на същия член се пояснява, че обжалване с частна жалба не се допуска по дела, по които не подлежи на обжалване самата присъда, постановена по съществу на делото. Отменя се и чл. 559а, тъй като не може да се допусне тристепенно разглеждане на частни въпроси, когато за въпросите по същество се допуска само двустепенно разглеждане.

В главата за обжалване на присъдите на областните съдилища и разглеждане делата от Върховния съд не се правят никакви съществени промени. Върховният съд ще разглежда делата по касационен ред, но ако отмени обжалвания акт, ще трябва да постанови присъда по същество по правилата по членове 465—470, 473, алинея втора и трета, на членове 545, 547 и 548.

С цел Върховният съд да бъде освободен от излагане на излишни и обременителни подробности в мотиви на постановения от него съдебен акт, в алинея втора на чл. 579 се предвижда той да не излага по касационните поводи за изопачаване или необсъждане на данни или доводи подробни съображения, а само да посочва дали оплакванията се оправдават от фактическата страна. Същото важи относно фактическите положения по делото, когато Върховният съд разглежда делото по същество — достатъчно е само да се посочи какво се приема за доказано от съда.

В материята за заменяване на смъртното наказание (членове 598 и 599) се правят съответни изменения съобразно с новото държавно устройство на страната.

Особената процедура по дела за печата (глава I на книга VI) се премахва. Занапред тия дела ще се разглеждат по реда на бързото производство (чл. 649). Съществуването на специална процедура в случая с нищо не може да се оправдае.

На мястото на отменената глава I на книга VI се предвижда правилата за разглеждане на делата за престъпни деяния, извършени от непълнолетни. Като е известно, днес съществува специален закон за съдилища за малолетни. Но този закон, заимствуван от чужбина, е чужд на нашите условия и неговото прилагане на практика се оказва нецелесъобразно. С проекта се предвижда делата за престъпни деяния да се разглеждат от околийските съдилища, като първа инстанция, и от областните съдилища — като втора инстанция, и в двата случая с участието на съдебни заседатели, избрани измежду учителите и възпитателите. Характерното за тия дела е, че те ще се насрочват отделно от другите наказателни дела. При разглеждането им в съдебно заседание не участва прокурор. Цели се подсъдимият непълнолетен да не бъде обвиняван, а да бъде възпитаван и напътван. При разглеждане на делата ще бъдат призовани и родителите или настойниците на непълнолетните, освен когато тяхното явяване е свързано с големи неудобства. Личното присъствие на непълнолетния в съдебно заседание е необходимо за всички дела от общ характер, освен в случаите на чл. 330.

Проектът внася промени и по отношение издаването на наказателни заповеди. Предвижда се такива да бъдат издавани само в случаите, когато за нарушението се предвижда глоба до 5.000 лв. (чл. 665). Премахва се и досегашното отзивно производство — разглеждането на делото в съдебно заседание (членове 668—672).

Тези заповеди няма да подлежат на обжалване (чл. 667).

Тези постановления да бъдат разглеждани само в една инстанция. Присъдите на съдилищата не подлежат на обжалване (чл. 683). Предвиждат се правила и за съставянето на актовете, тъй като много от специалните закони, към които днес препраща чл. 679, не съдържат правила в това отношение, а това често пъти предизвиква спорове в съдилищата относно доказателствената сила на актовете.

Другите изменения се отнасят до редакционни поправки и са ясни сами по себе си.

Като ви налагам това, моля да обсъдите предложенния законопроект и, ако го одобрите, да го гласувате.

Помощник-министър на правосъдието: **Илия Тимов.**

Янко Марков (з): Другарю председател! Правя предложение, текстът на законопроекта да не се чете, тъй като е известен на народните представители.

Председател Райко Дамьянов: Има предложение да не се чете текстът на законопроекта.

Моля ония народни представители, които са съгласни с това предложение, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Има думата докладчикът.

Секретар Тодор Тихолов (с): Другари народни представители! По погрешка мотивите към законопроекта са подписани от помощник-министра на правосъдието Илия Тимов. Да се чете: «Министър на правосъдието Ради Найденов».

(ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение на закона за наказателното съдопроизводство

§ 1. Чл. 2 се отменя.

§ 2. В първото изречение на чл. 3 думите «които са подсъдни на областните съдилища» и думата «частна» се заличават.

§ 3. Забележката към чл. 4 се заличава.

§ 4. В чл. 6 думите «правилата на този закон» се заменят с думата «закона».

§ 5. В чл. 7 думите «съдия или» се заличават, а думите «пределите на неговата съдебна област» се заменят с думите «неговия район».

§ 6. В чл. 17 думите «но без да е постановена съдебна присъда» и думите «по особено за това определение на съда» се заличават.

§ 7. Чл. 24 се отменя.

§ 8. Чл. 25 се изменя така:

«На областните съдилища като първа инстанция са подсъдни наказателните дела, които не подлежат на разглеждане от околийски съд.

Областните съдилища разглеждат тия дела с участие на съдебни заседатели.»

§ 9. Чл. 26 се изменя така:

«На околийския съд са подсъдни наказателните дела за престъпни деяния, за които законът предвижда наказание лишаване от свобода до 5 години или глоба до 200.000 лв., отделно или заедно с лишаването от свобода.

В случай на съвкупност наказанието се определя от околийския съд по правилата, предвидени в членове 63—70 от наказателния закон, макар то и да надминава размера, предвиден в предходната алинея.

Граждански иск за вреди и загуби от престъпно деяние и иск за парично удовлетворение може да се предава пред околийския съд за разглеждане по наказателно дело само ако цената на всеки от тях не надминава поотделно 200.000 лв.

Делата за престъпления от общ характер, за които е предвидено наказание тъмничен затвор над 1 година или строг тъмничен затвор, се разглеждат с участие на съдебни заседатели.»

§ 10. Второто изречение на чл. 27 се заличава.

Към същия член се създават следните алинеи:

«Когато един от деянията подлежат на разглеждане от съд със съдебни заседатели, а други от съд без участието на такива, делото се разглежда от съда с участие на съдебни заседатели.»

Прокурорът обаче може, ако намери за целесъобразно, да състави отделни обвинителни актове за тия деяния.»

§ 11. Второто изречение на чл. 29 се изменя така:

«Но ако деянието на който от съучастниците е подсъдно на по-горен съд или на съд с участие на съдебни заседатели, делото за всички обвиняеми подлежи на разглеждане от по-горния съд, съответно от съд с участие на съдебни заседатели.»

§ 12. В чл. 33 думите «Върховният касационен съд» се заменят с думите «Главната прокуратура».

§ 13. Чл. 38 се изменя така:

«Делата за престъпления, извършени от съдии, допълнителни членове, съдебни заседатели, прокурори, допълнителни заместник-прокурори и следователи, при изпълнение на службата им, са подсъдни на Върховния съд — наказателно отделение.

Наказателното преследване се възбужда от главния прокурор на републиката, в съгласие с председателя на Върховния съд, а следствието се извършва от прокурор или следовател при Главната прокуратура.

За всяко възбудено наказателно преследване срещу съдии или допълнителни членове се съобщава на министъра на правосъдието.»

§ 14. Членове 39—53 се отменят.

§ 15. Чл. 57, алинея трета, и чл. 59 се отменят.

§ 16. Чл. 63 се изменя така:

«Препарни за подсъдност между общите и особните съдилища се разрешават от общото събрание на наказателната колегия при Върховния съд.»

§ 17. В чл. 68 думите «от нахождания се при тоя съд прокурор» се заменят с думите «от прокурора».

§ 18. Към чл. 71 се прибавя следната алинея:

«Милиционерските следователи могат да извършват предварително следствие или отделни следствени действия, когато това им бъде възложено от прокурора.»

§ 19. Чл. 73 се отменя.

§ 20. В чл. 75 думите «съдия-следовател или околийски съдия» се заменят с думите «или следовател».

§ 21. Чл. 79 се изменя така:

«Никой гражданин не може да бъде задържан повече от 48 часа без постановление на прокурора. Когато това е необходимо в интереса на разследването, прокурорът може да реши задържането да продължи до 10 дни. В извънредни случаи, когато срочността на разследването налага, прокурорът може да продължи срока на задържането до 30 дни.»

§ 22. В чл. 81, алинея втора, думите «или околийския съдия и поръчат» се заменят с думите «и поръча».

§ 23. Чл. 97 се изменя така:

«Следователят не може да бъде отведен от изпълнение на своите обязанности, но ако той се намира с обвиняемия или с пострадалия от престъпното деяние в таква отношения, които са повод за отвод на съдиите, той е длъжен сам да се отстрани. Жалби по този въпрос могат да се подават само до надлежния прокурор.»

§ 24. Чл. 99 се отменя.

§ 25. Чл. 101 се изменя така:

«Когато извършват действия по разкриване и разследване на престъпни деяния, органите на народната милиция и другите административни органи са подчинени на прокурора и следователя.»

§ 26. В чл. 101а числото «121» и думите «(чл. 300)» се заличават.

Алинея втора на същия член се изменя така:

«Пострадалият може да обжалва резолюцията за прекратяване на производството пред по-горния прокурор, резолюцията на който не подлежи на обжалване.»

§ 27. Членове 103, алинея втора, и 104—108 се отменят.

§ 28. В чл. 109 думите «прокурора при по-горния съд» се заменят с думите «по-горния прокурор».

§ 29. В чл. 116 текстът след думите «тоя срок» се заличава, а чл. 117 се отменя.

§ 30. Чл. 119 се изменя така:

«По дела за деяния, които се наказват със строг тъмничен затвор не по-малко от пет години, предварително следствие е задължително, освен в случаите, в които законът разпоредва противното. Но и когато предварително следствие е задължително, то може със съгласието на прокурора да се ограничи с разпита на обвиняемия и с изпълнение на постановленията на членове 259 и 260.

По дела, по които предварително следствие не е задължително, прокурорът може да предложи на следователя да извърши предварително следствие изцяло или само някои следствени действия, необходими за разяснение на делото.

По дела за деяния, които се преследват по тълба на пострадалия, предварително следствие не се извършва.»

§ 31. Членове 120, 121, 122, точки 3 и 4, 123, точки 3 и 4, второто изречение на чл. 125, членове 126 и 127, второто изречение на чл. 130в и чл. 133 се отменят.

§ 32. Членове 135 и 143 се отменят.

§ 33. Чл. 145 се изменя така:

«За невянване при следствието спрямо вещите лица се прилагат разпоредбите на членове 236 и 238.»

§ 34. Чл. 146 се отменя.

§ 35. Членове 153, 154, алинея първа, и 165 се отменят.

§ 36. Чл. 184а се въстановява със следното съдържание:

«Когато се налага да се освидетелствува обвиняемият, да се вземат отпечатъци от пръстите му или да се вземе кръв за изследване за изясняване на обстоятелства, свързани с престъпното деяние, това може да стане и принудително по нареждане на прокурора или следователя.»

§ 37. Членове 207, 208 и алинея трета, четвърта и пета на чл. 221 се отменят.

§ 38. Към чл. 222 се прибавят думите «а така също и когато съображения от държавен или обществен интерес налагат това.»

§ 39. След чл. 231 се прибавя нов чл. 231а:

«Постановлението на следователя относно мярката за неотклонение може да се обжалва пред надлежния прокурор, резолюцията на който не подлежи на обжалване.»

§ 40. В чл. 251 текстът след думата «извършил» се заличава, а чл. 263 се отменя.

§ 41. Към чл. 269 се прибавя следната алинея:

«Жалбите се подават до надлежния прокурор.»

§ 42. Членове 270, 271 и 276—281 се отменят.

§ 43. Надсловът на глава XII от книга втора се изменя така:

«За действията на прокурора до прекратяване на предварителното следствие и по предаване на съд.»

§ 44. Чл. 282 се изменя така:

«След като следователят свърши предварителното следствие, а така също и когато той намери, че не трябва да продължава следствието поради някои от причините, предвидени в чл. 11, или поради това, че разследването деяние не съдържа признаци на престъпление или защото децът не е открит, той изпраща делото на прокурора с мотивирано постановление.

Прокурорът, според случая, или внася делото в съда с обвинителен акт за съдене на виновните лица, или връща делото на следователя за допълване на предварителното следствие, като посочва и какви действия трябва да се извършват, или прекратява делото.

Ако следствието се отнася до престъпни деяния, подлежащи на преследване по реда на частното обвинение, прокурорът препраща делото в надлежния съд.»

§ 45. Членове 283 и 284 се отменят.

§ 46. Към чл. 287 се прибавя следната нова алинея:

«Когато обвиняемите са няколко лица, делото може да се внесе само за ония обвиняеми, за които то е готово или може бързо да се приготви, ако разглеждането на деянията за останалите би отнело значително време.»

§ 47. Чл. 290 се отменя.

§ 48. В чл. 293 думите «едновременно в съда обвиняемият акт за едното и заключение за прекращение на другото» се заменят с думите «в съда обвинителен акт за едното и прекратяване делото за другото.»

§ 49. Чл. 294 се изменя така:

«Прокурорът, заедно със съставяне на обвинителния акт, определя мярката за неотклонение на обвиняемия, ако такава не е взета от следователя; той може да измени взетата от следователя мярката за неотклонение.»

§ 50. Чл. 296 се изменя така:

«При прекратяване на следствието делото прокурорът отменя и мярката за неотклонение на обвиняемия, ако такава е взета.»

§ 51. Чл. 297 се изменя така:

«За прекратеното наказателно преследване се съобщава на пострадалото лице, ако местожителството му е известно.»

§ 52. Чл. 298 се изменя така:

«Резолюцията на прокурора за прекратяване на следствието може да се обжалва в десетдневен срок от съдебния съд пред по-горния прокурор, резолюцията на който не подлежи на обжалване.

Ако по-горният прокурор отмени обжалваната резолюция, той предписва на по-долния прокурор да внесе делото с обвинителен акт или да разпорежи да се догълни следствието, като посочи и какви действия да се извършат.

Резолюцията на прокурора относно мярката за неотклонение може да се обжалва пред по-горния прокурор, резолюцията на който не подлежи на обжалване.

§ 53. Точки 3 и 4 на чл. 299 и чл. 300 се отменят.

§ 54. Към чл. 302 се прибавя следната алинея:

«По дела, които подлежат на разглеждане с участие на съдебни заседатели, всички въпроси в разпоредително заседание се разрешават от състав на съда без съдебни заседатели.»

§ 55. В алинея пета на чл. 322 думите «митрополитите и епископите» се заменят с думите «и епископите», а думите «по реда, указан в членове 298 и 302 от гражданското съдопроизводство» се заличават.

§ 56. Чл. 332 се изменя така:

«Неявяването в съда на редовно призования граждански ищец или на неговия повереник не е пречка за разглеждане на гражданския иск.

Гражданският иск не се разглежда, когато ищецът или гражданският ответник, който не е подсдим, не се окаже на посочения адрес.»

§ 57. Към чл. 333 се прибавят следните алинеи:

«По дела, които подлежат на разглеждане с участие на съдебни заседатели, председателят на съда, съответно околийският съдия, в началото на всяка сесия тегли жребие за избиране на двама съдебни заседатели за всяко отделение и по един запасен, които ще участвуват при разглеждането на делата, насрочени за тази сесия.

По дела за престъпни деяния, които се разглеждат от околийския съдия без съдебни заседатели, участието на прокурора в съдебно заседание не е задължително.

§ 58. В чл. 334 думите «ако един от тронцата присъстващи съдии» се заменят с думите «ако някой съдия или съдебен заседател от състава на съда», а след думата «съдия» се прибавят думите «или съдебен заседател».

§ 59. Към чл. 338 се прибавя следната алинея:

«По същите причини могат да бъдат отстранявани и съдебните заседатели.»

§ 60. В чл. 358 думите «на религията» се заличават.

§ 61. В чл. 391 думите «или на съдията-следовател» се заличават.

§ 62. Забележката към чл. 395 се отменя.

§ 63. Чл. 408 се изменя така:

«Разпитват се без клетва непълнолетните до 17-годишна възраст и слабоумните.»

§ 64. В чл. 414, алинея втора, думите «пред Бога и» се заличават.

§ 65. Второто изречение на чл. 451 се заличава; към същия член се прибавя следната алинея:

«В този случай, както и в случаите по предходния член съдът може да измени мярката за неотклонение.»

§ 66. В чл. 462 думите «по-младия» се заменят с думите «по-младшия», а ако участвуват съдебни заседатели — от по-младия по възраст.»

§ 67. Забележката към чл. 468 се заменя със следната алинея втора:

«Ако собственикът не потърси тези вещи в едногодишен срок от влизането на присъдата в законна сила, вещите се продават на публичен търг в полза на държавата.»

§ 68. Чл. 471 се отменя.

§ 69. В чл. 473 думите «пристрастно, притеснително, без законен повод или основания или пък изобщо» се заличават.

§ 70. Членове 474 и 475 се отменят.

§ 71. Към чл. 476 се прибавя следната алинея:

«Когато при разглеждане на делото участвуват съдебни заседатели, присъдата се излага писмено от председателя.»

§ 72. Към чл. 483 се прибавя следната алинея:

«Когато при разглеждане на делото участвуват съдебни заседатели, мотивите се излагат от председателя.»

§ 73. Чл. 485 се отменя.

§ 74. Чл. 488 се изменя така:

«Присъдата се подписва от съдиите и съдебните заседатели, които са участвували в решаването на делото. Съдиите подписват и писменото изложение на мотивите. Съдебните заседатели не подписват това изложение.»

§ 75. Чл. 489 се изменя така:

«Подписването на мотивите от един съдия поради неотстраними пречки за които председателят трябва да направи забележка върху самата присъда, не лишава последната от силата на съдебен акт.»

§ 76. Второто изречение на алинея първа на чл. 491 се заличава.

§ 77. Чл. 492 се изменя така:

«Когато при съдебното дирене околийският съд намери, че делото не е подсдимо нему, той го изпраща на областния прокурор. Последният внася делото в областния съд с обвинителен акт, а ако не се съгласи с мнението на околийския съдия, препраща делото без да съставя нов обвинителен акт в областния съд, който се произнася по обвинителното с присъда.»

§ 78. Чл. 496, алинея първа на чл. 494 и алинея втора на чл. 495 се отменят.

§ 79. Чл. 495-а се изменя така:

«По дела за престъпни деяния, наказуеми с лишаване от свобода до една година и глоба, отделно или заедно с лишаването от свобода, околийският съдия не е длъжен да излага мотиви

към присъдата, освен ако участващите в делото лица в тридневен срок от произнасянето и заявят писмено, че не са доволни от нея.»

§ 80. Чл. 521 се изменя така:

«Прокурорите могат да подават протести срещу присъдите само относно наказателната част.»

§ 81. Чл. 532 се отменя.

§ 82. Чл. 536 се изменя така:

«След като постанови присъдата, съдът може да измени мярката за неотклонение.»

§ 83. Чл. 537 се изменя така:

«Когато подсдимият, който се намира под стража, бъде оправдан, съдът постановява освобождаването му. По искане на прокурора обаче съдът определя нова мярка за неотклонение, която не може да бъде по-тежка от поръчителство.»

§ 84. Към чл. 539 се прибавя следната алинея:

«Тия дела се разглеждат без участие на съдебни заседатели.»

§ 85. Чл. 541 се отменя.

§ 86. Глава III (членове 549-а и 549-б) се отменя.

§ 87. Чл. 550 се изменя така:

«Частни жалби и протести се допускат в следните случаи: 1) когато с определението се претържда по-нататъшното развитие на делото по същество; 2) по определяне подсъдността на делото; 3) по въпроса дали преследването трябва да стане от прокурора или от частния обвинител; 4) срещу определения на съда относно мярката за неотклонение (членове 541, алинея втора, 536, 537 и 589-б); 5) по допускане или не обезпечение на гражданския иск или на иска за парично удовлетворение; 6) при непримане на жалби или протести срещу присъдите и 7) в предвидените от закона случаи.

Такива жалби и протести не се допускат по дела, по които не подлежат на обжалване постановената присъда по съществото на делото.»

§ 88. Членове 551 и 553 се отменят.

§ 89. Чл. 559-а се изменя така:

«По частните жалби се представя залог 150 лв.»

§ 90. В чл. 568 думата «двумесечен» се заменя с думата «месечен».

§ 91. В чл. 574 думите «касационната инстанция» се заменят с думите «Върховният съд».

§ 92. В чл. 579 думите «465—470 и 478» се заменят с думите «465—470, 478, алинея втора и трета на чл. 545, членове 547 и 548».

Към същия член се прибавя следната алинея:

«По касационните поводи на страните за изопачаване или необосноваване на данни или доводи съдът само посочва дали те се оправдават от фактическа страна, без да е длъжен да излага съображения за това. Когато Върховният съд разглежда делото по същество, в присъдата си той посочва какво е приел за доказано относно фактическите положения по делото, без да е длъжен да излага съображения по преценката на доказателствата.»

§ 93. Чл. 580 се отменя.

§ 94. Алинея първа на чл. 589-а се изменя така:

«Можите на частните лица и съобщенията на държавните учреждения и длъжностни лица за възобновяване се подават до надлежния прокурор.»

§ 95. В чл. 589-б думите «касационната инстанция» се заменят с думите «Върховният съд».

§ 96. В чл. 589-в, алинея втора, думите «който (инстанция)» се заменят с думата «който».

§ 97. Чл. 598 се изменя така:

«Президиумът на Народното събрание, по ходатайство на министъра на правосъдието, основано на мнението на комисия в състав: главния прокурор на републиката, съдия от Върховния съд, посочен от председателя на съда, и началникът на наказателния отдел при Министерството на правосъдието, може да замени смъртното наказание, наложено с влязло в законна сила присъда»

§ 98. Чл. 599 се изменя така:

«Решението на Президиума се съобщава от министъра на правосъдието на съда, който е постановил присъдата.»

§ 99. Към чл. 614 се прибавя следната алинея:

«Когато наказанието е заменено с принудителна трудова-гъзнателна работа, осъдените се изпращат в определените за това места.»

§ 100. В чл. 617 думите «се намират в разпореджане на правителството» се заменят с думите «са предвидени в бюджета».

§ 101. В чл. 619 думите «членове 325 и 326 от» се заличават.

§ 102. Чл. 620 се изменя така:

«Вещите лица, свидетелите и преводниците, които се призовават при следствието и в съда, получават възнаграждение съгласно закона за гражданското съдопроизводство.

На същите лица, когато се призовават по познание или следствие от органите на народната милиция, възнаграждението се изплаща с кредити по Министерството на вътрешните работи и заплатените суми се вземат пред вид при постановяване на присъдата.»

§ 103. Чл. 621 се отменя.

§ 104. В чл. 625 числата «20» и «50» се заменят съответно с числата «200» и «500». Последното изречение на алинея първа от същия член се заличава.

В алинея втора на същия член след думата «установената» се прибавят думите «в закона за гражданското съдопроизводство».

§ 105. Членове 626, 627, 629, 633, 634, 639 и 640 се отменят.

§ 106. В чл. 638, алинея първа, думите «областния директор» и в алинея втора думите «фонда за подобрене затворното дело в България и изпълнителния лист се издава на негово име» се заменят с думите «държавно съкровище».

§ 107. Глава I на книга VI се изменя така:

«Производство по дела за престъпни деяния, извършени от непълнолетни.»

Чл. 641. Делата за престъпни деяния, извършени от непълнолетни, се разглеждат от околийските съдилища като първа инстанция и от областните съдилища — като втора инстанция с участие на съдебни заседатели в дни, в които няма насрочени други наказателни дела.

Съдебните заседатели се избират съгласно чл. 20 от закона за устройството на народните съдилища измежду учителите и възпитателите за срок от три години.

За всяко заседание съдията определя съдебните заседатели, които ще участвуват в разглеждането на делата.

По тия дела участието на прокурора не е задължително.»

Членове 642—648 се отменят.

§ 108. В чл. 649 след думите «от Н. З.» се прибавят думите «за престъпления по печата.»

§ 109. Алинея първа на чл. 651, алинея втора на чл. 652, алинея втора на чл. 655, алинея втора на чл. 656 и в алинея трета на същия член думите «и постановените присъди не подлежат на обжалване» се заличават.

§ 110. В чл. 665 думите «запирание до пет дни или глоба до 500 лв., или двете заедно» се заменят с думите «глоба до 5000 лв.»

§ 111. Чл. 667 се изменя така:

«Наказателната заповед не подлежи на обжалване.»

§ 112. Членове 668—672 се отменят.

§ 113. В чл. 675 думите «от наказателното съдопроизводство, като обнародването по чл. 196 се извършва направо от учредението» се заличават.

Към същия член се прибавя следната алинея:

«Когато нарушителят след издирването му не може да бъде намерен, наказателното постановление се изпраща за изпълнение. В този случай срокът за обжалването тече от деня на узнаването, че постановлението се изпълнява.»

§ 114. В чл. 677 числото «10.0000» се заменя с «50.000».

§ 115. Към чл. 679 се прибавят следните алинеи:

«Когато специалният закон не предвижда правила за съставяне на акта, последният, за да има същата доказателствена сила, трябва да съдържа: изложение на фактите, съставляващи нарушението, датата и мястото на извършването му, името на нарушителя, обясненията на същия, имената и адресите на съставителя на акта и на свидетелите и посочване изетите или поставени под възбрана предмети, ако има такива.

Актът трябва да бъде подписан от съставителя и най-малко от един свидетел, както и от нарушителя; ако последният откаже, за това се прави бележка в акта.»

§ 116. В чл. 681 думите «съответните специални закони» се заменят с думите «чл. 679».

§ 117. Чл. 683 се изменя така:

«Присъдите на околийските и на областните съдилища по наказателни постановления не подлежат на обжалване.»

§ 118. Чл. 684 се отменя.

§ 119. В чл. 686 числото «30» се заменя с «250».

§ 120. Глава VI на книга VI се отменя.

§ 121. Навсякъде в закона думите «Върховния касационен съд, съдия-следовател и полицията» се заменят с думите «Върховния съд», «следовател» и «народна милиция», а в членове 506, 527 и 628 думата «резолюция» се заменя с думата «присъда».

Преходни разпоредби

§ 122. Делата на околийските съдилища, които са били образувани преди влизането на този закон в сила, се разглеждат без да се съставя по тях обвинителен акт.

§ 123. Заварените при влизането на този закон в сила дела в съдилищата, подсъдността на които се изменя с този закон, се разглеждат от същите съдилища по реда на този закон.

§ 124. Делата на околийските и областните съдилища, които съгласно този закон подлежат на разглеждане с участие на съдебни заседатели, се разглеждат от същите съдилища без участие на такива до конституирането в съда на състави със съдебни заседатели.

Разпоредбите на този закон, с които се изменя подсъдността, с изключение на тия по глава V, книга VI, се поставя в действие от деня, определен със заповед на министъра на правосъдието, обнародвана в «Държавен вестник».

§ 125. Висящите в областните съдилища и във Върховния съд следствени дела, внесени за прекратяване по членове 99 и 290, се разглеждат по досегашния ред.

§ 126. Производствата по частни жалби срещу определения на съдилищата, по които този закон не допуска такава жалба, се прекратяват.

§ 127. Производствата, образувани от съдилищата до влизането на този закон в сила, съгласно отменения чл. 670, се разглеждат, се прекратяват.

§ 128. В § 73 от закона за изменение и допълнение на законите за гражданското съдопроизводство, за наказателното съдопроизводство и за административното правосъдие («Държавен вестник», брой 9 от 1948 г.), думите «а второто изречение на алинея четвърта на същия член» се заличават.

§ 129. Заварените при влизане на закона в сила дела на непълнолетни пред общите съдилища се разглеждат от същите съдилища.

Висящите дела пред съдилищата за маловръстни се изпращат; първоинстанционните — в околийските съдилища, а второинстанционните — в областните съдилища. Те се разглеждат по реда на глава I, книга VI.

§ 130. Делата в апелативните съдилища, които не бъдат свършени до 30 юни т. г., се изпращат на Върховния съд, който ги разглежда по същество, след като събере доказателствата по тях.

Доказателствата по тия дела се събират по делетация.

§ 131. Членове 20—28 и 34 от закона за съдилищата за маловръстни се отменят, а останалите разпоредби на същия закон остават в сила, доколкото не са несъвместими с този закон.)

Председател Райко Дамиянов: Има думата докладчикът на законодателната комисия.

Дамиян Попхристов (к): (Чете)

«ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия за изменение и допълнение на закона за наказателното съдопроизводство

1. В § 9, алинея трета, думите «само ако цената на всеки от тях не надминава поотделно 200.000 лв.» се заменят с думите «независимо от размера им».

Съображения: Законодателната комисия намира, че гражданският иск и искът за парично удовлетворение следва да бъдат разглеждани от околийския съдия независимо от техния размер, независимо от това дали размерът им надминава 200.000 лв. Това становище на комисията е в съгласие с принципа, че в наказателния процес главният предмет за разглеждане е престъпното деяние, а присъждане на гражданските последици от престъпното деяние има субсидиарен характер.

Главният предмет на разглеждане и присъждане подчинява второстепенния, подсъдността на главния предмет на присъждане — престъпното деяние — подчинява подсъдността по второстепенния предмет. Освен това разкъсването на гражданския иск и искът за парично удовлетворение от наказателния процес има редица неудобства, ще забави и ще направи по-скъпо правосъдието и в конкретния случай ще затрудни признатото от закона право за възмездяване на пострадалия. Затова и в съгласие със съветското право, както и с редица допуснати изключения в нашето право (например претенциите за признание в делбеното производство) ще следва да се допусне и в случая присъждане на гражданските вреди и на иску за парично удовлетворение от околийския съдия и в размер по-голям от нормалната му компетентност.

2. В § 13, алинея първа, на края точката се заличава и се добавят думите «с участието на четирма съдебни заседатели, избрани от Народното събрание».

В алинея втора думите «в съгласие с председателя на Върховния съд» се заличават.

Съображения: Законодателната комисия счита, че в съгласие с общите принципи, приети в разглеждания проект и в закона за устройството на народните съдилища, също така и във Върховния съд, когато той разглежда дела срещу съдии, прокурори и пр., трябва да участвуват и съдебните заседатели, които в случая трябва да бъдат избрани и от Народното събрание, понеже и самите членове на Върховния съд се избират от Народното събрание.

За да се избягнат всякакви противоречия между главния прокурор и председателя на Върховния съд относно възбуждането на наказателно преследване срещу съдии, прокурори и др., комисията намира, че това преследване трябва да се възбуди само от главния прокурор, без да е необходимо съгласието на председателя на Върховния съд. Гаранцията за съдините от неправилно действие на главния прокурор ще се състои на първо място в това, че делото ще бъде репавано от състав на Върховния съд заедно със съдебни заседатели и на второ място в това, че Президентът може да спира, съгласно чл. 16 от закона за Прокуратурата, всяко неправилно действие на главния прокурор на Народната република.

3. В § 23 думите «следователят не може да бъде отведен от изпълнението на своите обязанности, но» се заличават. Началната фраза на текста добива следната редакция: «Ако следователят се намира» и пр.

Съображения: Поправката е редакционна и има за цел само да изясни мисълта на текста, който при наличността на заличените думи би могъл да възбуди съмнения и спор.

4. Трябва да се изясни, че текстовете на § 29 се заличават като безпредметни, понеже се разбират от само себе си.

5. В § 48 думата «прекратяване» се заменя с думата «прекратява».

Съображения: Поправката е редакционна и цели да внесе по-голяма яснота.

6. В § 52, алинея първа, след думите «от съобщението» се добавят думите «но не по-късно от шест месеца от деня на прекратяването».

Съображения: Добавката цели да укаже един срок, след изтичането на който предиската да бъде счтена за свършена от канцеларията. С това не се отменява правото на прокурора при разкриването на нови данни да възбуди отново преследване.

7. В § 55 алинея пета на чл. 322 приема следния вид: «Председателят на Президиума, министрите и екзархът се разпитват в къщите им, ако поискат това в течение на 3 дни от получаване призовката. Разпитът в този случай се извършва от едно от членовете на съда.»

Съображения. Поправката пояснява текста и предвижда призива за разпит в дома и за председателя на Президиума.

8. В § 75 чл. 489 се изменя така: «Неподписването на мотивите».

Съображения. Поправката е редакционна.

9. В § 80 след думата «присъдите» се поставя точка, а думите «само относно наказателната част» се заличават.

Съображения. Поправката цели да даде възможност на прокурора да подава протест срещу коя да е част от присъдата, а не само срещу нейната наказателна част, с което правото на прокурора се разширява, за да може той по-ефективно да изпълни задължението си да бди за спазването на законите от държавните органи, респективно в случая от съдилищата.

10. В § 87, точка втора, след думите «подсъдността на делото» се добавят думите «с изключение на случая по чл. 492.»

Съображения. Поправката цели да изясни съотношенията между случая в § 87 и той в § 77, респективно между чл. 550 и чл. 492. При хипотезата на последния текст частната жалба се явява неуместна и безпредметна, поради което това нещо изрично се постановява в текста на закона, за да не възбужда спорове и съмнения при прилагането му.

11. В § 97 думата «заменят» се заменя с думата «заменя».

12. В § 102, алинея първа, думата «преводчици» се заменя с думата «преводачи».

Съображения. Поправките са редакционни.

13. В § 107, в чл. 641, алинея втора, след думите «и възпитателите» се добавят думите «които са родители».

Съображения. Изискването съдебните заседатели да са родители се прави поради това, че родителите най-добре могат да се справят със специалната психология на децата и да спомогнат за издаването на най-правилна присъда при разглеждане на престъпни деяния, извършени от непълнолетни.

14. В § 114 числото «10.0000» да се чете «10.000».

15. В § 121 и § 125 след думите «Върховния съд» се прибавят думите «на Народната република».

16. В § 130 думата «бъдат» се заменя с думата «са били».

17. В § 131 думите «не са несъвместими» се заменят с думите «са несъвместими».

Съображения. Поправките са редакционни и имат за цел да съобразят употребените термини с тия, употребени в Конституцията.

Председател на законодателната комисия: Д-р На. Цанов.

Председател Райко Дамянов: Има думата др. министър на правосъдието.

Министър Ради Найденов: Министерството на правосъдието се съгласява с измененията и допълненията, които законодателната комисия внася към законопроекта за изменение на закона за наказателното съдопроизводство, от 1 до 17 параграфи включително.

По точка 7 обаче прави предложение за прередактиране на текста, предложен от комисията. Комисията предлага по § 53 алинея пета на чл. 322 да приеме следния вид: «Председателят на Президиума, министрите и екзархът се разпитват в къщите им, ако поискат това в течение на три дни от получаване призовката.» Ние предлагаме тази редакция да приеме следния вид: «Председателят на Президиума, министрите и екзархът се разпитват в къщите им, ако поискат това» — значи, да няма това ограничение «в срок от три дни», тъй като то се явява съвсем неудобно и защото не произлизат никакви санкции, в случай че в тия три дни те не биха пожелали това.

Тъй като редакцията на комисията се явява неудобна и несъстоятелна, аз предлагам да се измени така, както казах.

Председател Райко Дамянов: Има думата народният представител др. Иван Чонос.

Иван Чонос (к): (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Измененията на наказателното съдопроизводство, както е указано в мотивите на обсъждания законопроект, целят да съобразят наказателното съдопроизводство с Конституцията, с новата организация на съдилищата, и да спомогнат за едно истинско демократично народно правораздаване. Така, чл. 57 от Конституцията въвежда института на съдебните заседатели, избрани от народа, участващи в решаването на процесите с равен, решаващ глас. Те ще участвуват по делата пред околийските и областните съдилища само като първа инстанция, и то когато се иска наказание над една година затвор.

Съществено нововъведение е изменението компетентността на околийските съдилища, които ще разглеждат дела, по които се иска наказание до 5 години строг тъмничен затвор или глоба до 200.000 лв. Движението на обвинението се предоставя общо на прокурора — което е съобразено с новия закон за Прокуратурата. Опростена е и процедурата по съдене на провинили се съдии, съдебни заседатели и прокурори, което

ще става пред Върховния съд, със съдебни заседатели, избрани от Народното събрание, както предлага законодателната комисия.

Чл. 79 от наказателното съдопроизводство определя срока за задържане от органите на милицията до 48 часа и най-много 30 дни с разрешение на прокурора при особено тежки случаи. Премахват се особените правила за делата по печата. Тия дела ще се гледат по правилата на бързите производства — чл. 649 от наказателното съдопроизводство.

Премахват се и особените съдилища за малолетни. Тия дела ще се гледат в околийския съд като първа и в областния като втора инстанция, при участието на специални съдебни заседатели — учители, родители, възпитатели. При това тези дела ще се разглеждат отделно от другите дела. Проектът предвижда и други изменения, които ускоряват разглеждането на делата и съобразяват още редица текстове с новите закони на страната.

Към законопроекта са приложени и измененията, предложени от законодателната комисия, които сега чуехте, че се възприемат от др. министър на правосъдието и които са основателно мотивирани. И аз от своя страна също предлагам те да бъдат приети.

Следва да се подчертае, че предлаганите със законопроекта изменения са съществени и ще допринесат за правилното правораздаване, за издигане авторитета на съда и демократизиране на наказателния процес.

Но трябва да се добави веднага, че тия изменения не са обхващали всички процесуални принципи, правила в досегашната наказателна процедура, които подлежат на изменение, и аз изказвам пожелание, в най-скоро време Министерството на правосъдието да изработи цялостен нов наказателен процесуален кодекс, още повече, че тази година, след 30-годишния съдебна практика, е приет такъв във великия Съветски съюз, от който можем да извлечем и приспособим нужното за нашата съдебна практика.

Процесуалните правила, предмет на обсъжданите изменения, са гаранция за правилното издирване на материалната истина и справедливо правораздаване. Те са свързани с учението за доказателствата. Тия правила и тяхното приложение в съдебната практика са от съществено значение за демократизиране на съдебния процес.

Ред процесуални правила, като гласност, устност, непосредствено възприятие, състезателност на страните, институт на съдебните заседатели и др., са били на почет в началния период на възхода на буржоазията, която по-късно се отрича от тия демократични придобивки и съдебното издирване в тия страни се връща към инквизиционния характер на мрачните средновековие. Колкото повече расте съпротивата и борбата на народните маси против капиталистическата система, толкова повече реакцията в така наречените «западни демокрации» отхвърля всякакви процесуални и други гаранции в съдебната практика, и обратно — в Съветския съюз и в страните с нова демокрация тези гаранции все повече и повече се разширяват и демократизират.

Чл. 56 от нашата Конституция казва, че съдиите са независими и се подчиняват само на закона. А с помощта на обсъжданите сега демократични процесуални правила те ще имат пълната възможност за истинско правораздаване. Няма надкласови закони, нито надкласово правосъдие, каквото се стремят да внушават на масите теоретичите на западната демокрация. Законите в капиталистическото общество са съобразени и отговарят на защитата изключително на интересите на господстващата класа и нейното правосъзнание. Правосъдието и неговите органи, подбрани в капиталистическите страни от имущите класи, са подчинени на господстващите класи и са оръдие за подчинение на трудещите се маси, за експлоатацията им от тези класи. В нашата страна и в страните с нова демокрация, които са тръгнали по пътя на социализма, имаме вече народно демократично правосъдие, което се напълно покрива с интересите на болшинството от народа.

Законът постановява като начало, всички актове на съдилищата да бъдат уредителни, правилни, справедливи и законни и да се възприемат като такива от общественото мнение в страната. Тия актове са свързани с издирване на материалната истина, въз основа на която се гради вътрешното убеждение на съдния при постановяването на присъдата. И затова демократичните процесуални правила представляват съществена част от правораздаването, което в страните с народна демокрация и социалистическо строителство от класово, на шепка капиталисти, става народно.

В капиталистическите страни за издирването на материалната истина — основа на процеса — се поставят редица пречки от политическо естество, които забавят истината, когато тя бие срещу съществуващата порочна капиталистическа система. Тия политически пречки са отстранени с нашите закони, тъй като кадрът на съдиите във всички степени е избираем, като към тях се прибавя и институтът на съдебните заседатели, избрани направо от народа без имуществен и образователен ценз, какъвто съществува в някои капиталистически страни, където е запазен институт на съдебните заседатели. За този институт Енгелс казва, че в Англия той не представлява нищо друго, освен фикция.

Ние сме свидетели днес на бясно настъпление на реакцията, особено проявено в Съединените щати — срещу всяко прогресивно движение. Там се разследва, преследва и наказва заради убеждения. За какво равенство пред законите могат да говорят управниците на тази страна, когато 15 милиона негри са във

от законите, много от тях се подлатат на лич без съд, а техните бели палачи се оправдават от «демократични» съдилища на тая страна?

Какво беше у нас до 9 септември? Изключителните закони бяха гавра с всяко право и правораздаване. Капиталистическият хищник бе показал зверското си лице. Инквизиторите на борците бяха единствените свидетели за тяхното осъждане. Подбрани съдии издаваха масово смъртни присъди даже и срещу 16-годишни деца. Въведе се практиката — разправа с жертвите по така наречената къса процедура — «извъннал»! На такава и още по-зверска разправа сега е подложен героичният гръцки народ. У нас бе последвана «особената» фашистка правна система на Хитлера, според която терорът бе въздигнат в принцип на най-ефикасна политическа сила. В Германия дори се стигна до закона от 23 ноември 1933 г. за кастриране и стерилизиране на престъпниците.

Буржоазните теоретици по въпроса за доказателствата, които са свързани с обсъжданата материя по законопроекта, се отнасят чисто формално. За тях престъпникът не е резултат на дадена обществена система и нейните пороци, а човек, роден с вродени наследствени престъпни наклонности. Това е явно реакционно учение на една умираща класа, която се стреми да, всади у масите разбирането, че не системата на капиталистическите производствени отношения — частната собственост на средствата за производство от една шепка капиталисти и изникващите от това големи противоречия и последствия от тях за широките народни маси, като криза, безработица и др. — е причина за престъпността. У нас престъпността е още резултат на съпротивата на класовия враг, резултат на остатъците от порочното капиталистическо фашистско минало, на навиците и съзнанието на изоставащите в своето участие в новото строителство субекти. Затова за нас категория «престъпник» не е вечна, а е резултат на по-горе описаните икономически условия.

Престъпността в капиталистическите страни все повече и повече нараства. Само дактилографската картотека в Съединените щати съдържа 6 милиона регистрирани престъпници, което прави по всеки 23 души по един престъпник. Ще ви посоча някои курйози на правосъдието в Съединените щати и в Англия. Напоследък в нашата преса — сигурно си спомняте — проникна съобщението, че английски съдия е позволил, на законно основание, да се бие съпругата от съпруга си, само ако той употребява пръчка не по-дебела от пръста на ръката. А в Северноамериканските щати съдия е отказал при развод да даде детето, на неговия баща, защото бащата бил с леви убеждения, комунист. Във висшите кръгове — магнатите на капитала, представителите на големите концерни и тръстове — в Америка се чуват позичител: «Ние трябва да гласуваме такива закони, които да не разрешават даването под съд на хора от нашата категория, защото те плащат големи данъци.» А вие знаете престъпността в тая страна до какви размери е достигнала. Гангстерите там дори имат своя организация, имат си свои профсъюзи, имат свои връзки в цялата страна и когато потрябва дори помагат с оръдия и средства на тия, които ще вършат кражба в даден сектор.

Министър-председател Георги Димитров: Имат и свой съд!

Иван Чоков (к): Да, имат и свой съд. — Това е развитието на престъпността в тая голяма демократична страна.

Процесуалните правила, които обсъждаме сега, демократизират съда, издигат неговия авторитет пред масите за изпълнение на голямата обществена задача, която му се възлага и която при днешната обстановка на силно изостряща се класова борба е да води сурова борба с класовия враг, излъчващ из своята върхушка организатори на саботаж, диверсии и шпионаж, процесите на които минаха и минават напоследък у нас, да води борба срещу враговете на социалистическото преобразование в нашата страна, да брани обществената собственост срещу похищения, да се бори срещу битовото и морално разложение, което дърпа към реставрация, да съдействува на борбата за трудова дисциплина, против разлагания бюрократизъм и др.

Тия процесуални правила гарантират също живота, честта, имота и плода на труда на отделните граждани, когато те се съобразяват с нашите закони.

Съдът, подпомогнат от тия демократични процесуални правила по приложение на закона, има и друга важна задача, която е осъществява у нас: с издаваните присъди не само да наказва, за да наказва, а и да отстранява опасните елементи за обществото, да превъзпитава изостаналите членове на обществото, да води борба за законност докрай, борба, за която не един път е давал изпитателство нашият любим водач др. Георги Димитров както в Парламента, така и в редица свои изказвания.

Законът е в особено уважение от гения на руската революция, Ленин. Ще ми позволите да процитирам само два характерни случая, изнесени в том 35 на «Ленински сборник», стр. 589.

Представителят на Данилевската манифактура иска да му се отпусне един наряд. На 24 февруари 1919 г. Ленин издава удостоверение на този представител и пише: «Пред вид на това, че този въпрос е решен от Президиума на Централния изпълнителен комитет на Съвета на народните комисари, нито аз като председател на Съвета на народните комисари, нито самият Съвет на народните комисари сме в правото да изменим това решение.»

Още по-характерен е следният случай. Секретарят на Сънаркома се обърнал с искане да се назначи чиновничка в Сънаркома, без да се съблюдава декретът за несовместимостта на родственици в службите в съветските учреждения, като е писал: «Не може ли да се отмени този декрет?» На това Ленин отговаря: «Да се отмени този декрет не бива. Само за таква предложение се отдава под съд. 4 март 1919 г.»

Характерно е отношението на първите хора на Съветския съюз към законността. Същото е отношението към законността и на великия Сталин, както и отношението му към борбата за нея. Нена си вземат добра бележка по места онзи, които още продължават да нарушават нашата отечествено-фронтовска законност, защото, нарушават ли я, те вършат делото на врага.

Следва да се отбележи: публичността на процеса в капиталистическите страни вече не се търпи, а у нас тя мобилизира бдителността на масите, събужда тяхната активност, разобличава престъпниците, и съдебната трибуна от място за зрелище и сензации, каквото е в страните на западните демокрации — такова място е и тяхната преса — се превръща в трибуна за социалистическо превъзпитание на новия човек.

Всички тия големи задачи, които се възлагат на съдии, следователи и прокурори, изискват от тях не само добра юридическа квалификация, но и културна и политическа подготовка. Те трябва добре да изучат и да познават законите на общественото развитие, да бъдат убедени в историческата необходимост на социалистическите преобразования у нас, за да могат да се справят със всички трудности, които ще срещат по своя път днес, когато класовият враг преминава с тънкости и хитрини своите престъпни деяния и вражески организации. Тия трудности те ще срещнат по своя път и те ще се справят с тях, само ако са добре подковани с научни познания. Те ще трябва да бъдат енергично подпомогнати и от новата народна адвокатура, а така също и от цялата наша общественост, без която няма да може да се осъществят големите задачи, които се възлагат на правосъдието, въпреки всички наши добри наредби и закони.

Следва да се отбележи слабата разяснителна работа в тази област. Малко се знае за някои наши специални закони. Вярно е, че в нашите гимназии има час по Конституцията, но много от нашите закони не се знаят и затова има още неправилно отношение и към съд, а на някои места и към Прокуратура, и към новата народна адвокатура.

Пронараните процесуални правила за работата на прокурора изхождат от принципа, че той е самостоятелен и също трябва да има свое вътрешно убеждение, свързано с издирваната материална истина по даден процес. Прокурорът е страна в процеса.

Народният демократичен характер на нашето правосъдие се гради на нашите закони, на изборността на съдиите от всички степени, на тяхната пълна независимост и подчиненост само на закона, а сега съществено се допълва с привличането в правораздаването на народния елемент — съдебните заседатели — което е привличане на народа в управлението на страната чрез правораздаването.

Нашата парламентарна група, на РП(к), напълно одобрява предложените изменения и ще гласува единодушно за тях. (Ръкоплескания)

Председател Райко Дамянов: Има думата подпредседателят на Великото народно събрание др. Яни Янев.

Яни Янев (з): (От трибуната) Другари и другарки народни представители! В глава шеста от Конституцията на Народната република България са изложени принципите за организация и дейност на съдилищата и прокурорския надзор у нас.

Както се казва в мотивите към законопроекта за изменение на наказателното съдопроизводство, този законопроект си поставя за цел да се съобразят с разпоредбите на Конституцията и със съдоустройствения закон правилата на съдопроизводството по наказателни дела. В изпълнение на чл. 57 от Конституцията с проектираните изменения на членове 25 и 26 от закона за наказателното съдопроизводство се правят основни промени в наказателното правораздаване.

На първо място осъществява се началото на народното участие при разглеждането и решаването на наказателни дела от околийските и областните съдилища, когато те разглеждат делата като първа инстанция, и на второ място — внасят се съществени промени в подсъдебността пред тези съдилища. Разглеждането на делата по маловажни престъпни деяния, които не представляват особен обществен интерес, може да се предостави на околийските съдии — еднолично.

Не се предвижда участие на съдебни заседатели във Върховния съд на Народната република, понеже този съд не разглежда делата като първа инстанция, а винаги като втора, и затова, защото в постановяването на присъдите, които се обжалват пред този съд, винаги ще участвуват съдебни заседатели.

Началото на народното участие е пронарано в повечето европейски наказателно-процесуални закони и, както се казва в мотивите към законопроекта, в съдоустройствения закон на Съветския съюз. Причината за това трябва да се търси в редица правнополитически съображения.

Първо, осъществява се демократичният характер на правораздаването. Съдът е орган на власт. Народът като господар на всяка власт трябва да взема участие и при упражняване на наказателното правораздаване, контролирайки по този начин съдебните органи.

На второ място идва съображението за процесуална целе-съобразност: съдът с народни участници гарантира в много по-голяма степен достигането до едно справедливо и свързано с народното доверие решение, отколкото наказателен съд само с коронни съдии, както ги нарича правната доктрина.

Съдът със съдебни заседатели има следната добра страна: житейската опитност на съдебните заседатели и близостта им към онези условия, всред които е израсъл обвиняемият, довеждат до по-голяма справедливост на присъдата. Общовъзпитателната и личновъзпитателната — спрямо подсъдимия — роля на присъдата са по-силни при една присъда, издадена от съд с народни пратеници, отколкото на съд без народно участие. Доверието на народа към такова присъда е по-голямо. Не може подсъдимият да се оплаче, че съдиите гледат отвисоко на неговото деяние, че те не разбират условията, които са мотивирали неговата постъпка. С участието на широките трудещи се маси чрез свои избрани съдебни заседатели при разглеждането на делата се обезпечава справедливото, законното и обосноващото им разрешение.

Демократичният характер на нашето правораздаване се осигурява от чл. 58 от Конституцията, според който съдиите от всички степени, както и съдебните заседатели, са изборни, освен в изрично посочените от закона случаи. Разпореждания в горния смисъл съществуват и в съдоустройствения закон на Съветския съюз. На заседанието на съвета на външните министри на 18 ноември 1946 г., при обсъждане на въпроса за правата на губернатора на свободната територия Триест, съветската делегация поддържа принципа за изборни съдии и в отговор на една реплика на Бевин, че в Англия няма изборни съдии, възглавяващият съветската делегация др. Молов заявва, че в Съветския съюз всички съдебни длъжности са изборни.

Новият съд, установен в духа на новата ни Конституция, се явява демократичен орган на властта. В неговата организация и в неговата работа участва целият трудещ се народ. Той изпълнява волята на народа и защитава народните интереси и права. Неговият демократичен характер се осигурява и от чл. 56 на Конституцията, според който съдиите и съдебните заседатели разглеждат и решават делата на основание на закона, справедливостта и по свое вътрешно убеждение, без да има някой право: да им оказва давление да постановят определена присъда или решение.

Правораздаването е такава дейност на съда, която е насочена да пази от всяко посегателство демократичните завоевания на народа — както интересите на народно-демократичната ни държава, така и законните интереси и права на гражданите, учреденията и предприятията. Народът в нашата страна има правно защитени блага, които съдът е призван да охранява. Тези права са от политически, материален и морален характер.

Тук трябва да отбележим, че в редица буржоазно-капиталистически страни и на първо място в страните на монополистическия капитал гражданите не биха могли да се похвалят със същите права, които нашите закони обезпечават на народа. Достатъчно е например в Америка да се обият в защита на правото си за по-носен живот, за справедливо възнаграждение на труда, против расовата дискриминация, за да бъдеш обявен извън законите, за комунист, лишен от елементарна правна защита.

Управляващата капиталистическа класа в Америка може свободно да гласува убийствени за трудещите се закони, да узаконява варварското ограбване на техния труд — те са длъжни, според логиката на експлоататорите, безропотно да ги изпълняват, ако не искат да рискуват да бъдат обявени вън от законите и малтретирани. Но не е само това. Достатъчно е само цветът на кожата ти да е различен от тоя на богоизбраната раса на капиталистите, например да си негър, за да нямаш правата, които запазват за себе си — дори правото да пейш онора, което чувствуваш.

В Америка и в редица други капиталистически страни законодателството обявява частната собственост за свещена и неприкосновена, но не собствеността, придобита с труд и спестовност, не общественията собственост, а собствеността на капиталистите и експлоататорите. Колко работници и колко селяни в тези страни наистина биха могли да се похвалят, че тази или онази фабрика принадлежи на народа, че този или онзи, макар и малък, къс озем, принадлежи на селяните? Всички те трябва да бъдат според законите на капиталистите безропотно ратаи, готови всеки момент да бъдат изхвърлени от фабриката и владенията на големите чифлици, без да имат право да се оплачат за това. Те трябва да работят, за да увеличават богатствата на своите господари.

Ето тази е разликата между техния съд и нашия народно-демократичен съд, който има за основна цел да брани народната държава, обществената собственост и придобитата с труд и спестовност собственост на гражданите и техния политически, материални и морални права.

Нашето наказателно процесуално законодателство до 1923 г. познаваше народното участие в правораздаването. С реформата обаче от 6 ноември същата година то бе премахнато. То обаче предвиждаше участие на съдебни заседатели само при определяне виновността на подсъдимия, но не и при определяне размера на наказанието.

Друго важно нововъведение по законопроекта е увеличението компетенцията на околийските съдилища. Тази промяна в чл. 26 от закона за наказателното съдопроизводство е резултат на

новото ни държавно административно устройство. Основна административна единица в Народната ни република е околийската. Следователно основен съд на републиката става околийският съд, вместо областният съд, както беше това досега. Всички деяния, свързани с бита на народа, с неговите най-непосредствени интереси, са предмет на разглеждане от околийския съд.

С превръщането на околийския съд в основен съд на републиката правораздаването се приближава по-близо до народа. Осъществява се началото за бързо и евтино правораздаване. Присъдата и наказанието, наложено чрез нея, дава удовлетворение на пострадалия от престъплението и на обществото и с това предотвратява саморазправите, т. е. нови нарушения на правовия ред. Колкото по-бързо е постановена присъдата, толкова нейната роля е по-голяма.

Свършено понятието е, че наказанието не е самоцел при народнодемократичния съд. То има по-скоро възпитателно спрямо подсъдимия и обществото значение. То има за цел да въздейства върху гражданите, да повиши тяхното чувство на отговорност пред законите и съзнание за необходимостта от тяхното съблюдаване. Законите у нас са израз на народната воля, охраняват народните интереси и тяхното спазване е задължително за всички. Беше време, когато у нас законите и съдилищата имаха друго предназначение — да пазят интересите на управляващите класи. Реакционната буржоазия у нас беше поставена над законите. Тя не беше длъжна да ги спазва.

След 9 септември обаче нещата се промениха и такива аномалии не са допустими. Всеки е равен пред закона и е длъжен да го изпълнява. Нарушителите се наказват.

Околийският съд у нас, освен основен съд на Народната република, става, и колегиален съд, като разглежда делата в състав един съдия и двама съдебни заседатели. Околийският съд действа еднолично в случаите, определени от закона за наказателното съдопроизводство. Околийският съдия, заместниците му и съдебните заседатели се избират от народните съвети.

Трябва да отбележим, че институтът на съдебните заседатели в Англия е познат отдавна, но няма този демократичен характер, какъвто се осъществява с настоящия законопроект. В техните висши наказателни съдилища участват: един коронен съдия-специалист и 12 съдебни заседатели, обаче съдебните заседатели нямат всичките права, които има един съдия; те решават само въпроса за виновността на подсъдимия, без да вземат участие при определяне размера на наказанието. Следователно размерът на наказанието се определя еднолично от коронния съдия, с което се дискредитира демократичният характер на института. А у нас съдебните заседатели заедно със съдията-юриспрудент решават както въпроса за виновността, така и въпроса за наказанието.

Камарата на лордовете е номинално най-върховната контролна съдебна инстанция в Англия. Фактически тя запазва както привилегиата да съди провинени сановници по обвинение на Камарата на общините, така и да бъде съд за известни престъпни деяния, извършени от лордовете или от техните съпруги, тъй като лордовете в Англия стоят над народа и следователно те не биха могли да бъдат поставени на една дъска със самия народ и да бъдат съдени от едни и същи съдилища.

Обвинението по наказателните дела пред околийските съдилища е предоставено на околийски прокурори, каквито законът за Прокуратурата предвижда.

Трябва да отбележа, че със закона за Прокуратурата у нас се внесе съществено изменение и в този институт. Прокурорът на републиката се избира от Народното събрание, а всички останали прокурори се назначават и уволняват от главния прокурор. Прокуратурата в Народната република има за задача да пази и защитава установения в Конституцията демократичен държавен обществен ред и законността в страната. Цялата система на Прокуратурата е строго централизирана. Приципът за независимостта на Прокуратурата от местните органи на държавната власт и нейното подчинение само на главния прокурор, който е отговорен от своя страна пред Народното събрание, се явява като резултат на необходимостта да се обезпечи независимост в изпълнението на нейните функции от каквито и да било местни органи.

Трябва да отбележа, че така преустроеният околийски съд ще отговори по-ефикасно на нуждите на народа и трябва да се надяваме, че в недалечно време той ще се утвърди наистина като основен съд на републиката и неговата компетенция ще бъде още повече разширена — нещо, което е забелязано от нашата законодателна комисия, която предвижда, гражданският иск и искът за парично удовлетворение да не играе роля, даже когато надвишава 10.000 лв. С това още по-пълно ще се прокара началото за бързо, евтино и близко до народа правораздаване.

Бързото разглеждане на делата се осигурява с редица текстове в проекта. Така например, според изменението на чл. 332, невявяването в съда на редовно призования граждански ищец или на неговия повереник не е пречка за разглеждане на гражданския иск. Съгласно новата алинея към чл. 287, когато обвиняемите са няколко лица, делото може да се внесе само за ония обвиняеми, за които то е готово или може бързо да се приготви. Също и редица други текстове на законопроекта осигуряват бързото правораздаване.

Съществена промяна в института на прокурорския надзор представлява обстоятелството, че прокурорът е разделен от съда, както и следователят е орган на прокурора и е подчинен

нен нему. С тази промяна в прокурорския институт и с точно определените му функции се осигурява наистина едно по-бързо и законосъобразно правораздаване. Прокурорът се явява господар на обвинението. Той определя мярката за неотклонение на подсъдимия. Той може сам да прекрати предварително срока на задържането, когато намери, че няма основание за задържане.

Премахнати са текстовете, които уреждат въпроса за пирни между следователя и прокурора, следователя и околния съдия и околния и областния съд. С това се създава възможност за по-бързо правораздаване.

Задържането на заподозрени лица за повече от 48 часа става със съгласието на прокурора, който в интереса на следствието може да продължи това задържане до 30 дни. Трябва да отбележа, че този текст поставя въпроса дали прокурорът е безучастен в случаите, когато се касае за задържане по-малко от 48 часа, и дали не би могло да се получи такъв парадокс: едно лице да бъде задържано 47 часа, да бъде пуснато за два часа и след това пак да бъде задържано за нови 47 часа, като прокурорът в случая остане безучастен зрители. Разбира се, един такъв извод е свършено погрешен. Прокурорът веднага след задържането на даден гражданин, щом като узнае това и намери, че задържането на лицето не е оправдано, не е закономерно и законосъобразно, има право веднага да нареди неговото освобождаване. В замяна на това прокурорът — за разлика от правата, с които се ползуваше в миналото полицията — има право да контролира действията на милицията, що се отнася до лишаване на гражданите от свобода.

С предложения законопроект се урежда и положението на милиционерските следователи. Милиционерските следователи са безспорно милиционерски, а не съдебни или прокурорски органи, и те не могат да постановят задържане повече от 48 часа, а за повече, както казах — вече със съгласието на прокурора; те могат да вършат следствени действия само по предложение на прокурора.

Областните съдилища имат определена от настоящия закон компетенция. Те разглеждат и решават дела, които не са подсудни на околийските съдилища, както и разглеждат по въззив обжалваните присъди на околийските съдилища.

Върховният съд на Народната република разглежда обжалваните при него присъди на областните съдилища. По касационните поводи на страните за изопачаване на данни или доводи Върховният съд само посочва дали те се оправдават от фактическа страна, без да е длъжен да излага съображения за това. Когато Върховният съд разглежда едно дело по същество, в присъдата си той посочва какво е приел за доказано относно фактическото положение по делото, без да е длъжен да излага съображения по преценка на доказателствата. Това се прави с цел, Върховният съд да бъде освободен от излишни обременителни подробности в мотивите на постановения от него съдебен акт. Когато Върховният съд разглежда едно дело по същество, достатъчно е само да посочи какво се приема за доказано от съда. Премахната е следователно практиката на бившия Върховен касационен съд да връща делата за ново разглеждане.

Освеж тези изменения, в главата за обжалване на присъдите на областните съдилища и разглеждане делата от Върховния съд не се правят никакви съществени промени. Както е казано в мотивите към законопроекта, на мястото на отменената глава първа на книга шеста се предвиждат правилата за разглеждане делата за престъпни деяния, извършени от непълнолетни. В проекта се предвижда, делата за престъпни деяния на малолетни да се разглеждат от околийските съдилища като първа инстанция и от областните съдилища — като втора инстанция, и в двата случая със съдебни заседатели, избрани между учителите и възпитателите. При разглеждането им в съдебното заседание не участва прокурорът. Целта се, подсъдимият непълнолетен да не бъде обвиняван, а възпитаван и напътяван.

Накрая трябва да отбележа, че предложените със законопроекта изменения са навременни и необходими — както е казано в мотивите — за съобразяване на наказателното съдопроизводство с повелите на Конституцията и устройството на съдилищата. Трябва да отбележа още, че и предложенията, които прави законодателната комисия, са също така оправдани, и от името на парламентарната група на Българския земеделски народен съюз заявявам, че ще гласуваме законопроекта, както и предложенията, които прави законодателната комисия. (Ръкоплескания)

Председател Райко Дамянов: Има думата др. Христо Лилков.

Христо Лилков (зв): (От трибуната) Другари народни представители! В мотивите към законопроекта са дадени подробно и изчерпателно всички съображения за внасянето му, а и преждеговорившите казаха почти всичко онова, което би могло да се каже във връзка със законопроекта! Когато се приказва, приказва се истината, а истината е една. Следователно, който иска да говори за нея, сигурно ще повтори това, което е вече казано. И аз се страхувам да не дойда до положението, като повтарям, да предизвикам скука в Народното събрание. Въпреки това обаче аз считам, че предлаганият законопроект има толкова основно значение, че казаното даже някой път два пъти би било от голяма полза.

Ще си позволя да кажа пред вас, че мене ми прави впечатление обстоятелството, че някои считат, какво законопроектът, така както е предложен, е маловажен. Някои даже казват така: «Какво собствено има в този законопроект? Какви

правила, които уреждат вътрешния ред и устройството на съдилищата; това интересува по-скоро специалистите, юристите, съдиите; какво значение би имал той за другите! И следователно, казват, той няма кой знае какво значение».

Няма по-голямо заблуждение от това. Аз смятам, че именно процесуалният закон, който урежда пътя, по който трябва да разгледим истината и да приложим закона, е от съществено значение. Някога казваха, че правният ред, правният порядък представлява един яз, един бент, и ако на дадено място в този бент някое частно право е нарушено, то с това не е застрашено само това право, а е застрашен целият бент, защото буйните води на неправдата, на беззаконието ще разрушат целия бент, ще разрушат целия правен порядък и по този начин страда не отделното лице на мястото, а страда целият правен порядък. Затова дружините усилия на цялото общество трябва да са насочени към това, да се запази правният порядък, да се запази здрав бентът от буйните води на неправдата и беззаконието. И действително, когато се касае въпросът за едно престъпление, когато е отнет животът на едно лице, не се засягат само частните интереси на Ивана, на Стояна, а е засегнат повече общественият интерес, обществената снага е наранена. Целта на закона е не само да даде възмездие на виновния, но и да предотврати такива престъпления в бъдеще, да действва възпитателно чрез едно устрашаващо действие от една страна върху лицето, което е действувало, за да се въздържа то в бъдеще от такива действия, и от друга страна върху околните, за да се въздържат и те от такива действия. Следователно общественият интерес е на преден план. Обществото има всички интерес да има такъв порядък при правораздаването, чрез който да може да се постигне човешки възможният максимум на разкриване истината, за да може успешно, резултатно да се лекува тази социална язва — престъплението.

Аз мисля, че има още една причина, поради която никак си така формално, външно, видимо, осезаемо отпада интересът към настоящия законопроект. Това е формата, в която той е предложен. От заглавие личи, че с този законопроект се правят някои изменения в закона за наказателното съдопроизводство. Аз бих казал, че трябва да се каже, че се правят и допълнения в закона, защото не само се изменят някои членове, но се правят и много допълнения. Законопроектът е даден в такава форма, че остава впечатлението, че се касае да се измени законът, да се допълни, да се внесат някои редакционни поправки. Казано е, че един-кой си член се изменя едн-как си или се прибавя едн-какво си. И в това отношение има голямо заблуждение, защото основни, генерални изменения в закона се изменят с този законопроект. И ние наистина трябва да съжаляваме, че законопроектът се внася в такава форма — за изменение на закона — а не се внася един нов цялостен закон.

Разбира се, има оправдание за това. И в законодателната комисия представителят на министъра на правосъдието даде всички уверения, че в много скоро време ще бъде създаден един такъв цялостен закон. Но сега това е технически невъзможно, поради предстоящото приложението на новите положения, които са легнали в Конституцията и другите закони.

Ето, така погледнато, ние трябва да се отнесем с всичката сериозност към ония изменения, които са легнали в настоящия законопроект.

Най-напред кои са положенията, които отмотивираха едно такова изменение на закона за наказателното съдопроизводство — защото всяка човешка дейтелност е мотивна, не може да стане нищо безмотивно?

Преди всичко ние трябва да знаем, че всеки закон — както преждеговорившите много справедливо, основателно и обосновано изтъкнаха — е отражение на икономическото и социално положение и на отношенията между гражданите в страната. Понеже настъпи ново време у нас, понеже с изменението, които направихме чрез Конституцията, установихме съвсем нови социални и икономически положения, понеже се създаде съвсем друг, народен мироглед по отношение на правораздаването, народът да гледа при правораздаването със собствените си очи, това не можеше да не намери отражение и в настоящия законопроект. Вие си спомнете, че още когато приемахме Конституцията, в нея легнаха основни положения, които гарантират новото положение. И ние сега фактически не правим нищо повече от това, да приложим Конституцията.

Какво беше основното положение, което легна в Конституцията? — Да имаме народно правораздаване, народът да правораздава. Но, разбира се, това е само едно пожелание, една идея, то трябва да стане дело, трябва да се намери практическият път, техническият начин за най-рационалното, за най-пълното постигане на така поставената цел. Както казаха и преждеговорившите, с новата Конституция се поставява участието на народния елемент в правораздаването. В унисон с Конституцията това положение се осъществява с предлагания законопроект по два начина: първо, чрез изборност на съдиите и, второ, чрез участието на съдебни заседатели.

Аз ще си позволя пред вас да се спра на един въпрос, който нашите юристи често пъти повдигат. Те казват: собствено какво искате вие с тия съдебни заседатели? Искате да върнете народния елемент? Да, такова нещо, казват, имаше място за съществуване тогава, когато съдиите не бяха изборни, когато народният елемент отсъствуваше. Вие можехте тогава да върнете народния елемент чрез участието на съдебните заседатели, но сега нали съдиите са изборни, избират се от народа? Какъв смисъл, казват те, има да върнете при правораздаването нов невалифициран елемент?

Аз смятам, че тук има голямо заблуждение. Преди всичко не се изхожда от целите, които се преследват. На какво собствено се цели с участието на един такъв демократичен елемент при правораздаването? Цели се преди всичко, хората, които усещат непосредствено живота, които живеят в живота, които чувствуват всички злини на престъплението върху снагата на народа, да могат със своето правно съзнание, със своето чувство за справедливост да излязат настреща и да кажат: да, с оглед на националното, на народното правосъзнание това е престъпление, това е тежко престъпление, то трябва да се накаже така или иначе.

Разбира се, изборните съдии също така биха могли да имат такъв усет. Но знаете ли, в един съдия, бидейки професионалист, прилагайки закона, в течение на годините у него се създава една рутинираност, той свиква да търси повече технически по-правилни формули при решаване на делото, за да не може отгоре Върховният съд да го улови в грешка в техниката на правото. Но животът, животрептящото, това, което съставлява социалния елемент, той почва да го изпуска, той става професионалист. И ето тези граждани, които ще дойдат отдолу, които живеят в живота ежедневно, които няма да бъдат удавени в тази формалистика по отношение приложението на закона, ще имат възможност да кажат своята дума.

И аз смятам, че това начало, това положение, което е легнало в законопроекта, има всичкото оправдание, то е едно голямо постижение, каквито са и всички останали постижения в Конституцията. Аз мисля, че тук не беше мястото да правим защита на това положение, тъй като то е легнало в Конституцията, то съществува вече. Но понеже то се приповтори тук и понеже могат да ни правят възражение някъде добросъвестно, с оглед на някаква си отвлечена правна система, а другаде недобросъвестно, с цел само да критикуват всичко, което се създава, аз съчетох за целесъобразно и полезно този аргумент да го разисквам тук, в Народното събрание.

Всички останали положения, които са легнали в настоящия законопроект, са онези положения, които са вече проварени и в закона за устройството на народните съдилища, и в закона за Прокуратурата. Всички положения, които са вложени тук, са вложени и там. Моите другари преждоговоривши приназваха и подробно изложиха тези неща. Аз обаче смятам, че не бива в предложението си да изпадаме до такива подробности, които се отнасят до техниката. Трябва да изложим принципите начала, които са легнали тук, и след това ще видим как ще ги уредим технически.

Какво е основното положение тук? Преди всичко в закона за устройството на съдилищата се създаде като основен, като най-близък до народа околийският съд и с оглед на това легнало ново начало става изменението тук. И за да може наистина околийският съд да стане народен, за да може масата дела да бъдат гледани от него, изменява се компетенцията на околийския съд и се стига до положението, че той става компетентен да разглежда дела за такива деяния, за които е предвидено наказание до 5 години строг тъмничен затвор и глоба до 200.000 лв. заедно с напознатието или самостоятелно, във от напознатието.

По този въпрос особено старите съдии изпадат в паника и казват: «Какво собствено правите? Вие създавате компетенция на околийския съдия да налага наказание до 5 години строг тъмничен затвор! Та околийските съдии, казват те, са млади хора, нямат опитност, те не могат да решават такива дела и носят риска да изпадат по-често в грешки.»

Аз смятам, че това възражение най-напред, ако е добросъвестно, е недостатъчно оточено. Не се касае за института, а се касае за лицата. А кой ще назначава лицата, кой ще ги избира? Нали този, който създава закона? Следователно, ако се касае въпросът за лицата, дайте да изберем лица, които ще имат нужната квалификация, които ще бъдат достатъчна гаранция.

Но не е само, там въпросът. Има още един елемент. Там е народният елемент — съдебните заседатели. В областния съд е същият елемент със същата квалификация, със същата компетенция — компетенцията да чувствуват живота, да бъде народник. Следователно тази опасност не съществува.

В околийските съдилища, в унисон с това, което създаде законът за Прокуратурата, се предвижда да има прокурор. Ако щете, това е в унисон с основния принцип, че прокурорът е, който бди за изпълнението на законите. Той е бдителният на закона, той следи за прилагането на закона, той ще бди дали се прилага правилно като идея. Колкото се касае до практиката, до техниката, прокурорът е действително лице, което ще иска да постави на релси, на правни начала, да постави в ред събирането на доказателствата, за да се разкрие материалната истина.

Досега околийският съдия беше много претрупан. Обикновено делата отиваха при него, никой не се грижеше за събиране на доказателствата, съдията се явява в съдебно заседание и тогава вижда делото, не знае за доказателствата, изправя се някакъв фигурант от бившата полиция, който можеше да каже само «поддържам» или «не поддържам» обвинението, и в края на краищата наистина нямаше кой да се грижи да се разкрие истината не толкова в полза на този или онзи, който е пострадал, колкото в полза на обществото, защото правният ред е пострадал, правото, правното чувство, чувството на справедливост у народа е пострадало. Но сега прокурорът е там, за да може предварително да събере всичко онова, което е нужно за правилното решаване на делото. И сега вече гражданите са гарантирани, че в околийския съд правилно ще се събират доказателствата, че не е само въпрос

на спекулацията, на умението, на тънкото изкуство на защитниците да се надхитруват при събиране на доказателства, да използват някаква стереотипна формула, за да отстранят този или онзи и в края на краищата да се разкрие нещо, което може да бъде всичко друго, но не и истината, така както се е проявила в живота, така както е извършено дадено събитие в обществото. В повечето случаи тази истина не можеше да излезе пред съда. И ето сега в това отношение ние имаме една гаранция.

Аз мисля, че така, както са сложени нещата, има пълна гаранция, че ще се разкрие истината, доколкото човешки това е възможно, доколкото това е в човешките способности. Това е голям напредък, това е голяма придобивка за нашето правораздаване.

Впрочем не може да бъде и друго. Когато сам народът ще определя, когато сам народът ще създава нормите, той ще усети как трябва да се върви. И аз мисля, че този законопроект не е израз на волята на този или онзи — той е израз на волята на народа. Тя е проведена чрез вас, тя е проведена чрез онези избраници на народа, които са създали законопроекта. По този начин, чрез този законопроект народът изразява своята воля. Законопроектът е, както казах, израз на народната воля. И аз мисля, че, гласувайки го, ние само ще санкционираме не, а само формално ще утвърдим волята на народа, така както тя е изразена в законопроекта.

Аз не зная дали бива да приповтарям всички онези положения, които са легнали в законопроекта, за да доказвам правотата им, така както тя беше изложена от други преди мене. Искам обаче да се спра на онези основни положения, които са установени в него.

Нашият секретар на Президиума при изложението си отдели много справедливо ви каза — и аз ви казах преди малко — че действително законите са отражение на съотношението — икономическо, политическо и социално — между хората в дадена страна. Но всичко онова, което е създадено досега, ние не бихме могли да считаме, че трябва — както и той се изрази — чисто и просто да го хвърлим в коша и да почнем нещо съвършено ново. Бихме могли да вземем нещо от онова, което е съществувало, от онова, което е представлявало интерес, но с такава осторожност, с такава опитност, че действително — както и той се изрази — да не допуснем да стане привычка, да влезе в нашето съзнание или подсъзнание едно положение, което е легнало в оновите на едно друго устройство, което има за цел да установи съвсем друго отношение и което преследва съвсем други цели.

Ние знаем, че в наказателния процес са легнали основните положения — такива, каквито бяха някога — да бъде усетен, да бъде гласен, да бъде непосредствен и да има съфезателност. Аз не смятам, че се намирам пред една аудитория на студент-юристи, за да обяснявам всички тези положения. Но за целите, които преследваме, аз бих могъл да се спра и да ви кажа, че всички тези положения и сега имат своето място — разбира се, подковани, както каза преждоговорившият, и осветени така, че да постигнат целите, които може наистина да иска народът да постигне: да служат нему, да служат на правораздаването. И затова вие ще видите, че всичките тези положения са установени. Преди всичко в правосъдието трябва да има елементът бързина.

Защо е нужна бързина? Преди всичко правосъдието не е самоцел. Правосъдието е едно средство за постигане на цел, правосъдието е средство за поддържане на правния порядък, за поддържане отношенията между гражданите в една страна, и то трябва наистина да бъде такова, че да може резултатно да постига тази цел. Ако едно престъпление е извършено днес и ако санкциите за неговото извършване ще настъпят след пет години, какви ще бъдат последиците? Преди всичко самият автор на престъплението може вече да се е откъснал от оная атмосфера на извършване на престъплението, той може да е променил своето отношение към нещата, а вие ще му наложите едно наказание, вие ще му турите едно лекарство, което в никакъв случай не е лекарство за лекуване на неговата болна душа на престъпник. Но най-важното: в обществото се е извършило едно престъпление, една рана, една дракотина там е причинена, минали са пет години, обществото е забравило за това извършено престъпление, тази рана е заздравяла — може би е оставила своите белези, може би е дала някакви последствия, да кажем изкривяване на тялото, на обществената снага, но е заздравяла — и вашата присъда след пет години, ако щете даже след пет месеца, не ще онаже онзи ефектен резултат, че действително да имаме правилно оздравяване.

Затова аз съм от тези, които смятат, че една присъда — даже по-несправедлива, но временна, ще даде по-голям ефект с оглед на целите, които преследваме, отколкото една присъда, която може би с аптекерски везни на някакво абстрактно правораздаване ще бъде издадена след пет години. Последната не ще оздрави обществото, не ще бъде полезна. Затова бързото правораздаване е от съществено значение.

И вие ще видите, че голяма част от постановленията на този законопроект целят именно това — да дадат по-бързо правораздаване. Всички онези теоретични и практически положения за единност на процеса, за общност на съучастие, тук намират по-друго изражение. Когато няколко съучастници са извършили едно престъпление и когато за един е вече установено, че са го извършили, а за другите има вероятност следствието да се забави още, прокурорът може да раздели делото и да каже за тези, за които се е установило: дайте да ги съдим! Някога това се смяташе за ерес. Един съд може да издаде

за един оправдателна присъда, друг съд може да издаде осъдителна присъда, без оглед на това, че по този начин може да се създаде някаква дисхармония. Трябва да гледаме живия живот пред нас, защото след пет години положението може да бъде силно променено. Аз мога да ви кажа от съдебната практика, че за убийство окончателна присъда е издавана след 10—12 години! Какъв ще бъде резултатът? Същевременно и много други положения има създадени, където се държи непременно на бързината — да се даде бързина.

Тук се посочиха някои процесуални, технически работи за юристите: да не се пишат мотивите и пр. Аз обаче искам да засегна онова, което интересува голямата маса от народа — как ще стават всички тези работи. Аз мисля, че нас ни интересува как фактически и практически ще става правораздаването.

Околийският съд е съд, който ще гледа делата, по които се иска наказание до пет години. Но, знаете ли, в околийския съд се явяват толкова маловажни дела, като това, че Пенка от едно място казала на Мария от друго място две думи, които засягат нейното достойнство и чест, разменили си съответно «комплименти» две жени на улицата, едната казала на другата за мъжа ѝ, а другата за братовчедата ѝ, и в края на краищата се скарали. Ето един случай, където безспорно съдът трябва да се намеси, да възстанови нарушения порядък по отношение на нравствеността или честта, но където общественият интерес не е толкова голям и следователно няма нужда да въпрягаме тази тежка машинария. И затова в законопроекта е предвидено за такива спорове от частен характер съдът да бъде еднороден — околийският съдия сам да решава делата. По тях няма да има предварително дирене, а спорещите страни, които смятат, че от тези «любезности», които са си разменили, нещо е пострадало, трябва сами да събират доказателствата.

Но има нещо повече. Даже за престъпления от общ характер, когато тези престъпления са маловажни, за които законът предвижда наказание до една година тъмничен затвор, пак няма да има обвинителен акт и ще решава пак еднороден съдия, а не прокурорът може — казано е в законопроекта — да не участва, затова защото се смята, че общественият интерес е малък, че с това сравнително неправилно правораздаване в никой случай няма да пострада обществото. Но бързината трябва да бъде налице и затова е предвидено така.

Има друго, което е най-важното, което е най-същественото, което наистина би могло в края на краищата да ужаси любителите на вечните процеси, които, като почнат от първата инстанция, съдят се докрай, до най-горния съд. Това е, че действително съдебните инстанции се намалиха. Някога, като почнеха от първоинстанционния съд, отиваха до касационната инстанция. Казаха: ще касираме. И вече бе добил гражданственост този израз: «Спечелихме делото». Право на касация и апелация! Да отидем в по-горните инстанции! Вие виждате, че в настоящия законопроект са предвидени за делата пред околийския съд две инстанции по същество, а за делата пред областния съд една инстанция по същество и в някои случаи само две инстанции по същество за делата пред Върховния съд на републиката. И по този начин се създава бързина в правораздаването.

Но аз знам, че тези радатели, които тропаха като жребци да не би нещо да пострада старата машина на правораздаването, ще кажат: но каква е гаранцията за едно правилно правораздаване? Аз смятам, че гаранцията сега е по-добра. Защо? Защото по тези дела най-напред при околийския съд — видяхте ли, аз казах — има прокурори, които са блюстители на закона, които ще събират доказателства както за едната, така и за другата страна.

Но нещо повече: така както е устроен институтът на следователите, те стават органи на Прокуратурата, а не на съда. Досега те бяха към съда, но той никога не поглеждаше тяхната дейност и съдът нямаше някой оторизиран орган да им даде наставления. Сега прокурорите са тези, които ще бъдат над тях. И следователно ние имаме първата инстанция още при следователите. Там прокурорът и следователят съвместно, съгласително, ако щете, ще обсъждат, ще установяват, ще отделят онова, което е безспорно, съвсем не за пред съда, което представлява излишен баласт. И в края на краищата ние имаме първата инстанция още при следователя. Втора инстанция ще бъде първоинстанционният съд. Като имаме след това още една инстанция в съда, пак имаме три инстанции, но вече бързина спечелихме.

Ето, качеството не пострада, но бързина добихме. Това е безспорно едно постижение, на което резултатите ние ще има да видим допълнително, ние ще има да почувствуваме вече, затуй защото — аз съм длъжен да кажа това, което знам от всекидневния живот — има много хора, които знаят, че никакво значение няма тяхното дело, които знаят, че тяхната кауза е съвършено неправилна, но пред вид на това, че ще има с години да тормозят своя противник, завеждат го, и в този случай обществото страда и не знае кой е виновникът и кой е невиновен. Ето и това положение е предвидено в законопроекта.

Прокарани са още и други положения, които уреждат тая материя. Тук се спомена за едно основно положение, което урежда правата — не, аз бих казал задълженията, основните задължения на Прокуратурата в нашата страна по отношение гарантиране на гражданите тяхното право на свобода, да не могат да бъдат задържани безпричинно и без законно основание.

Съгласно закона за държавната милиция, тя има право да задържа гражданите 48 часа, разбира се, не произволно, не по каприз, а тогава, когато има законен повод и достатъчно

основание да се съмнява, че те са извършили някакво престъпление и че трябва да бъдат задържани за разкриване на това престъпление. На прокурора е предоставено правото да изисква задържането на гражданите до 10 дни с оглед на това, да може да се разкрие престъплението, което е извършено някъде. И ето, виждате ли, в закона се казва, че в изключително важни случаи, когато не може да се разкрие истината за 10 дни, прокурорът може да задържа до 30 дни. Този срок, както сам министърът на правосъдието казва, е достатъчен, за да може най-стае да се разбере има ли престъпление, има ли улики и кой е горе-долу виновен, за да влезе в затвора.

И аз съм на същото мнение. За 30 дни би могло не да се разследва делото, не да се разкрие престъплението, но във всеки случай да се определи горе-долу има ли виновен, кой е той, и тогава да се възбуди следствие и следователят или прокурорът да има правото да вземе мярка за неотклонение, мярка вече по следственото дело, мярка вече по делото, която е неограничена и която е оправдана с това, че ще има процес и ще се види кой е виновен и кой не е виновен. Ето едно положение, което наистина е установено в законопроекта и което би трябвало дебело да се подчертае.

Аз мисля, че в настоящия случай има едно заблуждение — което някъде си би могло да съществува и би трябвало да се изясни тук — по отношение функциите на милиционерските следователи. Законът ги определя и затова трябва да кажем какви са функциите на милиционерските следователи, на милиционерската власт по отношение разкриване на престъпления. Безспорно по закона милиционерите са онези, които трябва да предотвратяват престъпленията. Те трябва да предотвратяват престъпленията и по пътя на предотвратяване престъпленията ще разкриват извършените престъпления. Те са властни да вземат мерки. Но с това, което вършат за разкриване на истината, те стават подчинени на Прокуратурата и на прокурора. На милиционерските следователи прокурорът може да възложи като на следователи вече да извършат едно разследване и тогава те стават напълно негови органи и имат всичките права, разбира се, и всичките задължения на следователи. Те могат да вземат мерки като следователи, когато от прокурора им е възложено да извършат следствие, следователно могат да вземат и мерки за неотклонение по отношение на обвинените.

Ето, другари народни представители и народни представители, как са сложени всички тези мотиви. Ако искате да изложат всичко това, което е внесено вътре — вие виждате даже, че министърът на правосъдието, в желанието си да бъде по-изчерпателен, ни даде един мотиви, които четохме много време — ако искате да се спра на всички нови постановления, особено на тези, които имат технически характер, които биха могли да имат голямо значение, но които не биха могли да останат нито в нашето съзнание, нито да ги обхващам напълно, смятам, че ще отиде много време и е ненужно. Аз смятам, че този законопроект улеснява до висша степен правораздаването.

Аз обаче не мога да не се спра на едно положение, което възбуди малко пререкания и в комисията, когато тя се занимаваше с него. Въпросът се касае — и това би могло да ви направи впечатление — до съденето на съдиите, на прокурорите и на следователите в нашата страна. В миналото съдиите, прокурорите и следователите не се съдеха от общите съдилища по общия ред, а се съдеха от особени съдилища. Кой е мотивът за това положение? Аз смятам, че съвършено ясно можем да разберем, че мотивът е този, че прокурорите, съдиите и следователите постоянно, ежедневно, непрекъснато боравят с правораздаване и ако почнат да се съдят непосредствено те, помежду си, биха се намерили в неудобното положение да не познават нещата отвън, да познават само вътрешните работи, бих казал даже вътрешните процесуални работи, от една страна и от друга страна — бихме изпаднали в положение народът да каже: гарван гарвану око не вади. Затова е създадено отнареме едно положение да бъдат съдени съдиите от особени съдилища.

Но има и едно друго положение, което е легнало в основата на законопроекта. Това е, че на Върховния съд тежи надзорът по отношение съдебната дейност на съдиите, той е, който може да прецени доколко те правилно или неправилно са правораздавали. Говоря тук за престъпления, извършени във връзка със службата на съдиите като съдии. Аз смятам, че това положение трябва да остане.

Но, виждате ли, в законопроекта беше предвидено възбуждането на наказателно преследване срещу един съдия да става от прокурора със съгласието на председателя на Върховния съд. Законодателната комисия измени това положение и казва, че възбуждането трябва да стане само от прокурора. Кой са мотивите за едното и кой са мотивите за другото? Аз смятам, че така просто за осветление на народното представителство би следвало да се кажат тези мотиви. Кой е мотивът да се възбужда наказателно преследване от прокурора? Безспорно е, че той е върховен блюстител на закона, безспорно е, че той е оня, който ще обвинява, че той е действително оня, който стои отгоре и когато види, че е нарушен законът, трябва да вземе мерки.

Кой може да бъде тук мотивът, че действително това трябва да става със съгласието на председателя на Върховния съд? Един мотив има. Аз бих се върнал на едно друго положение, което съществува в нашето законодателство и което ние не отменихме от 9 септември досега, а напротив го уста-

невихме с указа, който секретарят на Президиума прочете — възбуждане на наказателното преследване във войската. Там началството, този, който има грижата да поддържа дисциплината във войската, трябва да прецени. Там даже за престъпление от общ характер, не във връзка със службата, началникът трябва да прецени доколко даден субект е негоден, недисциплиниран. Тук бихме могли по аналогия да кажем: председателят на Върховния съд има грижата за надзора на съдиите. Той следователно трябва да прецени доколко съдиите в кръга на своята дейтелност правилно са действували. Обаче аз смятам, че бихме стигнали много далеч. Достатъчна гаранция е тази, че прокурорът не е случаен съдебен орган. Прокурорът е също юрист, който борави ежедневно с дела и следователно еднакво би могъл да прецени. Няма защо с един такъв сравнително страничен аргумент да нарушим хармонията, да нарушим онова, което е създадено като нещо цялостно — че действително прокурорът е блюстител на закона.

А има ли опасност наистина, че такова положение би могло да накара някой съдия да се страхува, че прокурорът може да действа така или иначе? Преди всичко ние еднакво бихме могли да се съмняваме — ако тръгнем по пътя на съмнението — и по отношение на съдиите. Но фактът, че народните представители, Народното събрание е избрало главния прокурор на републиката, фактът, че той стои на такова високо място и е гледан от целия народ, е достатъчна гаранция, че той ще прояви обективност, ще прояви незаинтересуваност. После той е толкова далеч от съдиите и от техните ежедневни дразни, че обикновените отношения между съдии и прокурори не биха могли да му оказват никакво влияние. Аз смятам, че като прибавим и това, че неговата дейност подлежи на контрол от Президиума — който, ако види, че той извърши някакво беззаконие, може да го отстрани — всичко това е достатъчна гаранция, и това, което предлага комисията, има основание да се приеме.

Комисията предлага и други изменения, които в много случаи са редакционни, но засягат и основни положения. Например в законопроекта беше предвидено, ако гражданският иск пред околийския съд е над 200.000 лв., да не се разглежда от него. Аз обаче считам — както се счете и от комисията — че това е неправилно. Вие ще предоставите на околийския съдия да реши въпроса дали един човек е извършил престъпление, дали е причинил вреда, дали е виновен или не, да прецени неговите антисоциални, противоправни подбуди — всичко това да реши и тогава да се произнесе за съдбата му, да се произнесе има ли вреди и загуби. Но ако искът е над 200.000 лв., не може да се произнесе! С това би се нарушило единството на процеса. Ето защо аз мисля, че това ново въведение, което се предлага от комисията, е основателно, с него се съгласи и министърът на правосъдието, и може да се приеме.

Прочее аз считам, че законопроектът, такъв какъвто е предложен, е от съществено значение и следва да бъде приет. Аз обаче си позволявам да повтори онова пожелание, което изказа и моят другар: би следвало този закон, когато излезе от Парламента, да бъде отпечатан за ежедневно ползване в една система, за да не става нужда гражданите да търсят да правят справки, като се казва: член един-кой си се изменя така, там се слага запетайка, там се слага точка — защото даже и юристи мъчно биха си служили с него. Аз трябва да кажа, че от Министерството на правосъдието обещаха веднага да направят това.

Ние бихме искали да имаме — и това се каза — един системен, един хармоничен закон, в който няма нищо останало от старото, или това, което ще остане от старото, да бъде обогатено с онова, което представляват интересите на новото време. Ние бихме искали да се поздравим с един такъв цялостен, хармоничен, демократичен, процесуален закон.

Прочее от името на парламентарната група на Народния съюз «Звено» аз заявявам, че ние ще гласуваме законопроекта.

Председател Райко Дамянов: Няма записани повече оратори. Предлагам да бъде гласуван законопроектът на първо четене, по принцип.

Ония народни представители, които са съгласни да се приеме законопроектът за изменение на закона за наказателното съдопроизводство по принцип, на първо четене, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър Ради Найденов: Предлагам, законопроектът да мине, по спешност, и на второ четене, тъй като няма изказани противни мнения.

Председател Райко Дамянов: Има предложение от министра на правосъдието др. Ради Найденов, законопроектът да бъде приет, по спешност, и на второ четене. Моля ония народни представители, които са съгласни с това предложение, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата докладчикът на законодателната комисия др. Дамян Попхристов да докладва законопроекта на второ четене.

(Заглавието и параграфи 1—54 от законопроекта, заедно с предложението на законодателната комисия, се приеха без изменение и без разисквания)

Докладчик Дамян Попхристов (к): Комисията предлага, § 55 да се измени така: (Чете)

«§ 55. Алинея пета на чл. 322 приема следния вид:

«Председателят на Президиума, министрите и екзархът се разпитват в къщите им, ако поискат това в течение на 3 дни от получаване призовката. Разпитът в този случай се извършва от едно от членовете на съда.»

Председател Райко Дамянов: Министърът на правосъдието има предложение по § 55.

Министър Ради Найденов: Така, както го направих при първото четене.

Докладчик Дамян Попхристов (к): Комисията приема предложението на др. министър. Значи, предложението на законодателната комисия ще стане така:

«§ 55. Алинея пета на чл. 322 приема следния вид:

«Председателят на Президиума, министрите и екзархът се разпитват в домовете им. Разпитът в този случай се извършва от едно от членовете на съда.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с § 55, заедно с предложението, направено от министра на правосъдието, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(Параграфи 56—131 от законопроекта, заедно с предложението на законодателната комисия, се приеха без изменение и без разисквания)

Пристъпваме към третата точка от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за лова.

Има думата секретарят.

Секретар Илия Радков (з): (Чете)

«МОТИВИ

към законопроекта за лова

Г-да народни представители! Сегащният закон за лова е утвърден с указ № 4, от 25 януари 1926 г., и въпреки че в него са внесени някои изменения на членове 8 и 46 през 1934 г., той се явява мъртъв и остарял за нуждите на ловното ни дело.

Приемането на нов закон за лова се налага главно поради следните причини:

1. Стопанисването на дивеча като народно богатство трябва да се постави на планови основи, според изискванията на ловната наука и практика, за да се постигне количествено и качествено подобрение на дивеча, с оглед да се увеличи добивът на месо и кожи. В това отношение ние сме изостанали много назад. Досегащният закон за лова уреждаше материално с ползването от дивеч, а за дивечоразвъждането почти не се споменава. Няма също така никакви постановления за ловно-стопански изучавания, за отчетност и ловна статистика, без които не е възможна никаква стопанска дейност.

2. Борбата с вредния дивеч трябва да се засили, тъй като хищните животни са се развъдили из страната и нанасят значителни загуби на народното стопанство. С новия закон за лова се дава възможност за увеличаване наградите и други отличия за изстребване на вредния дивеч, с цел да се поощрят ловците в тази насока.

3. Наказателните санкции в досегащния закон за лова са недостатъчни и не гарантират опазването на дивеча. Глобите в досегащния размер са съвсем незначителни в сравнение със стойността на дивеча. Например глобата за една убита сърна или дива коза е 2.000 лв., когато същите се продават на пазара по 7000—8000 лв. Глобата за убит заек е 500 лв., когато същият се продава по 1.000—1.500 лв.

Освен това липсата на утвърдено преследване и невъзможност да се конфискува ловното оръжие създават условия за увеличаване на нарушенията. Затова в новия законопроект за лова се прибавя към увеличаване на наказателните санкции и конфискуване на ловното оръжие, с което е извършено нарушение, за да се даде възможност за по-ефективен контрол и предотвратяване на нарушенията.

4. Търговията с дивеча и дивечовите кожи се предоставя на държавна или държавно-автономна предприятия, с което ще се премахне възможността за експлоатация на българските ловци от страна на някои частни търговци и фирми.

Като излагам това, моля, г-да народни представители, да одобрите чрез гласуване законопроекта за лова.

Гр. София, 2 януари 1948 г.

Министър: Г. Трайков»

Председател Райко Дамянов: Има думата народният представител Илия Бояджиев.

Илия Бояджиев (к): Тъй като законопроектът е раздаден и е четен от всички, аз смятам, че можем да преминаем към разискване, без да се четат на първо четене.

Председател Райко Дамянов: Има предложение от др. Илия Бояджиев да не се четат законопроекта, тъй като е раздаден и четен от всички. Ония народни представители, които са съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(ЗАКОНОПРОЕКТ

за лова

I. Общи положения

Чл. 1. Всички животни — бозайници и птици, които се намират постоянно или временно в пределите на Народната република България в диво състояние на свобода, са собственост на държавата и носят общо название «дивеч».

Чл. 2. Дивечът се дели на две групи: полезен и вреден.

Полезният дивеч се дели на полезен дивеч, предмет на лов, и полезен дивеч, забранен за лов.

Разпределението на дивеча между изброените категории става с правилника.

Чл. 3. Министерът на земеделието и горите може да разрежда, забранява или ограничава лова на някои видове дивеч, да определя режима, средствата и начина за ловуване, да определя условията за развъждането на дивеч с промишлена цел и да ограничава внасянето на дивеч в страната.

II. Разрешения за ловуване

Чл. 4. Правото за ловуване се добива въз основа на специални разрешения — билет за лов, чиято стойност се определя ежегодно в бюджета на държавата.

Билетите за лов на български граждани, членове на ловно-рибарските дружества, се издават от съответния директор на горско стопанство, а на чужденците-членове — от Министерството на земеделието и горите със съгласието на Министерството на вътрешните работи.

Билетът за лова важи за една календарна година.

Чл. 5. Условието за издаване на билет за лов, както и правата и задълженията, които той създава, се определят с правилника.

Чл. 6. Министерството на земеделието и горите издава безплатни билети за лов на:

а) на служителите на оперативна работа по горите, лова и рибарството;

б) за следващи по лесовъдство ученици, студенти и стажанти-лесовъди със срок за 15 дни, и то само веднаж в годината.

Чл. 7. Забранява се на лица без ловни билети или други разрешителни да притежават ловни пушки, или ако притежават такива, те трябва да бъдат запечатани от горската или ловна власт.

Министерството на земеделието и горите разрешава на ловните служители при ловните станции, ловни стопанства и др. да употребяват ловни пушки за изстребление на вредния дивеч, когато интересите на стопанството налагат.

III. Управление, надзор и стопанисване

Чл. 8. Ръководството по уредбата, стопанисването и надзора на ловното стопанство принадлежи на Министерството на земеделието и горите, респективно органите на горската или ловна власт.

При Министерството на земеделието и горите, респективно отдела за лова и рибарството, се учредява ловно-рибарски съвет, който прави предложение и препоръки по ловното стопанство.

Чл. 9. Уредбата на ловното стопанство в административните и технически единици се извършва от съответните служби по лова, съобразно разпореденията на Министерството на земеделието и горите.

Чл. 10. Надзорът върху ловуването и опазването на дивеча се възлага на горската и ловна милиция, милицията, полската милиция, акцизните и митническите милиционери, общинските служители, служителите при предприятието «Държавни гори», членовете на Ловно-рибарския съюз и членовете на Съюза за защита на природата.

Чл. 11. По предназначение и начин на стопанисване дивечоразвъдните места се разделят на ловни станции, ловни развъдници и ловни стопанства.

Дивечоразвъдните места се определят от съответната служба по лова при Министерството на земеделието и горите и се утвърждават от министъра на земеделието и горите.

Чл. 12. За обзавеждане на дивечоразвъдните места държавата отпуска необходимите площи за безплатно ползуване, а също и безплатен дървен материал за постройките и съоръженията в границите на горите.

Разрешава се без заплащане на такси добиването на необходимия фураж от горите за дивеча и разработване на необходимите площи за засяване с фуражни храни.

Служителите на оперативна работа по лова се приравняват по права относно безплатно използване на държавни места за разработване и получаване дърва от горите и др. със служителите по горите.

Чл. 13. Пашата на домашен добитък и ловните станции се забранява.

Пашата в горите на постоянните ловни развъдници и ловните стопанства се забранява от 1 април до 1 юли. През останалото време на годината, по решение на съответната служба по лова в околността, може да се допусне паша в същите гори, само ако условията за това позволяват. Забранява се допускане на овчарски кучета в ловните станции и из горите на ловните развъдници и ловни стопанства.

IV. Поддържане изстребването на вредния дивеч

Чл. 14. Всеки, който убие по какъвто и да е начин вреден дивеч: вълци, соколи, ястреби, свраки и сиви врани или развали гнездата на поменатите, се награждава по тарифа, определена от министъра на земеделието и горите в съгласие с министъра на финансите.

Министерството на земеделието и горите може да предвиди с мотивирана заповед парични награди и други отличия за лица, проявили се при унищожаване на вредни животни.

Чл. 15. Всеки ловец, за да поднови билета си за лов, е длъжен да убие през течение на ловната година вредни животни, видът и броят на които се определя ежегодно от министъра на земеделието и горите по предложения на Ловно-рибарския съюз.

V. Търговия с убит дивеч, дивечови кожи и жив дивеч

Чл. 16. Законно убитият дивеч до определените в правилника норми принадлежи на ловеца, който го е убил.

Ловецът може да подари или продаде убития от него дивеч, ако последният не надминава определените годишни норми.

За убит едър дивеч ловците заплащат такси, определени в правилника.

Чл. 17. Забранява се на лица, неснабдени с ловни билети, да продават дивеч и дивечови кожи, които, добити от ферми за произведен дивеч, или които на вреден дивеч, убит от стопаните при защита на земеделските и други стопанства, могат да бъдат продавани след предварително пломбиране.

Кожите, които ловците задържат за своя потреба и се предават за преработка, трябва да бъдат пломбирани. За пломбирането не се заплаща такса.

Чл. 18. Правото да събира и закупува дивечови кожи принадлежи на държавата или държавни предприятия.

Частни лица могат да закупуват дивечови кожи само за своя потреба и след предварително пломбиране.

Чл. 19. Дивечът и дивечовите кожи, предназначени за продажба и подаряване, трябва да бъдат пломбирани срещу заплащане на съответните такси, определени ежегодно от министъра на земеделието и горите. Таксите се внасят на държавен приход.

Продажбата на дивеч може да продължи най-много до три дни след забраната на лова на съответния вид дивеч.

VI. Ловна статистика и изучавания

Чл. 20. Всеки ловец е длъжен да води статистика за ловните излети и убития дивеч и да предава данните в определените срокове.

VII. Наказателни разпоредби

а) нарушения

Чл. 21. Който ловува без да притежава ловен билет, се наказва с глоба от 5.000 до 20.000 лв. Който във време на лов не носи със себе си ловния билет, се наказва с глоба от 500 до 1.000 лв.

Чл. 22. Който улови или убие в забранено време упоменатия по-долу дивеч, се наказва за всеки убит или уловен екземпляр, както следва:

а) за елен, кошула, дива коза, елен лопатар и сърна — с глоба от 50.000 до 100.000 лв. или с тъмничен затвор до една година, или и с двете наказания;

б) за златка, бялка, глухар, фазан, яребица, кеклик и заек — с глоба от 20.000 до 50.000 лв. или тъмничен затвор до 6 месеца, или и с двете наказания;

в) за дива свиня — с глоба от 10.000 до 20.000 лв.

г) за дива гъска, дива патица, дропда, лопатар, катерица, гълъб, гургулица, пъдпъдък и всички останали видове ползавен дивеч, предмет на лов — с глоба до 3.000 лв.

Убитият или уловен дивеч се изземва.

Чл. 23. Който пуска кучета-гончета из полето и горите в забранено време, се наказва с глоба от 1.000 до 3.000 лв.

Чл. 24. Който пуска добитък из горите в забранените за паша дивечоразвъдни места или пуска овчарски кучета из ловните станции, развъдници и ловни стопанства, се наказва с глоба от 2.000 до 10.000 лв., независимо от наказанието за извършено нарушение по закона за горите.

Чл. 25. Лице, което държи ловна пушка незалежана от съответната власт, без да има билет за лов или друго разрешително, се наказва с глоба от 2.000 до 5.000 лв.

Чл. 26. Който улови или убие полезен дивеч, забранен за лов, развали гнезда или извади от тях яйцата и малките на всички видове ползавен дивеч, се наказва с глоба от 500 до 3.000 лв. за всеки убит екземпляр, извадено яйце или развалено гнездо.

Чл. 27. Който убие или улови диви животни, забранени за лов като рядкост, развали гнездата им или извади от тях яйцата или малките, се наказва с глоба от 5.000 до 50.000 лв. за всеки убит екземпляр, извадено яйце или развалено гнездо.

Чл. 28. Който улови малки еленчета, дива коза, сърната и не ги предаде на най-близкото горско стопанство или ловно-рибарско дружество, се наказва с глоба от 1.000 до 5.000 лв. и животните се изземват.

Чл. 29. Ловец, който превии установените норми за убит дивеч, се наказва да заплати за всеки убит екземпляр в повече от нормата глобата, предвидена в чл. 22.

Задълженият дивеч в повече от нормата се изземва.

Чл. 30. Лицата, натоварени да ловят или убиват дивеч, които злоупотребяват с даденото им право, се наказват с глоба от 2.000 до 5.000 лв. и дадените им позволителни се изземват.

Чл. 31. Който ходи на лов в забранени места, се наказва, както следва:

а) в земеделски площи с глоба до 1.000 лв.;

б) в ловна станция, резерват, народен парк, ловен развъдник и ловно стопанство (в забранени ловни полета) — с глоба от 5.000 до 10.000 лв.

Същото наказание се налага и на ловец, който ловува в разрешените за лов дивечоразвъдни места без спазване правилника и разпорежданията за тия места.

Който убие дивеч в забранено място, но през разрешено за лов време, се наказва само с глобата, предвидена в чл. 22 за всеки убит екземпляр.

Изброените наказания се налагат независимо от наказанията за други извършени нарушения на настоящия указ.

Чл. 32. Минаване на ловците през забранени за лов дивечоразвъдни места се допуска само по определените пътища и с разгледана или неговата за бърза стрелба ловна пушка и завързани кучета-гончета. В противен случай се смята, че ловците правят лов и се наказват по чл. 31 от указа.

Чл. 33. Който повреди знаци, огради, хранилища и други съоръжения в дивечоразвъдните места, строени с цел за опазване, огнеловене и стопанисване на дивеча се наказва с глоба от 3.000 до 10.000 лв., както и да заплати причинените повреди.

Чл. 34. Който улови ползеен дивеч със забранени средства и начин за лов, се наказва с глоба от 5.000 до 10.000 лв., независимо от наказанието за други извършени нарушения в настоящия закон. Заловените забранени предмети за лов се конфискуват.

Чл. 35. Ловци до 50-годишна възраст, които не се явят на устроените задължителни гонки без уважителни причини, се наказват с глоба от 1.000 до 2.000 лв. Същото наказание се налага и на ония местни жители от 18 до 40-годишна възраст, които са определени от общинските власти да вземат участие в задължителните гонки като викачи и не се явят или изпратят свои заместници.

Чл. 36. Който трови вреден дивеч без да е получил за това разрешение или борави непредпазливо с отровата, се наказва с глоба от 2.000 до 5.000 лв., независимо от наказателната отговорност и обезщетението за нанесените щети.

Чл. 37. Ловци, които не изпълняват задълженията си по чл. 15 от указа за лова, се лишават от право на ловни билети.

Чл. 38. Ловец, който не записва навреме ловните сведения, не дава статистически сведения или дава неверни такива, не изпълнява нарежданията на министерството във връзка със стопанисването на дивеча, се наказва с глоба от 500 до 1.000 лв.

Чл. 39. Който продаде ползеен дивеч и дивечови кожи не по реда, указан в указа, се наказва с глоба от 3.000 до 5.000 лв. Дивечът и дивечовите кожи се изземват и се продават на търг, а добитата сума се внася в полза на държавата.

Наказанието се удвоява, ако нарушенията са извършени през забранено време за лов.

Чл. 40. Който спомогне по какъвто и да е начин за укриване нарушенията на настоящия указ, се наказва с глоба от 2.000 до 5.000 лв., а ако е длъжностно лице, глобата се удвоява.

Чл. 41. Нарушител, който при залавянето му се съпротивлява, побегне или откаже да предаде оръжието си или дивеча, се наказва за съпротива на орган на държавната власт съгласно чл. 145 от наказателния закон, независимо от наказанията за други извършени нарушения на настоящия указ.

Чл. 42. Когато едно лице, след като е наказано веднаж за нарушение на този указ, извърши друго нарушение на същия в продължение на две години, предвидената глоба за второто и следващите нарушения се удвоява, издаденото му разрешително за лов се отнема, а оръжието му се конфискува и предава на Дирекцията на народната милиция.

б) констатиране на нарушенията и производство по делата

Чл. 43. За всяко нарушение на настоящия указ се съставя акт от служебните лица, поменати в чл. 10.

Актът се подписва от съставителя, от нарушителя и най-малко от един свидетел. В случай че нарушителят откаже да подпише акта, това се удостоверява върху самия акт с подписа на съответното длъжностно лице и поне на един свидетел.

Чл. 44. Въз основа на съставените на нарушителите актове се налагат предвидените в закона наказания. Наказателните постановления се издават от министъра на земеделието и горите или упълномощени от него длъжностни лица.

За случаите, в които се предвижда наказание тъмничен затвор, актът се изпраща на съответния прокурор.

В случаите, когато наказанието следва да се наложи от министъра на земеделието и горите, актът се изпраща в министерството.

Ако се установи, че актът е неоснователен, той се оставя без последствие с мотивирана резолюция от длъжностното лице, на което принадлежи правото за налагане наказание.

Чл. 45. Препис от постановленията се връчва на нарушителя срещу разписка.

Постановлението може да бъде обжалвано чрез съответното длъжностно лице, което го е издало, в двеседмичен срок от издаването по реда и начина, предвидени в кн. VI, гл. V, от закона за наказателното съдопроизводство.

В апелативната жалба обвиняемият посочва само ония доказателства, показани при подписването на акта, ако е поканен да посочи такива.

Чл. 46. Назателните постановления, с които се налага само глоба до 5.000 лв., не подлежат на обжалване.

Чл. 47. Актовете по нарушение указа за лова съставляват пълно доказателство пред съдилищата, но на нарушителите не се забранява в допусканията от указа случаи да доказват тяхната невярност.

Проверката на тия актове става само от свидетелите, които са ги подписали, или от посочените такива при подписването им.

Чл. 48. Когато длъжностните лица, поменати в чл. 10 от настоящия указ, заловят някой нарушител на указа за лова, задържат оръжието и другите веществени доказателства и ги предават на най-близкото лесничество, горско стопанство или общинско управление срещу разписка. Задържаните вещи се съхраняват до поискване от надлежния съд или докато постановлението или прикътата влязат в законна сила.

За нарушение на членове 21 (алинея първа), 22, 25, 27 и 29 от указа оръжието, с което е извършено нарушението, се изземва в полза на държавата.

Дивечът, заловен при нарушението, се изземва и продава незабавно на търг. Добитата сума от продажбата на дивеча се внася в държавното съкровище.

Ако нарушителят бъде оправдан, сумата, добита от продажбата на иззеия дивеч, и задържаното оръжие се връщат, и то ако съдът изрично е постановил връщането. Когато наказателното постановление влезе в законна сила и ако за извършеното нарушение не се предвижда конфискация на ловното оръжие или дивеча, оръжието и получената от продажбата на дивеча сума се връщат на правоимащия.

Чл. 49. Искане за връщане на сумата от продажбата на убития дивеч и връщане на задържаното оръжие се просрочва след изтичането на една година от влизането на прикътата или постановлението в сила.

Чл. 50. Нарушенията по настоящия указ се покриват с давност, ако не са констатирани с акт в срок от една година от датата на извършване на решението.

Чл. 51. Всяко частно и длъжностно лице, което открие нарушение на указа за лова, получава 10% от глобата, която бъде събрана от нарушителя.

VIII. Преходни положения

Чл. 52. Ловните билети, които са издадени от 1 юли 1947 г., вадят до 31 декември същата година. Стойността на тия билети е 350 лв. и се внася на държавен приход по съответния параграф от бюджета на държавата.

Чл. 53. За прилагане на настоящия указ Министерството на земеделието и горите ще изработи правилник, който се одобрява от министъра на земеделието и горите.

Чл. 54. Настоящият указ отменява закона за лова от 25 януари 1926 г. и измененията му, както и всички закони, правилници и наредби, които му противоречат.)

Има думата докладчикът на законодателната комисия.

Докладчик Георги Божков (з): (Чете)

«ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия при Великото народно събрание за изменение и допълнение към законопроекта за лова

1. Вместо «I» пред заглавието «Общи положения» да се сложи «Глава I».

Съображения. Изменението е необходимо, за да бъде съобразен законопроектът с възприетия у нас начин за строежа на законите, а също така и за по-голяма прегледност и улеснение при цитирането на текстовете.

По същите съображения се правят предложения по точки 3, 7, 11, 13, 20 и 50.

2. Чл. 3 се допълня и преработва, както следва: «Министърът на земеделието и горите може да разрешава, забранява или ограничава лова на някои видове дивеч, да определя режима (сроковете, средствата, начина на ловуване и др.), да определя условията за развъждане на дивеч с промишлена цел и да ограничава внасянето на дивеч в страната със заповеди, обнародвани в «Държавен вестник».

Съображения. Редакционните изменения и допълнения целят: а) да изяснят понятието режим на ловуване, което се постига чрез включването в скоби на отделните елементи от това понятие, и б) да задължи министъра на земеделието и горите да обнародва заповедите по визираните в текста предмети в «Държавен вестник». Това обнародване е необходимо, понеже трябва да бъде доведено до знанието на всички граждани, съобразно изискването на наказателния закон, всеки гражданин да знае забранените действия. Тия заповеди ще съдържат елементи от престъпните състави, които се наказват със закона за лова; срокове, през които може да се извършва лов, начин на ловуване и пр., поради което тяхното обнародване в «Държавен вестник» е наложително.

3. Вместо «II» пред заглавието «Разрешение за ловуване» да се сложи «Глава II».

4. Чл. 4 се преработва, както следва: «Правото за ловуване се добива само от български граждани, членове на ловно-рибарските дружества, въз основа на специални разрешения — билет за лов, издавани от съответния директор на горското стопанство. На чужденците билет за лов се издава от Министерството на земеделието и горите със съгласието на Министерството на вътрешните работи.

Стойността на ловния билет се определя ежегодно от бюджета на държавата. Ловният билет важи за една календарна година.

Съображения. Поправките са редакционни и целят да изтъкнат на преден план и да подчертаят идеята, че ловен билет могат да получат само членовете на ловно-рибарските дружества и че единствено изключение на това правило е даването на ловен билет на чужди граждани.

5. В чл. 6 след думите «залог» думата «на» се заличава, а в точка «б» думата «за» се заменя с думата «на».

Съображения. Поправките са от стилно естество.

6. В чл. 7, алинея първа, на края думите «горската или ловна власт» се заменят с думите «органите на службата по лова».

7. Вместо «III» пред заглавието «Управление, надзор и стопанисване» да се сложи «Глава III».

8. В чл. 8, алинея първа, на края думите «горската или ловна власт» се заменят с думите «службата по лова».

Алинея втора на същия член се изменя така: «При Министерството на земеделието и горите се учредява ловно-рибарски съвет, който прави предложения и препоръки по ловното стопанство.»

В чл. 9 думата «единици» се заменя с думата «поделения».

9. Чл. 10 се преработва така: «Надзорът върху ловуването и опазването на дивеча се възлага на горската и ловна милиция, народната милиция, полската милиция, анцизната и митническа милиция, служителите при общинските народни съвети, служителите при предприятието «Държавни гори», членовете на Ловно-рибарския съюз и членовете на Съюза за защита на природата.»

Съображения. Поправките са от редакционно естество. Понеже Конституцията дели държавните органи на органи държавна власт и органи държавно управление и понеже органите по службата по лова са такива на управление трябва да бъде отстранен от употреба терминът «горска или ловна власт» и да се замени с термина «органи на службата по лова». По съображения за еднаквост в терминологията думата «единици» се заменя с думата «поделения», «милицията» с «народна милиция», «общинските служители» със «служителите при общинските народни съвети».

В чл. 8, алинея втора, се постановява, че ловно-рибарският съвет се учредява при Министерството на земеделието, а не при един или друг отдел, за да се избегне при структурните промени на министерството нуждата да се променя законът, като ловният съвет евентуално бъде пратен към друг отдел. Новата редакция на текста дава тия възможности.

10. В чл. 13, алинея първа, думата «домашен» се заличава, а думата «е» се заменя с думата «в».

Алинея втора на същия член се изменя, както следва: «Условията и сроковете за паша в горите на постоянните ловни развъдници и ловните стопанства се определят със заповед от министъра на земеделието и горите.»

Съображения. Думата «домашни» се заличава като излишна, тъй като всеки добитък е домашен.

С редакцията на алинея втора се създава едно еластично правило и се овластява министърът на земеделието и горите да урежда условията и сроковете на пашата, съобразно конкретните условия през даденото време.

11. Вместо «IV» пред заглавието «Поощряване изстребването на вредния дивеч» се поставя «Глава IV».

12. Чл. 15 се заличава.

Съображения. Член 15 се явява излишен при наличността на разпоредбата на чл. 5, тъй като министърът на земеделието определя условията за издаване на ловен билет, едно от които може да бъде и изстребването на дадено количество вреден дивеч.

13. Вместо «V» пред заглавието «Търговия с убит дивеч, дивечови кожи и жив дивеч» се поставя «Глава V».

14. Чл. 16 става чл. 15. В алинея първа думите «в правилника» се заличават, а в алинея трета думите «в правилника» се заменят с думите «Със заповед на министъра на земеделието и горите».

Съображения. Думите «в правилника» в алинея първа се заличават, за да бъде съобразен текстът с тоя на чл. 3, съобразно който нормите за убития дивеч се определят със заповед на министъра на земеделието и горите.

В алинея трета промяната се прави, за да се съгласува текстът с чл. 14, в който тарифите, издавани от министъра на земеделието, се определят също така със заповед.

15. Чл. 17 става чл. 16.

След думата «дивечови кожи» се поставя точка. Изречението, което следва, започва с думите: «Кожите, добити» и пр.

В алинея втора на същия член във фразата «се предават» думата «се» се заличава.

16. Чл. 18 става чл. 17. На края на алинея първа думите «или държавни предприятия» се заличават.

Съображения. Понастоящем с 35. постановление на Министерския съвет, взето в заседание му на 20 декември 1947 г., протокол № 187, е създадено за смесеното предприятие Централна за търговия и внос на сурови кожи монополно право за закупуване и износ на дивечови кожи («Д. в», бр. 301, от 1947 г.). Поправката цели само да установи по пътя на закона и съгласно чл. 17, точка 8, от Конституцията държавния монопол за търговия с дивечови кожи без да предришава въпроса. Тоя монопол от кого ще се упражнява

фактически, както и въпроса, предприятието, което ще упражнява монопола, под ведомството на кое министерство ще се намира. Тия въпроси подлежат на бъдещо уреждане.

17. Чл. 19 става чл. 18.

18. След чл. 19, нов чл. 18, заглавието «VI. Ловна статистика и изучавания» се заличава.

Съображения. Излишно е отделянето само на един текст в цяла глава, още повече, че тоя текст (чл. 19, стар чл. 20) се намира във връзка с предшестващите текстове, тъй като в него се предвижда средство за контрол на търговията с дивечови кожи.

19. Чл. 20 става чл. 19.

20. Заглавието «VII. Наказателни разпоредби», точка «а) Нарушения» се изменя, както следва: «Глава VI. Наказателни разпоредби».

21. Чл. 21 става чл. 20. Изречение второ на същия член става алинея втора.

22. Чл. 22 става чл. 21.

След точка «г» се прибавя следната нова алинея: «Със същото наказание се наказва и оня, който без ловен билет в разрешено за лов време убие или улови посочения в тоя член дивеч.»

В последната алинея думата «изземва» се заменя с думата «конфискува».

Съображения. В законопроекта съществуваше празнота относно случая, при който лице без да е ловец убие или улови ценния дивеч, който е под закрила на чл. 21. С новосъздадения текст тая празнота се попълва. За лицето, което не е ловец, винаги времето за бие не даден вид дивеч е забранено. Затова то трябва да отговаря еднакво с ловеца, който бие дивеч в забранено време. Сравнително тежките санкции са уместни в тоя случай, който представлява типичното браконьерство.

Вместо думата «изземва» трябва да се употреби думата «конфискува», съобразно възприетата от наказателния закон терминология.

23. Чл. 23 става чл. 22.

24. Чл. 24 става чл. 23 и добива следната редакция: «Който пуска добитък или овчарски кучета из горите в забранените за паша дивечоразвъдни места, се наказва с глоба от 2.000 до 10.000 лв., независимо от наказанието за извършване на нарушение по закона за горите.»

Съображения. Поправката е редакционна. Тя прави текста по-сбит и по-ясен, без да променя нищо по същество.

25. Чл. 25 става чл. 24, чл. 26 става чл. 25, чл. 27 става чл. 26.

26. Чл. 28 става чл. 27, думата «кози» става «козлета», а след думите «ли предаде» се добавят думите «в двеседмичен срок».

Съображения. За да се създаде отговорност за непредаване на уловените млади диви животни, необходимо е да съществува срок, в който да не бъдат предадени и след изтичането на който срок престъпното деяние ще бъде консумирано.

27. Чл. 29 става чл. 28. Думите «в чл. 22» се заменят с думите «в чл. 21», а в алинея втора думата «изземва» се заменя с думата «конфискува».

Съображения. Промяната от чл. 22 на чл. 21 в първата алинея на текста се обуславя от промяната на номерацията на текстовете в проекта.

28. Чл. 30 става чл. 29 и думите «с глоба от 2.000 до 5.000 лв.» се заменят с думите «съгласно чл. 28».

Съображения. Текстът визира лица, на които поради особено доверие са издадени специални разрешения за лов (научни изследователи, специално натоварени длъжностни лица за доставки на убит дивеч и пр.). Злоупотребата от тяхна страна с дадено им доверие е от същото естество на злоупотребата с доверието, което проявява ловецът, комуто е даден ловен билет, като убие дивеч над допустимите норми. Поради това наказанието на тия две категории лица трябва да бъде еднакво.

29. Чл. 31 става чл. 30 и в алинея трета думите «в чл. 22» се заменят с думите «в чл. 21», като в същата алинея след думата «екземпляр» точката се заличава и се добавят думите «и дивечът се конфискува».

Съображения. Измененията се налагат поради преномерацията на текстовете и за да се уеднакви наказанието в тоя случай със случая по чл. 21.

30. Чл. 32 става чл. 31, думите «правят лов» се заменят с думата «ловуват», а думите «по чл. 31» се заменят с думите «по чл. 30».

Съображения. Поправките се налагат поради изисквания на терминологическа еднаквост и поради преномерацията на текстовете.

31. Чл. 33 става чл. 32, чл. 34 става чл. 33, думите «улови полезен дивеч» се заменят с думата «употребява». След думите «за лов» запетайката се маха и се поставят думите «на полезен дивеч».

Съображения. Поправката е редакционна за по-голяма яснота, без да се изменя по същество постановлението на текста.

32. Чл. 36 става чл. 34. Думите «независимо от наказателната отговорност» се заменят с думите «независимо от отговорността за по-тежко престъпно деяние, ако такова е последвало, както».

Съображения. Поредността на текстовете следва да се промени с оглед на това, че както чл. 33 става чл. 34, така и чл. 36 стар (нов 34) уреждат близки и една до друга матери

а именно ловуване със забранени средства или по забранен начин.

Поправката в този текст изразява по-точно мисълта на текста, която в проекта е неточно формулирана.

33. Чл. 35 остава чл. 35.

След думата «явяват» се добавят думите «без уважителни причини», а след думата «гонки» думите «без уважителни причини» се заличават, думите «общинските власти» се заменят с думите «надлежните органи на властта». След думата «или» се добавя думата «не».

Съображения. Поправките са редакционни. Те целят да заменят неправилния за новото ни правно устройство термин «общински власти» с по-съобразния с новия правен ред термин «надлежните органи на властта».

34. Чл. 37 се заличава.

Съображения. Зачишането на този текст се явява последния в зачишането на чл. 15. Той е безпредметен, тъй като съобразно условията, които ще се определят по чл. 5 за добиване на ловен билет, неизтребването на дадено количество вреден дивеч лишава ловеца от правото да получи нов ловен билет.

35. Чл. 38 става чл. 36.

36. Чл. 39 става чл. 37. Думата «полезен» се заличава, а второто изречение на алинея първа добива следната редакция: «Дивечът се изземва и продава на търг, а добитата сума се внася в полза на държавата; дивечовите кожи се предават на държавата» и пр.

Съображения. Не само продажбата на полезен дивеч, но често пъти и продажбата на вреден дивеч, например мечка, е предмет на регламентация, поради което вобщо продажбата на дивеч трябва да бъде наказуема.

Поправката относно дивечовите кожи се налага поради това, че държавата има монополното право с тяхната търговия и следователно те трябва да се предават на държавата, а не да се продават на публичен търг.

37. Чл. 40 става чл. 38. И на края точката става запетая и се добавят думите: «независимо от отговорността за по-тежко престъпно деяние».

Съображения. Така както е редакцията по законопроекта, в същност се създава едно привилегировано положение за длъжностните лица по службите по лова за извършени от тях престъпни деяния във връзка с откриването на престъплението от закона за лова да заплатят само една малка глоба тогава, когато са възможни случаите те да извършат и редица по-тежки престъпления — унищожение на официален документ, престъпление по чл. 431 от наказателния закон и пр. Такава една привилегия е неоправдана. Напротив мисълта на съставителите на закона е длъжностните лица да се наказват с глоба и в случаите, когато не са извършили друго престъпление, а също така тя да бъде едно допълнително наказание в случаите, когато те са извършили по-тежко престъпление. Тая мисъл се изяснява чрез предложената поправка.

38. Чл. 41 става чл. 39.

39. Чл. 42 става чл. 40 и на края думите «Дирекция за народната милиция» се заменят с думата «държавата».

Съображения. Поправката се извършва по съображение да се даде еластичност в текста и съобразно нуждите на държавата конфискуването ловно оръжие да бъде предадено на едно или друго държавно учреждение.

40. Заглавието «б) Констатиране нарушенията и производство по делата» се заличава.

41. Чл. 43 става чл. 41.

42. Чл. 44 става чл. 42. Второто изречение на алинея първа става алинея трета от същия член, а сегашните алинеи трета и четвърта се заличават.

Съображения. Поправката се извършва с оглед на една по-правилна систематика на отделните постановления на текста, а последните алинеи се заличават като излишни и безпредметни.

43. Чл. 45 става чл. 43. Алинея трета на същия член се заличава.

Съображения. Тази алинея ограничава възможността на гражданина да се оневини и представлява пречка за съда да издаде присъда съобразно материалната истина, разкриването на която е целта на всеки наказателен процес. Тая алинея разкрива възможност за редица бюрократически извращения, чрез които могат да бъдат накартени правата на гражданина да добие защита от съда. Тя не е в съответствие поради това с духа на Конституцията на Народната република и следва да бъде заличена.

44. Чл. 46 става чл. 44 и след думите «5.000 лв.» се добавят думите «или конфискация до размер на 5.000 лв. поотделно».

Съображения. Поправката се налага за съгласуване на този текст с чл. 678 от закона за наказателното съдопроизводство.

45. Чл. 47 се заличава.

Съображения. За втората алинея важат съображенията, изложени по-горе към точка 43.

Първата алинея се явява излишна с оглед на постановлението на чл. 679 от закона за наказателното съдопроизводство, който се включва в глава V, книга VI, към които препраща чл. 43 (стар 45) от проекта.

46. Чл. 48 става чл. 45. Думите «общинско управление» се заменят с думите «общински народен съвет»; след думата «надлежния съд» се слага запетайка, а думата «или» се заличава. На края на първата алинея точката се заличава и се

добавят думите: «Или докато по акта бъде отказано издаването на постановление».

Алинея втора на същия текст добива следната редакция: «За нарушение на членове 20, алинея първа, 21, 24, 26 и 28 от закона, оръжието, с което е извършено нарушението, се конфискува в полза на държавата».

Алинея четвърта на същия текст добива следната редакция: «Ако нарушителят бъде оправдан или ако по акта бъде отказано да се издаде постановление, сумата, добита от продажбата на изземия дивеч и задържаното оръжие, се връщат. Ако с наказателното постановление не е постановена конфискация на ловното оръжие или дивеча, оръжието и получената от продажбата на дивеча сума се връщат на правоимащия».

Съображения. Част от поправките имат терминологическо естество и бяха обяснени по-горе. (Поправките за общински народен съвет и терминът «конфискува».)

Поправките в алинея втора се налагат поради преномерацията на текстовете.

Добавката в алинея първа се налага, за да бъде допълнен текстът и с последната възможна хипотеза, при която поради неоснователността на акта органът, натоварен да издаде наказателно постановление, е отказал да го издаде.

Същата тая хипотеза се вмъква и с добавката към алинея трета. В тая последната алинея се прави съществена корекция, че във всеки случай на оправдаване или отказ да бъде издадено наказателно постановление задържаното оръжие и добитата сума от продажбата на дивеча се връщат на правоимащия, без да е необходимо това да е било постановено било от съда, било от административния орган, който отказва издаването на постановление. Противното изискване, намерило място в текста на проекта, се явява бюрократическо злоупотребление с правата на гражданина, при което последният страда поради пропуските, извършени от администрацията, респективно от съдилищата, нещо, което не следва да се допуска.

На последно място в алинея четвърта се изменява положението, че ловното оръжие и дивечът се връщат винаги, когато в наказателното постановление не е постановена тяхната конфискация. Не е необходимо в този случай постановлението да влезе в законна сила, тъй като по-голямо наказание на провинения от това по наказателното постановление не може да се наложи, а напротив положението може само да се облекчи по пътя на обжалването. Поради това излишно се явява изчакването на влизането на постановлението в законна сила, за да не бъде върнато неконфискуваното оръжие и дивеч.

47. Чл. 49 става чл. 46, а на края точката се заличава и се добавят думите: «от датата на резолюцията, с която е отказано да се издаде постановление по акта».

Съображения. Добавката цели да определи датата на започване течението на давностния срок при последната хипотеза — когато е отказано издаването на наказателно постановление.

48. Чл. 50 става чл. 47 и на края думата: «Решението» се заменя с думата «нарушението».

49. Чл. 51 се заличава.

Съображения. Зачишането на текста цели да се избегне създаването на специални привилегии за служителите по лова, които биха могли да ги подтикнат извън това към користоно престараване при констатиране нарушенията по този закон. Този текст не е съгласен със социалистическия морал, според който не е необходимо изпълнението на прякото служебно задължение да бъде отделно възнаграждавано. Според комисията, последните на този текст ще бъдат по-скоро отрицателни, отколкото положителни при прилагането на закона.

50. Вместо «VIII» пред заглавието «Преходни положения» да се сложи «Глава VII».

51. Чл. 52 става чл. 48. Думите «които са» се заличават. На края се добавя следното изречение: «От 1 януари 1948 г. издаваните ловни билети важат за една календарна година».

52. Чл. 53 става чл. 49, който добива следната редакция: «Министърът на земеделието и горите издава правилник за приложението на настоящия закон».

53. Чл. 54 става чл. 50 и думите «правилници и наредби» се заличават.

Съображения. Поправките в предшествуващите пунктове имат редакционен характер и не изменят по същество постановленията на проекта.

Председател на законодателната комисия: Д-р Ив. Пашов

Председател Райко Дамнов: Има думата народният представител Раденко Видински.

Раденко Видински (к): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания) Другари народни представители и представители! На нашето внимание е поставен за разглеждане законопроекът за лова.

За да се иска изменение на стария закон за лова, една от първите и най-големи причини е търсенето на мерки за опазване на нашето дивечово стопанство, което е стигнало до страшно окаяно положение. Макар, че законът не ще бъде в състояние да разреши основния проблем — подобрене и опазване на нашето дивечово стопанство — все пак той ще допринесе отчасти за това.

Защо аз смятам, че законът не ще може да разреши в този си вид основния въпрос за увеличаване на дивечовото народно стопанство? Затова защото са необходими редица други мерки и предпоставки, които трябва да послужат за разрешаването на основния въпрос — увеличаване на дивеча в нашата страна, която е надарена с прекрасни климатически и географски условия за живота и развитието на благородния и полезен дивеч. Заедно с административните мерки, които предлагаме законопроектът, необходими са и редица други мерки.

Вие всички ще се съгласите с констатацията, че полезният дивеч у нас от година на година систематически намалява, а при някои видове сме стигнали до истинска катастрофа. Ще ми позволите да ви дам само няколко много показателни цифри.

През годините 1939 и 1940 у нас са убити 247.800 яребици, през годините 1944 и 1945 — 55.641 екземпляра; а през годините 1945 и 1946 — едва 38.257 екземпляра; а сега през годините 1948 и 1949 Министерството на земеделието е с намерение да забрани съвсем биенето на яребицата, защото сведенията са, че в някои райони тя е почти на изчезване. Известно е на нашите земеделски стопани какво значение има яребицата за земеделското стопанство. И ако тази година се оплаквах извънредно много, че зеленият червей напада и унищожава масово нашето земеделско производство, то една от причините е липсата на яребицата, която се храни изключително с този червей, поради това, че тя е от рода на кокошката, която рови и търси храната си под земята.

През годините 1939 и 1940 са убити 25.000 кеклика, докато се стигне до 1946 г., когато са убити 1.000 кеклика. Това е също катастрофално загиване на един прекрасен вид в нашето ловно стопанство.

За същите години броят на убитите сърни върви по същата низходяща линия — от 1.111 убити през 1939 и 1940 г. стигаме до 758 убити през 1946 г. Тази година положението на сърните също не е по-добро от миналата година.

Фазанът е най-хубавата и прекрасна птица, която краси нашата природа. През 1939 и 1940 г. са убити 213 фазана. След това броят на убитите фазани намалява, докато в 1946 г. стига само до 20 фазана. Оттогав насам е забранено биенето на фазани, защото те станали съвършено голяма рядкост в нашата природа.

Зайците, които също така са един от най-масовите ловни обекти в нашата страна, катастрофално намаляват. Макар че последната година, през периода, за който се дава тая статистика, има известно увеличение на убитите екземпляри, това се дължи не на увеличението на зайците в нашето народно стопанство, а на обстоятелството, че има чувствително увеличение на самите ловци. Сведенията за миналата година, поради сушата, която допринесе извънредно много за намаляването на фазаните, са неблагоприятни. Същото е и за тая година. В редица райони в нашата страна зайцът започнал също така да става рядкост.

Това състояние на полезния дивеч застрашава нашата прекрасна природа да обеднее, да загуби своята красота и да заприлича на истинска пустиня, а нашето народно стопанство да се лиши от едно значително богатство, с което националният доход от нашата земя да се намали с няколко милиарда лева.

Другари и другарки народни представители! Ако погледнем какво е положението в другите културни страни, ние ще видим, че там това народно богатство се намира под специалните грижи на държавата и народа. Дивечовото стопанство се явява като едно постоянно национално богатство и като постоянен национален добив. Да вземем например братска Чехословакия, която е много малко по-голяма по пространство от нашата страна, с много по-лошо географско положение и климатически условия, но с по-модерно земеделие, с по-малко храсти и планини. Там има едно дивечово стопанство, което осигурява постоянен национален доход от убит дивеч около 104.000.000 чешки крони. Там ежегодно се избиват, по сведения от тяхната ловна организация, над 1.000.000 яребици, над 1.000.000 зайци, над 35.000 сърни, над 120.000 зайци подземници, над 190.000 фазани и т. н. Ако сравним само цифрите за избитите екземпляри от някои видове полезен дивеч, като например яребицата — у нас през 1946 г. 38.257, а в Чехословакия 1.050.000 броя, сърни — у нас през 1946 г. 758, а там 35.000; фазани — у нас 20, а у тях 190.000; зайци — у нас средно към 300.000, а у тях 1.160.000, става съвършено ясно положението на дивеча у нас и там. Ние виждаме каква грамадна разлика съществува между нашето ловно стопанство и ловното стопанство в братска Чехословакия, където ловното стопанство е поставено при съвършено други грижи от страна на държавата и народа.

Като се има пред вид при това, че в Чехословакия се избива само редовният годишен прираст, а у нас ние постепенно избиваме самия наш капитал, не се задоволяваме само с прираста, който имаме, и това води към катастрофа на нашето ловно стопанство. В нашата страна е наследен старият турски навик от феодална Турция, на австрийск. Нашият народ всякога смята, че има право, без да бъде обезпокояван от никого, да унищожава, да избива дивеча и въобще да ловува където иска и през време, което му е изгодно. Нашият народ никога не е помислил още за размножаването, подхранването и опазването на това богатство. Напротив, ако някъде изчезне заек, сърна или яребица, то всичко живо наоколо се втурва с тояги, с кучета, с каквото може да го унищожи или да го прогони колкото се може по-далеч.

Няма защо да ни е чудно на нас сега, че в нашите полета, в полите на нашите балкани, където има прекрасни условия за развъждане на полезен дивеч, където също така може да живее сърната, такива екземпляри вече не виждаме. Сърната и еленът са изтигвани в най-недостъпните места на нашите планини поради това, че те не могат да намерят никакво спокоичество в полите на планините, където е тяхното място за развъждане. Ония, които познават Чехия, може да ви кажат и уверят в това, че в Чехия сърната и еленът се намират,

развъждат и живеят в самите полета, по низините, а ние вече и заека прогонваме към височините и става рядкост в нашите полета.

Но има нещо още по-страшно. Зимно време, когато паднат големи снегове, селяните тръгват по дебелия сняг с тояги, с кучета, кой с каквото може да унищожава безразборно заека, като се смята, че това е безстопанствено богатство и имат право на неговото унищожение. Тогава когато дивечът има най-голяма нужда от подхранване, от спокойствие и от помощта на човешката ръка, той бива поставян в най-тежко положение и най-жестоко унищожаван. А през пролетта и лятото по полето по цели сюрни овчарски и домашни кучета претърсват навсякъде по слоговете и пущаците и унищожават не само яйцата и приплодите, а унищожават и майките както на яребиците и на фазаните, така също и на зайците и другия полезен дивеч. И заради това ние имаме това тежко положение, че както яребицата, така също и фазанът станали извънредно редки екземпляри.

Една от най-големите причини за това да намалява ежегодно полезният дивеч из нашите полета и гори се явяват овчарските кучета, които са пльзнали и претърсват навсякъде из полето и гората и така притискват постепено на гонение, на унищожение и залавяне на заека, на яребицата, а особено на малките приплоди.

И затова смятам, че нашият министър на земеделието, било в правилика, било със специална заповед, ще трябва да постави сериозно въпроса за ограничението на овчарските кучета, когато те излизат на полето със стадата. Най-малкото, което може да стане — ще трябва те да бъдат снабдени с известен препънник, такива каквито се поставят на овчарските кучета в другите културни страни, както е например в Чехия и в Румъния.

Освен това, за да можем да отидем към подобряване на дивечовото стопанство, на това народно богатство в нашата страна, необходими са редица още други мерки. Но най-важният въпрос, който стои пред нас и трябва да бъде разрешен, е въпросът за превъзпитанието на нашия народ. И наистина всички ще се съгласим, че досега никой не се грижи за превъзпитанието на нашия народ в това направление, с изключение на Министерството на земеделието и Народния ловно-рибарски съюз. Ние виждаме, че нито в училищата, нито в някоя друга обществена или каквато и да е организация се е поставял досега въпросът за начините, по които трябва да се развъжда, отглежда, съхранява и опазва дивечът в нашата страна.

Необходимо е също да се вземат по-сериозни мерки за създаването на квалифициран кадър, който да се занимава с лововъдство в нашата страна. Ние днес сме изоставили и изоставяме тази грижа само на Министерството на земеделието и специално на Отделението за горите и лова, също както и опазването, съхраняването на нашето дивечово стопанство. Но нашите лесовъди, които добиват една съвършено недостатъчна подготовка по лововъдство — те имат специална подготовка по лесовъдство — често пъти не са в състояние да разрешават правилно въпроса за лововъдството в нашата страна.

Ние нямаме специални кадри. Даже в нашите университети сега няма открита катедра за лововъди. Аз омятам, че този въпрос ще бъде разрешен, като се открие в нашия университет заедно с лесовъдската катедра и катедра за лововъди, за да могат да бъдат подготвени и специалисти-лововъди, които да поставят на научна основа развъждането, отглеждането и съхраняването на нашето дивечово стопанство. Ние нямаме в нашата страна също така нито едно училище за лововъди. Опитите, които прави Министерството на земеделието с едномесечни курсове, които се организират при стопанските школи, са съвършено недостатъчни, защото те не могат да дадат никакви по-специални познания за отглеждането на дивеча и за неговото правилно съхраняване, опазване. Доколкото у нас се намират много малко кадри лововъди, то това са повечето саморасли, дошли по пътя на практическия опит, а не и чрез никаква школска подготовка. Ако в миналото фашистката държава не молагше никакви грижи, не може отечествено-фронтовската държава да остави да продължава това състояние, в което се намира нашето ловно и риболовено стопанство.

Но аз трябва в порядъка на критика и самокритика да кажа, че и нашата народна власт досега в продължение на четири години не положила почти никакви грижи за подобряване на нашето ловно стопанство. И сега още се гледа повече да се вземе от лова, отколкото да се даде за неговото увеличение и подобряване. И за да не бъда голословен, ще цитирам някои цифри за това какви приходи е получила държавата от лова и какво в същото време е дала за ловното стопанство. През 1940/1941 г. при 35.889 ловци от такси за билети държавата е взела 7.622.264 лв., а е разходвала за лова 3.130.080 лв.; през 1944/1945 г. са събрани такси 13.044.172 лв., а са разходвани само 3.743.816 лв.; през 1945/1946 г. от 68.366 ловци са събрани такси 57.883.491 лв., а са разходвани само 4.870.800 лв.

Явно е от тези цифри какво е било, за съжаление, отношението на нашата отечествено-фронтовска държава към това народно стопанство. Аз смятам, че това положение повече не бива да бъде търпяно у нас. И ако, разбира се, нашата държава продължава да има същото отношение, да изсмуква от ловното стопанство, а да не дава за него нищо, то в края на краищата ние не можем да говорим за никакво сериозно отношение на нашето дивечово стопанство.

Няма го тук др. министър на финансите да го предупреди, той да не се лакоми много да взема милиони за някоя и друга година, а в края на краищата да престанат тези милиони след някоя и друга година, да не получава никак. Трябва значителна част от това, което дава ловното стопанство, да го даде за подобряването му, за създаването на един постоянен добив, един постоянен доход. Едно постоянно богатство за нашата страна, така както това е вече направено в другите културни страни и особено в братска Чехословакия.

У нас има още едно парадоксално положение: Ловно-рибарският съюз, който е спортна организация, който се занимава с ловно-риболовна стопанска дейност, специално опазване на лова и рибата, плаща цялата издръжка на 156 души ловни милиционери и лововъди, а държавата има 170 ловни и около 45 риболовни надзиратели, или всичко към 215 души. А за цялата страна имаме всичко към 371 ловни и риболовни милиционери и лововъди на такава грамадна площ. При това като се има пред вид, че голяма част от държавните ловни и риболовни надзиратели или са файтонджии до лесничествата, или разсилни, или пък се товарят с работата на обикновените горски милиционери, ние можем да имаме представа каква охрана, какво опазване имаме на лововъдната площ в нашата страна.

Наравно с държавата, респ. Министерството на земеделието. Ловно-рибарският съюз поддържа и специални лововъдни стопанства за елени-лопатари, за сърни, за благороден елен, за кеклик, за фазани, за които харчи също така от доброволните вноски на своите членове други милиони левове. Аз съмтам, че в закона този въпрос също така не е уреден. Какво ще стане с тия лововъдни стопанства, които досега биваха издръжани от Народния ловно-рибарски съюз?

Смятам също така, че Министерството на земеделието ще потърси и намери място да разреши този въпрос с правилника, който ще бъде издаден за приложението на настоящия закон.

Другари! Като председател на Народния ловно-рибарски съюз, смея да отправя един апел към нашата народна власт, към нашето правителство и към цялата наша общественост, да се обърне извънредно голямо внимание за прекратяването на катастрофалното намаляване на нашето народно ловно стопанство. Вече крайно време е да се обърне държавата с лице към това стопанство, да отдели повече внимание и грижи, да отдели повече средства за опазването и разширяването на дивеча и рибата, и поне онова, което взема от лова, да го дава за него. Не е въпрос да се гледа на дохода само бюджетно, но трябва да се вижда и другата страна, която е по-съществена — увеличението на това народно богатство. В двегодишния стопански план беше запланирано по 1.200.000 кгр. дивечово месо годишно да бъде дадено от дивеч и по 470.000 дивечови кожи, а в края на новата петилетка е запланирано от плановата комисия да се добие 2.500.000 кгр. дивечово месо — което ще възлезе на 700—800 милиона лева и ще подобри храната на нашия народ. А то се равнява на добива на месо от 7—8 хиляди броя едър добитък или към 80.000 глави дребен добитък. Освен това сега годишно се добиват към 470.000 ценни дивечови кожи, които възлизат по стойност на 200.000.000 лв. Това е ценна валута за внос на ценни машини за нашето стопанство. Освен материалната облага за народа, обозначена по-горе, стои с не по-малка сила и друга — запазване красотата на нашата природа. Какво чувство на радост изпитва всеки, когато види по нашите гори грациозния благороден елен, сърна, дива коза, заек, фазан и др. Освен това те привличат хиляди български граждани да се занимават с един от най-полезните и увлекателни спортове.

Другари народни представители! Вие всички ще се съгласите с мен, че без по-големи и по-специални грижи от страна на държавата за това народно стопанство не можем да очакваме някакво особено подобрене на дивечовото стопанство.

Особено трябва да се положат грижи за опазване на дивеча от най-големия негов враг — от безразборното му унищожение от браконерството. Санкциите, които тук се предвиждат, са напълно закономерни и ще допринесат поне за ограничението му. Досегашните санкции по стария закон бяха свършено недостатъчни и дори смешни: за убиване на заек глобата беше 500 лв., а за сърна — 2.000 лв., когато един заек струва 1.000 лв., а една сърна 8—10 хиляди лева. Така всеки има сметка, ако го хванат, да плати за един заек 500 лв. и за една сърна 2.000 лв. Обаче сега с новия закон санкциите са увеличени, глобите сравнително са увеличени, като се предвижда и тъмничен затвор за браконерство и за унищожение на дивеча в забранения период.

Също така необходимо е държавата да поеме изцяло издръжката на ловната и рибарска милиция и на тази, която досега се плаща от Народния ловно-рибарски съюз, като се създаде пълно единство в ръководството на ловната милиция и в същото време се потърсят начини и средства за квалификацията на тази ловна и риболовна милиция. А средствата, които досега даваше Народният ловно-рибарски съюз за издръжка на ловната милиция, могат да бъдат освободени на организацията, за да развие тя по-широка дейност в областта на просветата, за културният издигане на народа, на своята членска маса по отглеждането, опазването и създаването на любов и обич към полезния дивеч като към едно ценно народно богатство.

Необходимо е също така да се вземат мерки да престанат да бродят по полето и горите овчарски кучета, за които говорих специално. С нищо няма да се намали, драги народни

представители, стойността на едно овчарско куче, ако то носи спънка на врата, която ще му пречи да преследва дивеча с километри или часове из полето и гората. То има своето предназначение да не допусне край стадото идването на вълци или на хайдуци, които могат да откраднат нещо от стадото, но то няма предназначението да гони с километри и часове дивеча из полето и гората. Тук може да се възрази, че нашият народ не е свикнал с това, че може да го възприеме извънредно трудно, че може да се сметне, че това е една ненавременна мярка и т. н. Но когато ще вземем някои сериозни мерки за подобряването на нашето народно ловно богатство и стопанство, ние трябва да премахнем и известни трудности, които неминуемо ще срещнем по нашия път, и не бива да се плашим от това, че тия мерки могат да бъдат посрещнати не така добре от някои чобани.

Необходимо е също така в нашата страна да се въведе и точна ловна статистика. Без въвеждането на точна ловна статистика ние не можем да имаме планово ловно стопанство, не можем да имаме, где то се казва, планова дейност не само в ловното стопанство, а въобще. За съжаление обаче досега в нашата страна ние не сме имали една истинска, точна статистика за движението на дивеча у нас.

Необходимо е също така да се помисли за създаването и на квалифицирани кадри, за което ще трябва в университета за лесовъди да се открие специална катедра за преподаване на лововъдство; да се организират също така курсове за горските милиционери или в отделни училища да се подготвят специални лововъди, които да хвърлят своите сили за укрепването, подобряването и създаването въобще на нашето народно ловно-рибарско стопанство.

Другари! Позволете ми също така с няколко думи да се спра и на един друг въпрос: кой има право да ловува у нас и кой има право да ползува ловен билет? Аз искам да повдигна този въпрос, затуй защото в някои среди у нас имаше схващане, че всеки български гражданин може да получи билет и да ловува където иска в нашата страна, без да бъде задължен да е член на Ловно-рибарския съюз. Ако това схващане се възприеме, не би могло да се наложи никакъв ред, никаква дисциплина, никакъв контрол при ловуването. Сега народните ловно-рибарски дружества изискват от своите членове спазването строго на нормите, определени по закона, спазването на строга дисциплина, спазването на ловно-рибарската етика, взаимно членовете да се контролират, изискват от членовете на дружествата да участвуват в обществената и културна отечественофронтовска дейност, да участвуват в трудовите бригади, да участвуват във всички отечественофронтовски и правителствени акции и начинания. За неизпълнение на устава, за неизпълнение на нарежданията на Ловно-рибарския съюз или на дружествената управа членовете могат да бъдат дисциплинарно санкционирвани, да бъдат изключвани от организацията. А с изключването от организацията за недисциплинираност или неспазване на закона, за неизпълнение на нарежданията по провеждане на всички народополлезни акции изключеният загубва и правото да получи билет за ловуване.

Някои могат да кажат, че с това се създава една казионна, задължителна организация. Това не може да бъде вярно, защото Народният ловно-рибарски съюз е демократична, антифашистка, народна организация. В нея може да влезе всеки, който одобрява устава ѝ и е готов да вложи своите усилия за подобряване на дивечовото стопанство, за охраняване на дивеча и спазване на закона за лова и риболова. Това условие е възприето и в другите съседни нам славянски страни. Така например в чл. 16 на югославския закон за лова е казано, че може да получи билет за ловуване само този, който е член на Ловната организация. В чехословашкия закон също е казано, че чехословашките ловци са задължително организирани в чехословашкото ловно сдружение. При това с чехословашкия закон за лова са въведени и специални ловни изпити, само след успешното издържане на които може да се получи билет за право на ловуване. Чрез организацията всеки ловец поема задължението да пази, развъжда и подхранва дивеча. Ако беше иначе, щеше да се получи така, че всеки може да се сдобие с билет, за да унищожава дивеча, и щеше да бъде контролиран само от закона, а освободен от обществените задължения, нямаше да има обществен контрол. Затова ние поддържаме напълно чл. 4 от законопроекта.

Но, другари, аз искам да обърна вниманието ви и на един друг въпрос. Пропуснато е в законопроекта да бъде уредено отношението към ловните кучета. В една забележка на стария закон се казваше, че ловното куче е освободено от всякакви такси. В законопроекта не се говори нищо по това. Ние имаме и при съществуващия закон редница оплаквания вече, че някои общински народни съвети третират ловните кучета като луксозни кучета и на общо основание ги облагат с извънредно високи такси, стигащи даже до 5—10 хиляди лева. За да не се допусне това, аз моля министъра на земеделието и комисията да се съгласят да се включи един нов член, в който да се каже, че ловните кучета се освобождават от всякаква такса. Това нещо не може да бъде уредено с правилник, затуй защото правилникът не може да отмени закона за бюджета за селските общини, който закон дава право на общините да облагат кучетата с такси. И ще се получи така, че ловните кучета могат да бъдат облагани с извънредно тежки такси, ако не се предвиди един такъв член, въпреки че ловците плащат своите такси за билет и за ловуване.

Другари народни представители! Аз отправям апел към вас: нека да не подценяваме това наше народно стопанство, това

наше народно благо; нека да не изпускаме никога случая да внушаваме на нашия народ, че трябва да полага по-големи грижи за съхраняването, изхранването и отглеждането на полезния дивеч в нашата страна. Защото, трябва да кажа, все още в нашата общественост, дори на много наши добри общественици, когато се заговори за лова, им става смешно. Вместо да преценят голямото значение на едно наше народно стопанство, те посрещат въпроса за лова с известна насмешка, с известно недооценяване.

Аз се надявам, че с предложения законопроект за лова, като се възприемат препоръките, които ние изнасяхме, ще може да се подобри извънредно много нашето народно ловно стопанство и затова ние ще гласуваме законопроекта, като искаме в комисията да се направят тия поправки, които изтъкнах.

Председател Райко Дамянов: Има думата народният представител др. Кръстю Недков.

Кръстю Недков (з): Драги другарки и другари! Не бих взел думата, но смятам, че картината ще бъде малко непълна, ако не съобща някои неща, които др. Раденко Видински пропусна да съобщи.

Ловната организация и ловното дело специално днес се провежда не от този състав, от който се провеждаше по-рано, преди 9 септември. Преди 9 септември Ловната организация и ловното дело бяха главно в ръцете на хора, които провеждаха една профашистка политика в нашата страна, които даваха заповеди и нареждания да се образуват ловни групи за преследването на народните борци, на партизаните, които нареждаха ловът да бъде обект и достояние само на богатите класи у нас, а народът беше лишаван от възможността да ловува. Положението след 9 септември се коренно промени. И аз мога да ви кажа, че днес съставът на Ловната организация е съвършено различен от този преди 9 септември. Днес от ловците в нашата страна 23% са чиновници и работници, 58% са земеделци-стопани, 11% са занаятчии и 8% са свободни професии — търговци, инженери, лекари и пр. Виждате, че ловното дело вече е в ръцете на трудовия български народ. Една огромна задача, която ние бяхме си поставили за осъществяване, е вече осъществена.

В миналото ловът беше обект само на графовете, особено ловът на едрия дивеч. Този лов беше обект на принцовете, на германските князе, които посещаваха нашата страна като гости на Борис, на Фердинанд и на другите германски оръдия в нашата страна. Българският народ и българският ловец нямаша възможност да видят най-хубавите екземпляри на нашата природа. И днес, благодарение на това хищническо изстребление на дивеча преди 9 септември, ние се изправихме пред картината, която така добре др. Раденко Видински обрисова пред нас. Ние можем да кажем, че все още сме страна до голяма степен с първобитно стопанство, но страна без дивеч, въпреки че народът, ловецът у нас се труди твърде много да създаде едно наше ловно национално богатство.

Днес народните ловци се включват в трудовите акции по изграждането на социализма в нашата страна. Нашата страна днес е украсена с 51 ловни домове, 46 хижи, 35 ловни паркове с много чешми и други мероприятия. 600.000 декара у нас са обградена земя, охранявана като стопанство за развъд на едър дивеч. От две-три години насам се правят върховни усилия за спасяването на това наше огромно дивечово богатство. Нашите ловци се включват във всички акции, които се предприемат по изграждането на нашата страна.

Аз искам да ви обърна вниманието и върху един друг факт. Освен оня доход, който др. Раденко Видински тук ви посочи като добив за народното стопанство от дивечовото месо и от дивечовите кожи, ние имаме и един друг голям добив. Изчислено е, че всеки вълк дава поражения в нашето стопанство, равняващи се на 200.000 лв. годишно. Общо ловците, членовете на ловните дружества, спасяват на нашето народно стопанство от хищници минимум 350—400 милиона лева всяка година. Нашите ловци спасяват нашето народно стопанство от едни вреди от пернатия дивеч, които възлизат към 500—550 милиона лева годишно, или спасяват нашето стопанство общо от едни щети по дневна оценка близо към милиард лева. По статистиките на Дирекцията на земеделието всяка година биват унищожавани 400—450 хиляди гарги, свраки, сойки и други пернати животни. Ето това е един принос за нашето народно стопанство, който нашите ловци дават.

Драги другари и другари! От друга страна ние можем да кажем, че с търговията с дивечовите кожи в миналото се

извънредно много спекулираше. Кожите, особено ценните, минаваха винаги контрабанда през нашата граница и никога нашият фиск не можеше да сложи ръка на тях. Кожите и златките и белките не можеха да получат достатъчно висока цена в нашата страна. Кожите на хубавите балкански лисици, хубавите вълчи и мечи кожи, кожите от видрите минаваха винаги по черни пътища и отиваха навън. Така не можеше да се придобие онова, което можеше да се добие за нашето народно стопанство.

Съгласно законопроекта търговията с дивечовите кожи се монополизират за държавата. Това е наистина една много радикална мярка, която ще донесе безспорно приходи за нашата държава, стига само да бъде правилно организирана. Миналата година се направи един съществен пропуск с кожцентралата. Кожцентралата ангажира като свои агенти бившите търговци на кожи, които спекулираха отпреди толкова много години и които и тая година може би изнесоха ценните кожи по черни пътища вън от нашата страна. Ние се надяваме, че държавата няма да допусне занаят търговията с дивечовите кожи да остане в ръцете на спекулантите, които спекулират, първо, с цената и, второ, с продажбите и по този начин оцеляват както народния ловец, така и самата наша държава.

Предлаганият законопроект отстранява всички недостатъци, които съществуват в сега действащия закон, и въвежда научност, систематика при разработването на ловното дело в нашата страна. У нас има ловни стопанства, които не добре са проучени и не добре са организирани. Новият закон дава възможност сега това да стане. Ние също ще имаме и резервати, ще имаме обзаведени ловни стопанства, ще имаме постоянни ловни развъдници, ще утвърдим и триполната система, която ще даде възможност за правилно развитие и за правилно разселване на дивеча. А щом към това се прибави и една добра организация на надзора, на охраната на ловното дело, както и една добра просветна дейност от страна на Ловната организация, ние ще можем да постигнем онова, което го има в други държави.

Ето защо на този закон трябва да се придаде по-голяма гъвкавост. В миналото в закона бяха определени сроковете за забрана лова на тоя и тоя вид дивеч. Днес това право се възлага на министъра на земеделието. И много основателно. Министърът на земеделието може да се съобрази с времето и с момента и ако някъде даден вид дивеч е на изчезване, или ако някъде времето пречи за правилния му развой, или ако е необходимо да бъде дивечът под охрана, министърът може да забрани лова на тоя дивеч без да внася законопроект за изменение на закона.

Също така и другите права, които се дават специално на Министерството на земеделието, ще придадат по-голяма гъвкавост на закона и ще го направят по-еластичен, по-прегледен за лесна работа с него.

Ние сме убедени, че този, който е предложил този законопроект, е искал да позволи на нашата ловна маса да постигне това, което тя мечтае — както се казва у нас: «Във всяка торба и заек» и това, което пък ние искаме да добием — да добием месо, да добием кожи за нашето общонародно стопанство. Ние сме убедени, че в сътрудничество с Министерството на земеделието, под ръководството на министерството и със съдействието на Ловната организация тия задачи ще могат да се постигнат.

Ето защо от името на Земеделската парламентарна група аз заявявам, че ние ще гласуваме законопроекта. (Ръкоплескания)

Председател Райко Дамянов: Няма записани други оратори. Ще пристъпим към гласуване. Ония народни представители, които приемат по принцип, на първо четене, законопроекта за лова, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

С това дневният ред на днешното заседание е изчерпан. Бюрото на Великото народно събрание предлага следния дневен ред за утрешното заседание, което ще започне в 15 ч.

Първо четене на законопроектите:

1. За гражданското съдопроизводство
2. За опазване на държавната тайна
3. За временната трудова повинност
4. Второ четене на законопроекта за лова.

Ония народни представители, които са съгласни с този дневен ред, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Заседанието се закрива.

(Закрито в 20 ч. 30 м.)

Председател: **РАЙКО ДАМЯНОВ**

Секретари: **ТОДОР ТИХОЛОВ**
ИЛИЯ РАДКОВ

Началник на стенографите: **ТОДОР АНГЕЛНОВ**